

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (esimene koda)

17. detsember 1991*

Konkurents – Kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse mõisted – Kollektiivne vastutus

[...]

Kohtuasjas T-7/89,

S.A. Hercules Chemicals N.V., Belgia õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Beringen (Belgia), esindaja: advokaat Mario Siragusa, Rooma, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, advokaadibüroo Elvinger & Hoss, 15 Côte d’Eich,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: vanemõigusnõunik Anthony McClellan ja õigustalituse ametnik Karen Banks, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse juures tegutsev riigiametnik R. Hayder, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on nõue tühistada komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsus seoses EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohase menetlusega (IV/31.149 – polüpropüleen, EÜT 1986, L 230, lk 1),

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda)

koosseisus: president J. L. Cruz Vilaça, kohtunikud R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner ja K. Lenaerts,

kohtujurist: B. Vesterdorf,

kohtusekretär: H. Jung,

võttes arvesse kirjalikku menetlust ning 10.–15. detsembrini 1990 peetud kohtuistungit,

kuulanud 10. juuli 1991. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

---

* Kohtumenetluse keel: inglise.

Hagiavalduse asjaolud ja taust

1. Käesolev kohtuasi on seotud komisjoni otsusega, millega on viieteistkümnele polüpropüleenitootjale määratud trahv EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise eest. Vaidlusaluse otsuse (edaspidi „otsus”) esemeks olev toode polüpropüleen on üks peamisi termoplastseid polümeere. Seda müüvad tootjad töötlejatele valmis- või pooltoodete valmistamiseks. Suurimad polüpropüleenitootjad pakuvad rohkem kui 100 liiki, hõlmates laialdase lõppkasutuse. Polüpropüleeni tähtsamad põhiliigid on raffia, homopolümeeri survevalu, kopolümeeri survevalu, kõrglöögikindel kopolümeer ja kile. Kõik ettevõtjad, kellele otsus on adresseeritud, on peamised naftakeemiatoodete tootjad.
2. Lääne-Euroopa polüpropüleeniturgu varustavad peaaegu täielikult Euroopa tootmisettevõtted. Enne 1977. aastat tarnis sellele turule kümme tootjat, need on: Montedison (nüüd Montepolimeri SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries PLC ja Shell International Chemical Company Limited (nn suur nelik), kelle käes oli kokku 64% turust, ning Enichem Anic SpA Itaalias, Rhône-Poulenc S.A. Prantsusmaal, Alcludia Hispaanias, Chemische Werke Hüls ja BASF AG Saksamaal ning riigile kuuluv Austria tootja Chemie Linz AG. Pärast Montedisonile kuuluvate põhipatentide kehtivuse lõppu tuli Lääne-Euroopas 1977. aastal turule seitse uut tootjat: Amoco ja Hercules Chemicals N.V. Belgias, ATO Chimie S.A. ja Solvay et Cie S.A. Prantsusmaal, SIR Itaalias, DSM N.V. Madalmaades ning Taqsa Hispaanias. Norra tootja Saga Petrokjemi AS & Co tuli turule 1978. aasta keskel ja Petrofina S.A. 1980. aastal. Uute, ligikaudu 480 000-tonnise nimivõimsusega tootjate tulekuga suurenes oluliselt Lääne-Euroopa olemasolev võimsus, mis juba mitu aastat ei olnud vastanud selle turu nõudmisele. See viis tootmisvõimsuse kasutamise madala tasemeni, mis siiski tõusis järk-järgult 1977. aastast 1983. aastani 60%-lt 90%-ni. Otsuse kohaselt olid pakkumine ja nõudmine alates 1982. aastast enam-vähem tasakaalus. Ent suurema osa uuritava ajavahemiku jooksul (1977–1983) iseloomustas polüpropüleeniturgu madal kulutasuvus või märkimisväärsed kahjumid, mis tulenesid eelkõige püsikulude ulatusest ja toormaterjali ehk propüleeni hinna tõusust. Vastavalt otsusele (punkt 8) oli 1983. aastal Euroopa polüpropüleeniturust Montepolimeri SpA käes 18%, nii Imperial Chemical Industries PLC, Shell International Chemical Company Limitedi kui ka Hoechst AG käes 11%, Hercules Chemicals N.V.-le kuulus veidi alla 6%, ATO Chimie S.A., BASF AG, DSM N.V., Chemische Werke Hülsi, Chemie Linz AG, Solvay et Cie S.A. ja Saga Petrokjemi AS & Co käes oli 3–5% ning Petrofina S.A. käes ligikaudu 2%. Otsuses on märgitud, et liikmesriikide vahel toimus märkimisväärne polüpropüleenikaubandus, sest kõik kümme EMÜ tootjat tarnisid toodet enamikku või isegi kõikidesse liikmesriikidesse.
3. Hercules Chemicals N.V. on üks uusi tootjaid, kes ilmus turule 1977. aastal. Ta oli Lääne-Euroopa turul keskmise suurusega tootja, kelle turuosa kõikus vahemikus 5–6,8%. Ent Hercules on suurim tootja Ameerika turul.
4. 13. ja 14. oktoobril 1983 korraldasid komisjoni ametnikud tegutsedes kooskõlas nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrusega nr 17 (esimene määrus asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta) (EÜT 13, 21.2.1962, lk 204) (edaspidi „määrus nr 17”) samaaegse uurimise järgmiste ettevõtjate, ühenduse turule tarnivate polüpropüleenitootjate juures:

ATO Chimie S.A., nüüd Atochem (edaspidi „ATO”),

BASF AG (edaspidi „BASF”),

DSM N.V. (edaspidi „DSM”),

Hercules Chemicals N.V. (edaspidi „Hercules”),

Hoechst AG (edaspidi „Hoechst”),

Chemische Werke Hüls (edaspidi „Hüls”),

Imperial Chemical Industries PLC (edaspidi „ICI”),

Montepolimeri SpA, nüüd Montedipe (edaspidi „Monte”),

Shell International Chemical Company Limited (edaspidi „Shell”),

Solvay et Cie S.A. (edaspidi „Solvay”),

BP Chimie (edaspidi „BP”).

Uurimist ei korraldatud Rhône-Poulenc S.A. (edaspidi „Rhône-Poulenc”) ega Enichem Anic SpA juures.

5. Pärast uurimist esitas komisjon määruse nr 17 artikli 11 kohased teabenõuded (edaspidi „teabenõue”) nii eelnimetatud ettevõtjatele kui ka järgmistele ettevõtjatele:

Amoco,

Chemie Linz AG (edaspidi „Linz”),

Saga Petrokjemi AS & Co, mis on nüüd osa Statoilist (edaspidi „Statoil”),

Petrofina S.A. (edaspidi „Petrofina”),

Enichem Anic SpA (edaspidi „Anic”).

Austria ettevõtja Linz vaidlustas komisjoni pädevuse ja keeldus teabenõudele vastamast. Seejärel viisid komisjoni ametnikud kooskõlas määruse nr 17 artikli 14 lõikega 2 läbi uurimise Anici ja Saga Petrochemicals UK Ltd (Saga tütarettevõtja Ühendkuningriigis) juures ning Ühendkuningriigis ja Saksamaa Liitvabariigis asuvate Linzi müügiesindajate juures. Teabenõuet ei saadetud Rhône-Poulencile.

6. Nende uurimiste jooksul ja teabenõuete alusel hangitud tõendite põhjal asus komisjon seisukohale, et 1977. aastast 1983. aastani olid asjaomased tootjad vastuolus EMÜ asutamislepingu artikliga 85 mitme hinnaalgatusega korrapäraselt kehtestanud sihthinnad ja töötanud välja aastamahu kontrollisüsteemi, et jagada olemasolev turg endi vahel vastavalt kokkulepitud osakaalule või tonnide arvule. 30. aprillil 1984 otsustas komisjon seetõttu algatada määruse nr 17 artikli 3 lõikes 1 sätestatud menetluse ja saatis 1984. aasta mais kirjaliku vastuväiteteatise eelnimetatud

ettevõtjatele, v.a Anicile ja Rhône-Poulencile. Kõik teatise saajad esitasid kirjalikud vastused.

7. 24. oktoobril 1984 kohtus komisjoni määratud ära kuulamise eest vastutav ametnik vastuväiteteatiste saajate õigusnõunikega, et leppida kokku 12. novembril 1984 algama pidanud haldusmenetluse osana ettenähtud ära kuulamise menetlusnormid. Sellel koosolekul teatas komisjon ettevõtjate poolt vastuväiteteatisele esitatud vastustes olnud argumentide põhjal, et ta saadab neile varsti lisamaterjali, millega täiendatakse neile juba esitatud tõendeid seoses hinnaalgatuste rakendamisega. 31. oktoobril 1984 saatis komisjon ettevõtjate õigusnõunikele mitmeid dokumente, mille hulka kuulusid tootjate poolt müügiosakondadele antud hinnajuhiste koopiad ja nende dokumentide kokkuvõtteid sisaldavad tabelid. Et tagada ärisaladuste kaitse, kehtestati nende materjalide saatmise suhtes teatavad tingimused; eelkõige ei tohtinud neid dokumente teha teatavaks ettevõtjate kaubandusosakondadele. Mitme ettevõtja juristid keeldusid neid tingimusi heaks kiitmast ja tagastasid dokumendid enne suulist arutelu.
8. Pidades silmas vastuväiteteatise kirjalikes vastustes esitatud teavet, otsustas komisjon laiendada menetlust ka Anici ja Rhône-Poulenci suhtes. Selleks saadeti neile kahele ettevõtjale 25. oktoobril 1984 vastuväiteteatised, mis olid samasugused kui ülejäänud viieteistkümnele ettevõtjale saadetud vastuväiteteatised.
9. Suulise arutelu esimene istung toimus 12.–20. novembrini 1984. Selle istungi jooksul kuulati ära kõik ettevõtjad, v.a Shell (kes keeldus arutelul osalemast) ning Anic, ICI ja Rhône-Poulenc (kes leidsid, et neil ei olnud piisavalt võimalusi asja ette valmistada).
10. Sel istungil keeldus mitu ettevõtjat neile 31. oktoobril 1984 saadetud dokumentides tõstatatud küsimustega tegelemast, kinnitades, et komisjon on täielikult muutnud oma kohtuasja suunda ja neil peaks olema vähemalt võimalus esitada kirjalikke märkusi. Teised ettevõtjad väitsid, et neil ei olnud piisavalt aega asjaomaseid dokumente enne ära kuulamist läbi vaadata. Selle kohta saatsid ettevõtjate BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina ja Solvay juristid komisjonile 28. novembril 1984 ühise kirja. 4. detsembri 1984. aasta kirjas ühines Hüls ühiskirjas esitatud seisukohaga.
11. Seejärel saatis komisjon 29. märtsil 1985 ettevõtjatele uued dokumendid, kus olid esitatud ettevõtjate poolt müügiosakondadele antud hinnajuhised koos hinnatabelitega ja kokkuvõtte tõenditest seoses iga hinnaalgatusega, mille kohta olid dokumendid kättesaadavad. Ta palus ettevõtjatel vastata nii kirjalikult kui ka suulise arutelu järgmistel istungitel ja kinnitas, et võtab tagasi esialgsed piirangud kaubandusosakondadele näitamise kohta.
12. Teise sama kuupäeva kirjaga vastas komisjon juristide esitatud argumendile, et ta ei olnud selgelt määratlenud väidetava kartelli õiguslikku laadi artikli 85 lõike 1 kohaselt, ning kutsus ettevõtjaid üles esitama kirjalikke ja suuliseid märkusi.
13. Suulise arutelu teine istung toimus 8.–11. juunini 1985 ja 25. juulil 1985. Anic, ICI ja Rhône-Poulenc esitasid oma märkused ning teised ettevõtjad (v.a Shell) esitasid märkused komisjoni kahes 29. märtsi 1985. aasta kirjas tõstatatud küsimuste kohta.

14. Suulise arutelu protokollis esialgne projekt koos asjaomaste dokumentidega anti 19. novembril 1985 konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomitee (edaspidi „nõuandekomitee”) liikmetele ja saadeti 25. novembril 1985 hagejatele. Nõuandekomitee esitas oma arvamuse 170. istungil 5. ja 6. detsembril 1985.
15. Selle menetluse lõpus võttis komisjon vastu 23. aprilli 1986. aasta vaidlustatud otsuse, mille regulatiivosa on järgmine:

„Artikkel 1

ANIC SpA, ATO Chemie SA (nüüd Atochem), BASF AG, DSM N.V., Hercules Chemicals N.V., Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (nüüd Hüls AG), ICI PLC, Chemische Werke LINZ, Montepolimeri SpA (nüüd Montedipe), Petrofina S.A., Rhône-Poulenc S.A., Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie ning SAGA Petrokjemi AG & Co. (nüüd Statoili osa) on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, osaledes:

- ANICi puhul umbes 1977. aasta novembrist 1982. aasta lõpuni või 1983. aasta alguseni,
- Rhône-Poulenci puhul umbes 1977. aasta novembrist 1980. aasta lõpuni,
- Hoechsti, ICI, Montepolimeri ja Shelli puhul umbes 1977. aasta keskpaigast vähemalt 1983. aasta novembrini,
- Herculese, LINZi ja SAGA ning Solvay puhul umbes 1977. aasta novembrist vähemalt 1983. aasta novembrini,
- ATO puhul vähemalt 1978. aastast vähemalt 1983. aasta novembrini,
- BASFi, DSMi ja Hülsi puhul teatavast ajast ajavahemikus 1977–1979 vähemalt 1983. aasta novembrini

kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses, mis sai alguse 1977. aasta keskpaigas ja mille kohaselt EMÜ territooriumil polüpropüleeni tarnivad tootjad:

- a) võtsid üksteisega kontakti ja kohtusid korrapäraselt (alates 1981. aasta algusest kaks korda kuus) mitmetel salajastel koosolekutel, et arutada ja määrata kindlaks oma kaubanduspoliitika;
- b) kehtestasid aeg-ajalt sihthinnad (või miinimumhinnad) toote müümiseks igas EMÜ liikmesriigis;
- c) leppisid kokku mitmesugustes meetmetes, mille eesmärk oli hõlbustada kõnealuste sihthindade rakendamist, sealhulgas (peamiselt) ajutised piirangud toodangu suhtes, üksikasjaliku teabe vahetamine oma tarnete kohta, kohalike koosolekute pidamine ja 1982. aasta lõpust nn kliendihaldus- (*account management*) süsteem, mille eesmärk oli eri klientide suhtes rakendada hinnatõuse;
- d) kehtestasid korraka hinnatõusu, millega rakendati kõnealused sihthinnad;

e) jagasid turu, eraldades igale tootjale aastakäibe sihi või nn kvoodi (1979., 1980. ja vähemalt osaliselt 1983. aastal) või nõudes tootjatelt tervet aastat hõlmava lõpliku kokkuleppe puudumisel oma kuukäibe piiramist teatavate eelmiste perioodidega (1981, 1982) võrreldes.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud ettevõtjad peavad kõnealuse rikkumise kohe lõpetama (kui nad ei ole seda juba teinud) ning edaspidi hoiduma polüpropüleenitehingute puhul igasugusest kokkuleppest või kooskõlastatud tegevusest, millel võib olla sama või sarnane eesmärk või mõju, sealhulgas sellise teabe vahetamine, mida tavapäraselt kaitstakse ärisaladusega ja mille puhul osalised saavad otse või kaudselt teada teiste tootjate toodangust, tarnetest, laoseisudest, müügihindadest, kuludest või investeerimiskavadest või mille alusel nad võivad saada jälgida hindu või EMÜ turu jagamist hõlmavatest sõnaselgetest või vaikimisi kokkulepetest või kooskõlastatud tegevustest kinnipidamist. Igasugust üldise teabe vahetamise kava, millega tootjad nõustuvad (nt Fides), juhitakse selliselt, et oleks välistatud teave, mille põhjal saab kindlaks teha eri tootjate käitumist, ning ettevõtjad hoiduvad eelkõige vahetamast igasugust lisateavet, mis on konkurentsi seisukohast oluline ja mida selline süsteem ei hõlma.

Artikkel 3

Käesolevas otsuses nimetatud ettevõtjatele määratakse artiklis 1 kindlaksmääratud rikkumise eest järgmised trahvid:

- i) ANIC SpA, trahv 750 000 eküüd ehk 1 103 692 500 Itaalia liiri;
- ii) Atochem, trahv 1 750 000 eküüd ehk 11 973 325 Prantsuse franki;
- iii) BASF AG, trahv 2 500 000 eküüd ehk 5 362 225 Saksa marka;
- iv) DSM N.V., trahv 2 750 000 eküüd ehk 6 657 640 Hollandi kuldnat;
- v) Hercules Chemicals N.V., trahv 2 750 000 eküüd ehk 120 569 620 Belgia franki;
- vi) Hoechst AG, trahv 9 000 000 eküüd ehk 19 304 010 Saksa marka;
- vii) Hüls AG, trahv 2 750 000 eküüd ehk 5 898 447.50 Saksa marka;
- viii) ICI PLC, trahv 10 000 000 eküüd ehk 6 447 970 Inglise naela;
- ix) Chemische Werke LINZ, trahv 1 000 000 eküüd ehk 1 471 590 000 Itaalia liiri;
- x) Montedipe, trahv 11 000 000 eküüd ehk 16 187 490 000 Itaalia liiri;
- xi) Petrofina S.A., trahv 600 000 eküüd ehk 26 306 100 Belgia franki;
- xii) Rhône-Poulenc S.A., trahv 500 000 eküüd ehk 3 420 950 Prantsuse franki;

xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, trahv 9 000 000 eküüd ehk 5 803 173 Inglise naela;

xiv) Solvay & Cie, trahv 2 500 000 eküüd ehk 109 608 750 Belgia franki;

xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (nüüd liitunud SAGA Petrokjemiga), trahv 1 000 000 eküüd ehk 644 797 Inglise naela.

Artikkel 4

[...]

Artikkel 5

[...]” [Mitteametlik tõlge]

16. 8. juulil 1986 saadeti neile ära kuulamiste lõplikud protokollid, mis sisaldasid hagejate palutud tekstiparandusi, lisandusi või väljajätte.

Menetlus

17. Need on asjaolud, mille puhul algatas hageja Euroopa Ühenduste Kohtu kantseleisse 31. juulil 1986. aastal esitatud hagiavaldusega käesoleva hagi, milles soovitakse otsuse tühistamist. Ka otsuse ülejäänud neljateistkümnest adressaadist kolmteist on esitanud hagi selle tühistamiseks (kohtuasjad T-1/89 kuni T-4/89, T-6/89 ja T-8/89 kuni T-15/89).

18. Kirjalik menetlus toimus täielikult Euroopa Ühenduste Kohtus.

19. 15. novembri 1989. aasta määrusega saatis Euroopa Ühenduste Kohus käesoleva kohtuasja ja kolmteist ülejäänud kohtuasja Esimese Astme Kohtusse kooskõlas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu asutamist käsitleva nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse (edaspidi „nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsus”) artikliga 14.

20. Vastavalt nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse artikli 2 lõikele 3 määras Esimese Astme Kohtu president kohtujuristi.

21. 3. mai 1990. aasta kirjaga kutsus Esimese Astme Kohtu kohtusekretär pooled mitteametlikule koosolekule, et määrata kindlaks suulise menetluse kord. See koosolek toimus 28. juunil 1990.

22. 9. juuli 1990. aasta kirjaga palus Esimese Astme Kohtu kohtusekretär pooltel esitada oma märkused kohtuasjade T-1/89 kuni T-4/89 ja T-6/89 kuni T-15/89 võimaliku liitmise kohta suulises menetluses. Ühelgi poolel ei olnud selle punkti kohta vastuväiteid.

23. 25. septembri 1990. aasta määrusega liitis Esimese Astme Kohus eelnimetatud kohtuasjad nende seost arvestades suulise menetluse jaoks kooskõlas kodukorra artikliga 43, mis oli siis *mutatis mutandis* kohaldatav Esimese Astme Kohtu menetluste suhtes nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse artikli 11 kolmanda lõigu kohaselt.

24. 15. novembri 1990. aasta määrusega võttis Esimese Astme Kohus seisukoha hagejate esitatud taotluste suhtes seoses salajase käsitlemisega kohtuasjade T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 ja T-13/89 puhul ning rahuldab need osaliselt.
25. Esimese Astme Kohtu kantseleisse ajavahemikul 9. oktoobrist 29. novembrini 1990 esitatud kirjadega vastasid pooled neile 19. juulil 1990 Esimese Astme Kohtu poolt kohtusekretäri saadetud kirjaga esitatud küsimustele.
26. Esimese Astme Kohus otsustas oma küsimustele esitatud vastuseid silmas pidades ning olles ära kuulanud ettekandja-kohtuniku ettekande ja kohtujuristi seisukohad, algatada suulise menetluse ilma ettevalmistava uurimiseta.
27. Pooled esitasid suuliseid argumente ja vastasid Esimese Astme Kohtu küsimustele 10.–15. detsembrini 1990 toimunud kohtuistungil.
28. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 10. juulil 1991 toimunud istungil.

Poolte nõuded

29. Hercules Chemicals N.V. väidab, et Esimese Astme Kohus peaks:

- i) täielikult või osaliselt tühistama Euroopa Ühenduste Komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsuse (IV/31.149 – polüpropüleen) artiklid 1 ja 3 Herculest puudutavas osas;
- ii) lisaks muutma otsuse artiklit 3 Herculest puudutavas osas, et tühistada selles Herculesele määratud trahv või seda oluliselt vähendada; ning
- iii) mõistma komisjonilt välja kõik hageja kohtukulud.

Komisjon väidab, et Esimese Astme Kohus peaks:

- i) jätta hagi rahuldamata;
- ii) mõistma kohtukulud välja hagejalt.

Põhiküsimus

30. Esiteks tuleb uurida hageja vastuväiteid seoses kaitseõiguste rikkumisega, mille komisjon väidetavalt toime pani, kuna ta 1) tugines otsuses dokumentidele, millel ei ole tõenduslikku väärtust ja 2) ei edastanud hagejale teatavaid dokumente, mida hageja vastu otsuses kasutati, ning isegi keeldus avaldamast hagejale teatavaid dokumente, mida hageja oli temalt küsinud; teiseks vastuväiteid rikkumise tõendamise kohta seoses 1) komisjoni tehtud järeldustega ja 2) nende järelduste suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamisega, mille tõttu väidetakse, et komisjon A) ei ole rikkumist nõuetekohaselt määratlenud, B) ei ole konkurentsi piiravat mõju nõuetekohaselt hinnanud või C) ei ole nõuetekohaselt hinnanud, kuidas mõjutati liikmesriikidevahelist kaubandust, ning D) pani hagejale kollektiivse vastutuse; kolmandaks vastuväiteid, mis on seotud võrdse kohtlemise põhimõtte väidetava rikkumisega; neljandaks vastuväiteid, mis on seotud otsuse põhjendustega, esitades vastuväiteks 1) põhjenduste ebapiisavuse ja 2) ärakuulamise eest vastutava ametniku

aruandele mitteviitamise; ning viiendaks vastuväiteid, mis on seotud trahvi määramisega, mis on väidetavalt 1) osaliselt aegunud, 2) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise kestusega ja 3) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise tõsidusega.

Kaitseõigused

1. Teatavate otsuses kasutatud dokumentide tõenduslik väärtus

31. Hageja väidab, et komisjon tugines oma järeldustes dokumentidele, mida ei olnud koostanud hageja ja mis ei olnud leitud hageja valdustest, välja arvatud Herculese antud hinnajuhiste (komisjoni 29. märtsi 1985. aasta kirja lisad, edaspidi „29. märtsi 1985. aasta kiri, lisad”) ning väikese arvu muude sisedokumentide puhul, millel on väga piiratud tõenduslik väärtus. Mõni neist dokumentidest on osaliselt loetamatu, nende tähendus on ebaselge või mitmemõtteline, nende autor teadmata; sellistes dokumentides esitatud väited on teise või kolmanda järgu kuulused. Nende dokumentide teadmata päritolu tõttu väidab Hercules, et ta ei saanud uurida nende kehtivust ega konteksti, milles mainiti tema nime.
32. Hercules väidab, et komisjon, kes peab Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktika kohaselt (otsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73: Coöperatieve Vereniging Suiker Unie UA jt v. komisjon, EKL 1975, lk 1663, punktid 164 jj) tuginema oma otsustes usaldusväärsetest tõenditest tulenevatele mõistlikele põhjendustele, ei korraldanud isegi nõuetekohast uurimist ega hinnanud kasutatud dokumente kriitiliselt, nagu ta oleks pidanud tegema (eespool viidatud otsus kohtuasjas: Suiker Unie v. komisjon, punktid 396 jj). Selline kriitiline käsitusviis oli vajalik seda enam, et asjaolusid silmas pidades oli kõnealuste algatuste ajendajatel ja kõnealuste dokumentide autoritel igati huvi jätta vale mulje seoses kõnealustelt koosolekutelt puudunud tootjate seisukohaga, et julgustada kohalviibivaid ettevõtjaid nende seisukohaga liituma. Näidetele osutades püüab Hercules tõendada, et isegi kui tervikuna võiksid dokumendid tõendada tootjate vahel toimunud arutelude üldist meelsust, ei ole võimalik teha nende põhjal täpseid järeldusi seoses iga tootja käitumisega, eriti kui tootja neilt koosolekutelt puudus.
33. Oma vastuses väidab Hercules, et komisjon ei saa tugineda asjaolule, et määruse nr 17 artikli 19 alusel komisjonis toimunud ärakuulamistel nimetasid ettevõtjad isikud, kes ei saa anda esmaseid tunnistusi seoses komisjoni väidetavate asjaoludega. Herculese sõnul oleks komisjon pidanud kasutama oma volitusi, et nõuda sellistelt isikutelt tunnistusi, kui ta oleks soovinud neid kasutada. Omalt poolt lubas Hercules komisjoni kontrollijatel küsitleda oma töötajat, kes viibis koosolekul.
34. Lisaks märgib Hercules, et komisjon on korrapäraselt tõlgendanud tema valduses olevaid dokumente Herculesele ebasoodsalt ja alahinnanud teatavaid neis dokumentides esitatud väiteid, mis oleks võinud olla talle soodsad.
35. Komisjon väidab omalt poolt, et Hercules vaikib otsustavate dokumentide puhul, millest osa leiti tema ruumidest või mille äriühing on saatnud komisjonile, nt põhivastuväiteteatise lisad 2, 23, 45 ja 88 (edaspidi „põhivastuväiteteatis, lisad”). Ta väidab, et tal oli põhjust pidada tõendusmaterjale, eriti ICI dokumente, selgeteks ja

usaldusväärseteks, arvestades nende sisu ja asjaolu, et need toetasid üksteist. Näiteks vastuses teabenõudele (põhivastuväiteteatis, lisa 8) selgitas ICI oma siseteateid, eelkõige nende autoreid ja tekkelugu.

36. Komisjon väidab ka, et Hercules kinnitas oma vastuses vastuväiteteatisele, et tundus mõistlik kiita heaks teabenõudele ICI antud vastuses esitatud koosolekute loetelude täpsus. Samuti on vale Herculese väide, et väited dokumentides on üksnes teise ja kolmanda järgu kuuldused. Komisjoni arvates on need dokumendid selge ja ühtne tõendus kartelli olemasolu kohta pika aja vältel.
37. Komisjon leiab, et kuna dokumendid kiideti heaks üldjoontes usaldusväärsete ja täpsetena, ei saa nende usaldusväärstust vaidlustada seoses asjaoludega, mis juhtumisi mõjutavad teatavaid tootjaid. Ta esitab siiski vastuväite, et Hercules ei ole määratlenud tõendusmaterjale, mida ta ei oleks pidanud käsitlema nn usaldusväärsetena, ning ta rõhutab, et Hercules nimetab seoses sellega üksnes üht täpset dokumenti – 1. juunil 1983 peetud koosoleku aruannet (põhivastuväiteteatis, lisa 40) –, ent tõlgendab seda valesti, eraldades selle kontekstist, mis tõendab, et selles dokumendis nimetatud väitele järgnesid hinnajuhised.
38. Lisaks leiab komisjon, et Suiker Unie kohtuotsuse (viidatud eespool, punkt 164) põhjal ei saa kinnitada, et komisjon peab pidama ärakuulamisi kuuldustel põhinevate väidete usaldusväärstuse kohta. Igal juhul tegi komisjon selliseid järelepärimisi, nagu oli vaja – näiteks vestles ta koosolekutel osalenud Herculese töötajaga (üksnes Herculese vastu esitatud vastuväiteteatise (edaspidi „erivastuväited, Hercules”) lisa 7) –, ning tegi haldusmenetluse käigus kindlaks nende tõendite usaldusväärstuse, millele ta tugines.
39. Ta rõhutab ka, et Hercules saatis ärakuulamistele oma tegevdirektori, eelistades võib-olla mitte saata isikut, kes oleks saanud anda esmaseid tunnistusi seoses ettevõtjate vastu algatatud kohtuasjaga, vastupidi ärakuulamise eest vastutava ametniku poolt seoses sellega esitatud nõudele.
40. Lisaks väidab komisjon, et ta ei käsitlenud tõendusmaterjali ühepoolselt ega ebaõiglaselt. Kui ta eelistas üht seisukohta teisele, tulenes see sellest, et tõendusmaterjali kaalukus osutas pigem ühele kui teisele viisile. Ta viitab otsuse punkti 78 viimasele lõigule, et näidata käsitlusviisi muutmist, kui tõendusmaterjal tema esialgset seisukohta piisavalt ei toetanud.
41. Esimese Astme Kohus kinnitab esiteks, et enamik ICilt pärit koosolekuaruannete autoreid on teada, sest ICI määratles nad oma vastuses teabenõudele (põhivastuväiteteatis, lisa 8).
42. Nende aruannete sisu kinnitab mitu dokumenti, näiteks hageja juhi koostatud koosolekuaruanded, nagu 13. mail 1982 peetud koosoleku aruanne (erivastuväited, Hercules, lisa 3), mis kinnitab sama koosoleku ICI koostatud aruannet (põhivastuväiteteatis, lisa 24), ning mitmed tabelid eri tootjate müügimahtude kohta, hinnajuhised, mis sobivad üksteisega nii summa kui ka jõustumiskuupäeva poolest, koosolekuaruannetes nimetatud sihthinnad ja tootjate vastused neile komisjoni esitatud teabenõuetele. Lisaks avastati hageja ruumidest või esitas hageja (põhivastuväiteteatis,

lisad 2, 23, 45 ja 88) ICIlt pärit koosolekuaruannete sisu tervikuna kinnitavad dokumendid.

43. Järelikult võis komisjon põhjendatult asuda seisukohale, et ICI ruumidest leitud koosolekuaruanded kajastavad koosolekul arutatud küsimusi objektiivselt. Neid koosolekuid juhtisid mitmed ICI töötajad, see süvendas veelgi vajadust koostada koosolekute kohta kirjalikud aruanded, et anda koosolekul mitteosalenud ICI töötajatele seal arutatud küsimuste kohta täpset teavet.
44. Neil asjaoludel on hageja kohustus esitada erinev selgitus selle kohta, mis toimus koosolekul, kus ta osales, esitades täpse teabe, näiteks tema koosolekul osalenud töötaja märkmed või tema koosolekul osalenud töötajate tunnistused. Hageja ei ole Esimese Astme Kohtule selliseid tõendeid esitanud ega teinud ettepanekut neid esitada.
45. Küsimusi, kas komisjoni poolt hageja vastu kasutatud dokumendid ei tõendanud mitte üksnes tootjate vahel toimunud arutelude üldist meelsust, vaid ka hageja täpset teguviisi, ning kas komisjon on tõlgendanud neid dokumente hagejale pidevalt ebasoodsal viisil, ei saa lahutada küsimusest, kas komisjoni poolt otsuses tehtud järeldusi toetavad tema esitatud tõendid. Et see on rikkumise tõendamise seotud sisuline küsimus, tuleb seda arutada hilisemas etapis koos muude rikkumise tõendamise seotud küsimustega.

2. Teatavate dokumentide mitteavaldamine või avaldamisest keeldumine

46. Hercules märgib, et pärast vastuväiteteatise esitamist lubas komisjon kostjatel oma toimikuga tutvuda. Ent Herculese sõnul ei sisaldanud see toimik teatavaid talle soodsaid dokumente. 30. augusti 1984. aasta kirjaga palus ta tulutult komisjonil avaldada dokumendid, mis Herculese sõnul oleksid pidanud võimaldama tal kinnitada oma töötaja B eristaatust koosolekul. Samamoodi keeldus komisjon 13. septembri 1984. aasta kirjaga andmast Herculesele pärast tema 30. juuli 1984. aasta kirjaga esitatud taotlust juurdepääsu teiste tootjate poolt vastuväiteteatisele esitatud vastustele, mis võisid sisaldada Herculesele soodsaid tõendeid ja oleksid võimaldanud tal valmistuda ärakuulamisteks ja võimalikuks lõplikuks kaebuseks.
47. Hercules vaidlustab nende keeldumiste kohta esitatud komisjoni põhjendused, eelkõige selle, et ta oli vastuväiteteatise lisades avaldanud kogu teabe, mis oli vajalik ja piisav, et Hercules saaks valmistuda kaitseks, ja et ta oli kohustatud võtma arvesse kõiki tõendeid, sh Herculesele soodsaid tõendeid, ning et järelikult ei olnud Herculesel vaja saada juurdepääsu dokumentidele, mida ta oli nõudnud. Hageja arvates on Euroopa Ühenduste Kohus oma otsustes kinnitanud (otsus liidetud kohtuasjades 56 ja 58/64: *Établissements Consten Sàrl ja Grundig-Verkaufs-GmbH v. komisjon*, EKL 1966, lk 299; otsus kohtuasjas 48/69: *Imperial Chemical Industries Limited v. komisjon*, EKL 1972, lk 619; otsus kohtuasjas 17/74: *Transocean Marine Paint Association v. komisjon*, EKL 1974, lk 1063; otsus kohtuasjas 85/76: *Hoffmann-La Roche & Co. AG v. komisjon*, EKL 1979, lk 461), et kaitseõiguse järgimine tähendab kohustust teavitada asjaomaseid ettevõtjaid olulistest faktilistest asjaoludest, millel komisjoni vastuväited põhinevad, ning neile tuleb anda võimalus teha oma seisukohad teatavaks. Ent vastuväited ei põhine mitte üksnes vastuväiteteatisele lisatud

dokumentidel, vaid ka dokumentidel, mida selle teatise koostamise eest vastutav isik otsustas mitte arvestada. Seega takistati Herculesel tõendamast, et tema töötaja B viibimine teatavatel koosolekutel ei olnud tõend tema rikkumises osalemise kohta. Kaitse peab suutma juhtida tähelepanu sellele, et oluline on igasugune komisjoni valduses olev teave, mis on tema kohtuasja puhul soodne, ent mida komisjon ei pruugi olla piisavalt arvestanud või millele komisjon on liiga vähe kaalu andnud.

48. Samuti väidab Hercules, et sellist komisjoni sooritatud kaitseõiguste rikkumist haldusmenetluse jooksul ei saa parandada asjaomaste dokumentide esitamisega ühenduste kohtus toimuva menetluse jooksul.
49. Samuti väidab Hercules oma vastuses, et komisjonil ei ole õigus väita, et ta ei suutnud leida ühtegi dokumenti Herculese väidete toetamiseks, sest loomulikult ei suutnud Hercules määrata kindlaks dokumente, mille olemasolust võidi mitte teatada. Samuti ei saa komisjon süüdistada Herculest järelduse tegemises selle kohta, et teatavad dokumendid, mis oleks olnud Herculesele abiks, olid toimikust välja jäetud, sest oleks olnud lihtne lõpetada kahtlused selles küsimuses, andes Herculesele juurdepääsu uurimise jooksul leitud, ent toimikust välja jäänud dokumentidele.
50. Komisjon kinnitab, et vastavalt Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktikale (otsus liidetud kohtuasjades 43 ja 63/82: VBVB ja VBBB v. komisjon, EKL 1984, lk 19, punkt 25) ei pea komisjon avaldama pooltele oma toimikute sisu. Igal juhul olid ainsad dokumendid, mida ta hagejale toimikuga tutvumise jooksul kättesaadavaks ei teinud, käesoleval juhul tegelikke ärisaladusi sisaldavad dokumendid, tema enda sisedokumendid ja teiste tootjate vastused tema vastuväiteteatisele. Seega ta eitab, et keeldus avaldamast dokumente, mis ei sobinud tema kohtuasjaga. Hercules on igal juhul võimetu tegema kindlaks ühtegi dokumenti, et toetada oma väidet, et komisjon valis tema kohtuasjaga kõige paremini sobinud dokumendid ning ei kasutanud ega avaldanud muid dokumente. Ta väidab ka, et ei ole kohustatud võimaldama juurdepääsu vastuväiteteatisele teiste tootjate esitatud vastustele.
51. Esimese Astme Kohus märgib, et kaitseõiguste järgimisel on vaja hageja valmisolekut väljendada oma äranägemisel oma seisukohti kõikide komisjoni poolt talle suunatud vastuväiteteatise tema vastu esitatud vastuväidete kohta ja tõendite kohta, mida tuleb kasutada nende vastuväidete toetamiseks ja mida komisjon on vastuväiteteatise nimetanud või mille ta on sellele lisanud (Euroopa Ühenduste Kohtu otsus kohtuasjas 322/81: Nederlandsche Banden-Industrie Michelin N.V. v. komisjon, EKL 1983, lk 3461, punkt 7 leheküljel 3498).
52. Ent kaitseõiguste järgimisel ei ole vaja, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohases menetluses osalev ettevõtja oleks valmis esitama märkusi kõikide komisjoni toimikusse kuuluvate dokumentide kohta, sest ei ole õigusnorme, mille kohaselt peab komisjon avaldama asjaomastele pooltele oma toimikute sisu (Euroopa Ühenduste Kohtu eespool viidatud otsus liidetud kohtuasjades 43 ja 63/82: VBVB ja VBBB v. komisjon, punkt 25 leheküljel 59).
53. Tuleb siiski silmas pidada, et kehtestades korra konkurentsiasjade toimikule juurdepääsu võimaldamiseks, on komisjon kehtestanud endale eeskirjad, mis on ulatuslikumad kui Euroopa Ühenduste Kohtu sätestatud nõuded. Nende eeskirjade

kohaselt, mida on selgitatud konkurentsipoliitika kaheteistkümnendas aruandes (lk 40 ja 41), komisjon

„[...] võimaldab menetluses osalevatel ettevõtjatel tutvuda asja toimikuga.

[...] Ettevõtjaid teavitatakse komisjoni toimiku sisust vastuväiteteatise lisaga või kaebuse tagasilükkamise kirja lisaga, kus on loetletud kõik toimiku dokumendid ja nimetatud, millistele dokumentidele või dokumentide osadele neil juurdepääs on.

Neil palutakse tulla ja tutvuda nende dokumentidega komisjoni ruumides. Kui ettevõtja soovib läbi vaadata üksnes osa neist, võib komisjon saata koopiad.

Ent komisjon käsitleb järgmisi dokumente salajastena ning seega ei ole need asjaomastele ettevõtjatele kättesaadavad:

- i) dokumendid või nende osad, mis sisaldavad teiste ettevõtjate ärisaladust;
- ii) komisjoni sisedokumendid, näiteks teated, projektid või muud töödokumendid;
- iii) muu salajane teave, näiteks dokumendid, mille põhjal on võimalik kaebuste esitajaid kindlaks teha, kui nad on soovinud jääda anonüümseks, ning teave, mis on komisjonile avaldatud tingimusel, et ta hoiab seda salajas.”

Komisjon ei või eirata eeskirju, mille ta on seega iseendale kehtestanud (Euroopa Ühenduste Kohtu otsused kohtuasjas 81/82: komisjon v. nõukogu; EKL 1973, lk 575, punkt 9 leheküljel 584, ja kohtuasjas 148/73: Louwage v. komisjon, EKL 1974, lk 81).

54. Sellest järeldub, et komisjon on kohustatud tegema artikli 85 lõike 1 kohases menetluses osalevatele ettevõtjatele kättesaadavaks kõik uurimise jooksul saadud dokumendid, mis on nende kasuks või mitte, välja arvatud dokumendid, mis sisaldavad teiste ettevõtjate ärisaladust, komisjoni sisedokumendid ja muud salajast teavet sisaldavad dokumendid.

55. Esimese Astme Kohus leiab, et käesoleval juhul ei näita miski, et komisjon on valinud, milliseid dokumente hagejale kättesaadavaks teha, et hageja ei saaks tõendada rikkumises mitteosalemist, arvestades hageja töötaja staatust polüpropüleenitootjate koosolekutel. Vastuseks komisjoni eitustele ei ole hageja esitanud ühtegi tõendit komisjoni pahatahtlikkuse kinnitamiseks, mida ta oleks võinud teha, kui ta oleks Esimese Astme Kohtule tõendanud – mida ta oma 30. augusti 1984. aasta kirjas väitis end kahtlustavat –, et komisjoni poolt tema ruumidest leitud dokumente ei olnud lisatud toimikusse, millele talle juurdepääs võimaldati.

56. Seoses täpsemalt komisjoni keeldumisega võimaldada hagejale juurdepääs vastuväiteteatistele antud teiste tootjate vastustele leiab Esimese Astme Kohus, et ei ole vaja arutada, kas see keeldumine on kaitseõiguste rikkumine. Selline uurimine oleks vajalik üksnes siis, kui sellise keeldumise puudumisel oleks haldusmenetluse tulemus olnud teistsugune (Euroopa Ühenduste Kohtu otsus kohtuasjas 30/78: Distillers Company Ltd v. komisjon, EKL 1980, lk 2229, punkt 26 leheküljel 2264, ja Esimese Astme Kohtu otsus kohtuasjas T-7/90: Kobor v. komisjon, EKL 1990, lk II-

721, punkt 30). Käesoleval juhul ei ole see nii. Pärast kohtuasjade liitmist Esimese Astme Kohtu suulise menetluse jaoks oli hagejal juurdepääs teiste ettevõtjate poolt vastuväiteteatistele esitatud vastustele ja ta ei ole nende vastuste põhjal leidnud ühtegi süüst vabastavat tõendit, millele ta oleks suulises menetluses saanud tugineda. Võib kindlalt teha järelduse, et need vastused ei sisaldanud süüst vabastavaid tõendeid ja seega ei oleks asjaolu, et hageja ei saanud nendega haldusmenetluse jooksul tutvuda, mõjutanud otsuses saavutatud tulemust.

57. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

Rikkumise tõendamine

58. Otsuse kohaselt (punkti 80 esimene lõik) on EMÜs tarnivad polüpropüleenitootjad kuulunud alates 1977. aastast tervesse kavade, kordade ja meetmete süsteemi, mille kohta on tehtud otsused korrapäraste koosolekute ja pideva kontaktipidamise raames. Otsuses (punkti 80 teine lõik) kinnitatakse ka, et tootjate üldine kava oli kohtuda ja teatavates küsimustes kokku leppida.

59. Seepärast tuleb esiteks tõendada, kas komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt oma järeldusi seoses A) tootjate kontaktidega ja EATP 22. novembri 1977. aasta koosolekuga, B) polüpropüleenitootjate korrapäraste koosolekute süsteemiga, C) hinnaalgatustega, D) hinnaalgatuste rakendusmeetmetega ja E) tonnides väljendatud sihtkoguste ja kvootide kehtestamisega, võttes arvesse a) vaidlustatud otsust, b) poolte argumente enne c) neile hinnangu andmist; seejärel on vaja läbi vaadata EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine nende asjaolude suhtes.

1. Järeldused

A. Tootjate kontaktid ja EATP 22. novembri 1977. aasta koosolek

a) Vaidlustatud otsus

60. Otsuses (punkti 17 neljas lõik, punkti 78 kolmas lõik, punkti 104 teine lõik) on komisjon kinnitanud, et hageja, nagu Hoechst, ICI, Linz, Saga ja Solvay, on väitnud, et toetab Monte teadet, mille ta esitas 18. novembril 1977 erialases ajakirjanduses (European Chemical News, edaspidi „ECN”) avaldatud artiklis oma kavatsuse kohta tõsta alates 1. detsembrist raffia hind 1.30 Saksa margani kilogrammi kohta. Seoses sellega EATP 22. novembri 1977. aasta koosolekul esitatud mitmesugused protokollitud väited näitasid otsuse kohaselt, et Monte kehtestatud taseme 1.30 Saksa marka kilogrammi kohta olid teised tootjad heaks kiitnud tööstusharu „sihthinnana”.

61. Vastavalt otsusele (punkti 16 esimene ja teine lõik) tehti see toetusavaldus tootjate arutelude raames, mis olid algatatud eesmärgiga hoiduda hinnatasemete olulisest langusest ja sellega kaasnevatest kahjumitest, s.o arutelud, mille käigus peamised tootjad Monte, Hoechst, ICI ja Shell algatasid nn miinimumhinna kokkuleppe, mis pidi hakkama kehtima 1. augustil 1977 ja mille üksikasjad teatati teistele tootjatele, sh Herculesele, kelle turundusdirektor märkis, et polüpropüleeni peamiste liikide miinimumhinnad põhinesid raffia turuhinnal 1.25 Saksa marka kilogrammi kohta.

62. Otsuses (punkti 16 viies ja kuues lõik) on lisaks märgitud, et ICI ja Shell tunnistavad, et on olnud kontakte teiste tootjatega selle üle, kuidas saaks hinnamuutusi kontrollida. Ent komisjon tunnistab, et kui välja arvata nn suur nelik (Hoechst, ICI, Monte ja Shell) ning Hercules ja Solvay, ei olnud võimalik määrata kindlaks sel ajal aruteludes osalenud tootjaid ega saada andmeid miinimumhinna kokkuleppe toimimise kohta.
63. Otsuses (punkti 17 esimene lõik) on veel kord kinnitatud, et umbes sel ajal, kui Monte teatas kavatsusest hindu tõsta, algasid polüpropüleenitootjate korrapärased koosolekud. Ta rõhutab siiski, et ICI enda mööndusel oli enne seda kuupäeva tootjate vahel kontakte, tõenäoliselt telefoni teel ja vastavalt vajadusele.

b) Poolte argumendid

64. Hageja kinnitusel ei ole tõendeid, et tal on olnud korrapäraseid kontakte oma konkurentidega, v.a need, mis tal olid tootjate koosolekute ajal. Seega tõendab teade telefonikõne kohta (põhivastuväiteteatis, lisa 2), mille Herculese turundusjuht tõenäoliselt 1977. aasta alguses sai ja millele komisjon tugineb oma väites, et nn peamised tootjad on sõlminud omavahel kokkuleppe, ning mille Hercules esitas vabatahtlikult komisjonile, kõige rohkem – ning seda ei ole Hercules kordagi eitanud – , et Hercules sai aeg-ajalt telefoni teel teistelt tootjatelt suulist teavet nende vahel toimunud koosolekute kohta. Ent see teatis ega ükski muu dokument ei tõenda, et Hercules oleks olnud selliste kontaktide algataja; seda ta ei olnud.
65. Lisaks kinnitab Hercules, et komisjon usub, et saab Herculesega seostamatute dokumentide põhjal järeldada, et osa tootjaid tegid otsuse seoses algatusega kehtestada hinnad detsembris 1977, ning üksnes 1977. aasta mais ja novembris toimunud EATP koosolekul Herculese juhtide esitatud väidete kohta koostatud teatele (põhivastuväiteteatis, lisad 5 ja 6) tuginedes saab kinnitada, et Hercules osales selles kokkuleppes. Ent Hercules kinnitab, et maikuu esitatud väited eelnesid esimestele tõenditele nelja peamise tootja vahel sõlmitud kokkulepete kohta ja nende sisu ei põhjustanud mingil viisil vastuseisu. Novembris esitatud väited, mis toetasid polüpropüleeni hinna tõusu kavatsust pärast tootmiskulude tõusu, ei tõenda üldse ebaseadusliku kokkumängu olemasolu. Lisaks on ebatõenäoline, et selline kokkumäng ilmneks EATP koosolekul klientide juuresolekul. Novembris esitatud väited oleksid samuti võinud olla üksnes tootja tavapärane avalik reaktsioon konkurentide avalikule tegevusele, nagu näiteks Monte teade ECNis hindade tõstmise kohta (põhivastuväiteteatis, lisa 3). Samal põhjusel ei saa selline väide – kui Hercules kinnitas EATP koosolekul mais 1978 (põhivastuväiteteatis, lisa 7), et hinnad ei olnud veel rahuldaval tasemel – kinnitada hageja osalemist hinnakokkulepetes, eriti kuna komisjon sedastab, et need kokkulepped on sõlmitud tootjate koosolekul, mille puhul Herculese osalemist ei ole tõendatud. Seega on kõigi kättesaadavate tõendite põhjal selge, et 1977. aasta jooksul kuni teatava ajani 1979. aastal sai Hercules aeg-ajalt passiivselt teavet selle kohta, millised arutelud võivad teiste tootjate vahel toimuda.
66. Samuti väidab hageja, et komisjonil ei ole vastavaid Herculese väljaantud hinnajuhiseid selleks ajavahemikuks ning et järelikult on tema olukord samasugune kui BP olukord, kellel on samuti olnud kontakte teiste tootjatega, ning nagu Amoco olukord, kes lisaks nendele kontaktidele ka kõneles EATP koosolekul mais 1978. Ta

märgib ka, et komisjon on tunnistanud, et ta ei saa kindlalt väita, et Herculesest sai sel ajal põhikokkuleppe osaline.

67. Komisjon tugineb oma argumentide puhul esiteks sellele, et Hercules oli teadlik nn suure neliku miinimumhinnakokkuleppe sõlmimisest, mida näitab 1977. aasta keskpaiga teade Herculese telefonivestluse kohta (põhivastuväiteteatis, lisa 2), milles on kirjeldatud selle kokkuleppe üksikasju, ning teiseks Herculese esitatud väidetele kolmel EATP koosolekul mais 1977 (põhivastuväiteteatis, lisa 5), novembris 1977 (põhivastuväiteteatis, lisa 6) ja mais 1978 (põhivastuväiteteatis, lisa 7). Esiteks kirjutas ta:

„Hercules ei ole rahul praeguse hinnatasemega, kuid usub, et tavapärased tööstusharu liidrid peaksid tooma valitsevasse kaosesse pisut selgust.”

Teisel koosolekul kinnitas ta:

„Et esimene võimalus ei tundu tõenäoline, olin rõõmus, kui sain reedel *European Chemical News*'ist proua T-lt teada, et Montedison oli teatanud talle esimese sammu astumisest, teatades oma polüpropüleeniliikide uued Euroopa hinnad”,

avaldades sellega toetust erialases ajakirjanduses ilmunud Monte algatusele (põhivastuväiteteatis, lisa 3, viide eelmisele artiklile). On tõenäoline, et Hercules teadis, et selle algatuse tulemus oli ebaseaduslik kokkulepe (põhivastuväiteteatis, lisa 2). Kolmandal koosolekul kinnitas ta:

„Kuigi polüpropüleeni hinnad on alates viimase aasta neljandast kvartalist märkimisväärselt tõusnud, ei ole need veel rahuldaval tasemel. Võib-olla ei olnud realistlik arvata, et hinnatõus 1.30 Saksa margani kilogrammi kohta oleks saavutatud ühes etapis, kuid vajadus see miinimumtase saavutada ei ole vähenenud ega vähene”.

68. Seoses telefonikontaktidega teiste tootjatega kinnitab komisjon, et Hercules ise märkis oma vastuses vastuväiteteatisele, et aeg-ajalt sai B telefonikõnesid, milles teda teavitati sellest, mis toimus koosolekutel, kus ta ei olnud osalenud.

69. Komisjon väidab, et ta ei teinud järeldusi seoses Herculese osalemisega tootjate koosolekutel, v.a EATP koosolekud enne 1979. aastat. Ta osutab huviga Herculese vastuses esitatud väitele, et sai teavet koosolekute tulemuste kohta, mis toimusid „varasemal ajavahemikul, mil B esialgu ei osalenud üldse sellistel koosolekutel ja hiljem osales väga harva”. Seega viitab see selgelt 1978. aastale ja näitab, et toetus kõrgematele hindadele EATP koosolekutel põhines vähemalt teadlikkusel selle aluseks olevast kokkumängust ja kavatsusel sellega ühineda.

70. Seoses diskrimineerimisega, mida hageja on väidetavalt Amoco ja BPga võrreldes kannatanud, märgib komisjon otsuse punktis 78 selgelt, et Amoco ja BP ei ole otsuse adressaadid, sest „tõendid ei ole piisavad, et kindlalt kinnitada nende osalemist artikli 85 lõike 1 rikkumises”.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

71. Esimese Astme Kohus leiab, et hageja on nii oma vastuses teabenõudele (erivastuväited, lisa 1) kui ka oma hagiavalduses kinnitanud, et sai aeg-ajalt teistelt tootjatelt telefoni teel teavet nende vahel toimunud arutelude või koosolekute kohta, isegi kuigi ta eitab, et ta on selliseid kontakte ise algatanud. Lisaks ei ole ta selliste kontaktide esinemist ajaliselt piiritletud.
72. Pidades silmas nende kontaktide toimumist 1977. ja 1978. aastal ning 27. mai 1977. aasta EATP koosolekul hageja esitatud väiteid, on küsimus selles, kas 22. novembri 1977. aasta EATP koosolekul hageja esitatud väited väljendavad teiste tootjatega ühist eesmärki seoses sihthinnaga 1.30 Saksa marka kilogrammi kohta 1. detsembriks 1977, mille olemasolu kinnitavad 26. mai 1978. aasta EATP koosolekul hageja esitatud väited.
73. Esimese Astme Kohus leiab, et see on tõepoolest nii. 27. mai 1977. aasta EATP koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 5) väitis hageja, et tavapärased turuliidrid (st suur nelik) peaks looma turul valitsevasse kaosesse veidi korda; 1977. aasta keskel (põhivastuväiteteatis, lisa 2) sai ta telefoni teel teada, et nn suur nelik on sõlminud miinimumhinna kokkuleppe (1.25 Saksa marka kilogrammi kohta); 22. novembri 1977. aasta EATP koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 6) kiitis ta avalikult heaks ECNis ilmunud uudise, et Monte on astunud esimese sammu, teatades polüpropüleeni uued Euroopa hinnad (1.30 Saksa marka kilogrammi kohta), olles teadlik miinimumhindade kokkuleppe sõlmimisest ja sellest, et Monte on selle kokkuleppe osaline; 26. mai 1978. aasta EATP koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 7) märkis ta, et hinnad on tõusnud, kuid mitte piisavalt, ning et ei olnud realistlik uskuda, et hinnatõus 1.30 Saksa margani kilogrammilt oleks saavutatud ühes etapis.
74. Esimese Astme Kohus leiab lisaks, et Amoco juhtum erineb hageja juhtumist, sest ei ole tõendeid, et sellel ettevõtjal on olnud kontakte teiste polüpropüleenitootjatega enne EATP 26. mai 1978. aasta koosolekut, ning sellepärast, et ta ei osalenud 27. mai 1977. aasta ja 22. novembri 1977. aasta EATP koosolekutel, millest viimasel ilmnis polüpropüleenitootjate ühine eesmärk. BP ei osalenud ühelgi neist koosolekutest.
75. Sellest järeldub, et komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt, et esiteks on hagejat teavitatud hindu käsitlevate arutelude tulemustest ning et ta on olnud kontaktis teiste tootjatega, eriti 1977. ja 1978. aastal vastavalt vajadusele, ning teiseks väljendasid hageja esitatud väited EATP 22. novembri 1977. aasta koosoleku protokollis kantud kujul hageja ja teiste tootjate ühist eesmärki seoses sihthinna kehtestamisega tasemel 1.30 Saksa marka kilogrammi kohta.

B. Korrapäraste koosolekute süsteem

a) Vaidlustatud otsus

76. Otsuse kohaselt (punkti 18 esimene lõik) pidasid osa tootjate polüpropüleenivaldkonna üldise juhtimise eest vastutanud tippjuhid (edaspidi „juhid”) 1978. aastal vähemalt kuus koosolekut. See süsteem arenes varsti nii kaugele, et hakati pidama madalamal tasemel koosolekuid, kus osalesid juhid, kellel oli rohkem üksikasjalikke turustusalaaseid teadmisi (edaspidi „eksperdid”) (ICI vastus teabenõudele määruse nr 17 artikli 11 alusel, põhivastuväiteteatis, lisa 8). Otsuses on märgitud, et Hercules

väitis, et on koosolekul osalenud enne 1982. aasta keskpaika üksnes aeg-ajalt, ent tunnistab varasemast sagedasemat osalemist alates nimetatud aasta maist (punkti 18 kolmas lõik).

77. Otsuse (punkti 78 kümnes lõik) kohaselt väitis Hercules, kes on ainus koosolekutel esindatud Ameerika tootja, et on osalenud „vaatlejana” ja üksnes aeg-ajalt. Ta tunnistab, et osales koosolekutel alates 1979. aasta maist ja et teda on teavitatud sellest, mis toimus koosolekutel, kus tema esindajat kohal ei olnud. Alates 1982. aasta keskpaigast käis Herculese esindaja umbes viieteistkümnel koosolekul kolmekümnest teadaolevast täiskogu koosolekust, vaatamata ähvardusele taanduda, sest Saksamaa tootjad ei kiitnud teda heaks. Nende hulgas olid mitmed juhtide istungid ning ICI andmetel võttis ta aruteludest aktiivselt osa ja tegi isegi ettepaneku nn klientide juhtimise (*account leadership*) süsteemi kohta. Ta osales ka kohalikel koosolekutel, mis hõlmasid vähemalt Beneluxi riike. Kuigi Herculese esindaja sai üksikasjalikku teavet teiste tootjate kuukäibe kohta, tundub, et ta ei avaldanud teistele oma äriühingu näitajaid.

78. Otsuse punkti 78 üheteistkümnendas lõigus on märgitud, et Hercules püüdis näidata oma esindaja osalemist suhteliselt algaja töötaja ebaametliku teona. Tema enda dokumendid näitavad siiski, et sel töötajal oli äriühingus vastutav ametikoht polüpropüleenitootjate turundusjuhina, ning et juba 1977. aastal, kui sõlmiti miinimumhinnakokkulepe, ja hiljem 1981. aastal olid tema ülemused ise teiste tootjatega hinnakorralduse küsimuses kontaktis. Seepärast ei ole usutav, et nad ei olnud teadlikud tema nende tööreiside tegelikust eesmärgist, mida nad alates 1979. aasta maist lubasid.

79. Otsuse punkti 85 kolmandas lõigus on tehtud järeldus, et Hercules ei pääse vastutusest rikkumise eest, väites, et tema esindaja osalemine oli „mitteametlik” või et tema esindaja varjas teatavaid andmeid, mida teised tootjad olid esitanud.

80. Otsuse punktis 21 on märgitud, et polüpropüleenitootjate korrapärase koosolekute eesmärk oli eelkõige kehtestada sihthinnad ja müüginahud ning jälgida, kas tootjad neist kinni peavad.

b) Poolte argumendid

81. Herculese väitel ei saa komisjon järeldada, et ta pani toime rikkumise, asjaolu põhjal, et üks tema töötaja B osales mõnel polüpropüleenitootjate koosolekul, sest tema osalemine oli juhuslik, passiivne, tema ülemustele teadmata ja mitteametlik ning selle töötaja ametikoht oli selline, et ta ei saanud äriühingut esindada.

82. Ta väidab esiteks, et tema töötaja osales viiel koosolekul kahekümne neljast otsuse tabelis 3 nimetatud koosolekust ajavahemikul enne 1982. aasta maid, kuuel juhtide koosolekul kuueteistkümnest ja üheksal ekspertide koosolekul viieteistkümnest ajavahemikul 1982. aasta maist 1983. aasta augusti lõpuni ning et ta ei osalenud ühelgi kolmest koosolekust, mis peeti pärast 23. augustit 1983. Lisaks kinnitab ta, et tema osalemise juhuslikkust tõendab ICI vastus teabenõudele (põhivastuväiteteatis, lisa 8) ja Monte vastus teabenõudele (Montele suunatud vastuväiteteatise lisa 3).

83. Teiseks kinnitab hageja, et nagu näitab ICI vastus teabenõudele, oli selline juhuslik osalemine koosolekul üksnes passiivne, ning seda on komisjon tegelikult kinnitanud otsuses (punkti 78 kümnes lõik), milles on märgitud, et „tundus, et Herculese esindaja ei avaldanud teistele oma äriühingu näitajaid”. [Mitteametlik tõlge]. Hageja arvates on see punkt väga oluline, sest nende näitajate avaldamine oli kartelli toimimiseks vältimatu, sest teabe vahetamine saavutatud käibe kohta oli vahend, mille abil tootjate arvates sai jälgida kokkulepitud korra rakendamist.
84. Kolmandaks kinnitab hageja, et tema töötaja viibimist koosolekul ei olnud heaks kiitnud tema ülemused, kes ei olnud sellest teadlikud, ning et see oli vastuolus äriühingu poliitikaga. Seoses sellega selgitab ta, et kuigi komisjoni otsusega hõlmatud ajavahemiku algul võtsid teised tootjad kontakti osa tema juhtidega ja teatasid neile tootjate koosolekute ja hinnakokkulepete olemasolust, ei tähenda see, et tema tippjuhid teadsid, et üks nende alluvatest neil koosolekul osales. Kui nad said teada, et see töötaja sai samasugust teavet nagu nad ise ning et ta oli kutsutud koosolekust osa võtma, tuletasid tema ülemused talle meelde, et tootjate koosolekul osalemine on äriühingu poliitikaga vastuolus. Hageja arvates oli seejärel mõistlik eeldada, et nende juhtnõore on järgitud. Et kõnealuse töötaja kohustuste hulka kuulusid sagedased reisirid mitmetesse Euroopa linnadesse ja nendeks reisideks ei olnud vaja tema ülemuste eelnevat heakskiitu ega tema selgitusi, ei olnud märke – isegi mitte tema reisirühmade põhjal, mille eesmärk oli üksnes hüvitada tema reisikulud –, mis võimaldanuks tema ülemustel, kes lisaks ei teadnud koosolekute kohta ega aega, teha kindlaks, kas käis neil, isegi kui see toimus ainult juhuslikult. Vastupidi komisjoni väidetele enda kaitseks ei ole sellele järeldusele esitatud vastuväidet Counsel of Hercules Incorporatedi aruandes (erivastuväited, Hercules, lisa 6), milles on üksnes märgitud, et tema töötaja roll „võis olla teada” tema ülemustele, mitte seda, et see oli teada. Seda järeldust kinnitab vastupidi asjaolu, et 29. juulil 1981 teavitas selle töötaja ülemus teda äsja peetud koosolekul toimunud (erivastuväited, Hercules, lisa 18), see näitas, et ta ei olnud teadlik oma alluva osalemisest. Hageja sõnul oli tema töötaja salajase osalemise motiiv hankida teavet, et saada oma ülemustelt hea hinnang.
85. Öeldut arvestades tunnistab hageja, et küsimus, kas ettevõtjat saab pidada vastutavaks ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise eest, kui ta on võtnud mõistlikke ettevaatusabinõusid selliste rikkumiste ärahoidmiseks ja tema pingutustele vaatamata on distsiplineerimatu töötaja astunud oma ülemuste korraldustega vastuolus olevaid samme, ei ole veel lahendatud.
86. Hageja kinnitab neljandaks, et tema töötaja ei osalenud koosolekul täisliikmena ja et ta osales üksnes vaatlejana ning et teised koosolekul osalenud isikud olid sellest teadlikud, sest ta tegi oma mitteametliku vaatleja staatuse teatavaks, nagu on näha 1983. aasta märtsis peetud koosoleku teatest (erivastuväited, Hercules, lisa 11); selles on kirjas: „*B., marketing manager attends unofficially*” („Turundusjuht B osaleb mitteametlikult”). Hageja sõnul häiris selline mitteametlik osalemine Saksa ja Madalmaade tootjaid, nagu näitab 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteadis, lisa 33) ning selle töötaja ja ICI juhi vahel 3. detsembril 1982 toimunud telefonikõne teade (põhivastuväiteteadis, lisa 88).
87. Lisaks kinnitab ta, et tema töötaja vastutuse ulatus äriühingus takistas tal sõlmida sihthindadega või toodangu- ja käibepiirangutega seotud kokkuleppeid. Hageja sõnul

ei olnud see töötaja oma ametinimetusele vaatamata äriühingu tippjuht. Tal ei olnud tippjuhi ülesandeid ega vajalikke volitusi äriühingule kohustuste võtmiseks. Eelkõige ei olnud tal volitusi juhtida tootmist ja üldist müügipoliitikat ning tema otsuseid seoses hinnajuhistega, mis tuli anda piirkonna müügijuhtidele, kiitsid heaks tema ülemused.

88. Komisjon selgitab, et ta ei ole käsitlenud koosolekul osalemise sagedust asjakohase tegurina, kui ta sai kinnitust, et ettevõtja nõustus hindade ja tarnete reguleerimise ühiskavaga (vt otsuse punkti 83 esimest lõiku). Sellegipoolest märgib ta, et Hercules väitis oma vastuses vastuväiteteatisele, et tema töötaja käis 1982. aasta veebruarist 1983. aasta märtsini „üsna sageli” koosolekul. Lisaks näitab 1. juuni 1983. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 40), et Hercules oli koosolekute tavaline osaleja.
89. Ta vaidlustab selle, et hageja osalemine koosolekul oli passiivne, tuginedes kahele väga lühikesele teatele, millest ühes on märgitud: „*B. – Account leadership*” („B – Klientide juhtimine”) (erivastuväited, Hercules, lisa 10) ja teises „*B.: Originator of 'account leadership' concept (not working)*” („B: Klientide juhtimise mõiste autor (ei toimi)”) (erivastuväited, Hercules, lisa 11), millest võib järeldada, et hageja töötaja oli klientide juhtimise süsteemi autor. Ta tugineb ka märtsis 1982 peetud koosoleku teatele (erivastuväited, Hercules, lisa 43), mis komisjoni sõnul näitab, et B oli palunud talle eraldatud kvooti kohandada. Ta kinnitab ka, et asjaolu, et hageja töötaja ei edastanud oma müügiandmeid koosolekul, ei ole asjakohane, sest ta teadis, et teised tootjad said need näitajad välja arvutada Fidese andmevahetussüsteemis olevate andmete põhjal.
90. Seoses väitega, et hageja töötajal oli keelatud koosolekul osaleda, märgib komisjon, et vähemalt kahel juhul, 1977. aastal (põhivastuväiteteatis, lisa 2) ja 29. juulil 1981 (erivastuväited, Hercules, lisa 18) sai ta oma ülemustelt teavet sõlmitud hinnakokkuleppe kohta. 29. juulil 1981 saadud teave 28. juulil peetud koosoleku kohta ei ole vastuolus komisjoni argumentidega, sest hageja töötaja ei osalenud sel koosolekul. Seepärast on üsna võimatu uskuda, et töötaja oleks pidanud mõistma, et äriühing ei kiitnud neid kokkuleppeid heaks ning et tal oli keelatud nendel koosolekul osaleda. Komisjon kinnitab veel, et sellise keelu kohta ei ole esitatud ühtegi dokumenti. Samuti ei ole komisjoni arvates veenev, et B ülemused ei olnud tema koosolekul osalemisest teadlikud. Lisaks on Counsel of Hercules Incorporatedi poolt komisjoni uurimisele järgnenud nädalatel koostatud aruandes (erivastuväited, Hercules, lisa 6) sõnaselgelt kirjas: „*It appears that Mr B.'s non-participant observer role may have been known to several of his immediate superiors*” („Ilmneb, et B vaatlejaroll võis olla mitmele tema otsesele ülemusele teada”). Komisjon väidab lisaks, et isegi kui B tegevus ei olnud tema ülemustele teada ja oli korrarikkumine – mis komisjoni väitel nii ei ole –, ei saa see Herculest vastutusest vabastada.
91. Samuti leiab komisjon, et hageja töötaja osalemine koosolekul ei erinenud teiste tootjate osalemisest, seda näitab tema arvates selle töötaja aktiivne osavõtt aruteludest ja kohustustest, mille ta äriühingu nimel võttis. Ta osutab seoses sellega rollile, mis töötajal oli nn klientide juhtimise süsteemi loomisel, ning töötaja poolt 2. detsembri 1982. aasta koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 33, tabel 2) ja 3. detsembri 1982. aasta telefonivestluses (põhivastuväiteteatis, lisa 88) hagejale eraldatud kvoodi

heakskiitmisele ning selle kvoodi kohandamisele 1982. aasta märtsis toimunud koosolekul.

92. Lisaks väidab komisjon, et ei ole mõtet püüda näidata, et hageja töötajal ei olnud äriühingus otsustusõigust, sest asjaolu, et hageja poolt pärast koosolekuid antud hinnajuhised kajastasid koosolekutel kokkulepitud sihthindu, tõendab ühemõtteliselt vastupidist.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

93. Esimese Astme Kohus märgib, et seoses tootjate koosolekutel hageja osalemise algusega on Herculesele esitatud erivastuväidetes sedastatud: „*Mr F. B., ... , attended a number of „Bosses” and „Experts” meetings from 1979...*” („B, [...], osales mitmel juhtide ja ekspertide koosolekutel alates 1979. aastast [...]).

94. ICI, Monte ja hageja poolt teabenõuetele antud vastuste (põhivastuväiteteatis, lisa 8; erivastuväited, Monte, lisa 3; erivastuväited, Hercules, lisa 1) kohaselt osales Hercules aeg-ajalt koosolekutel 1979., 1980. ja 1981. aastal. Ta kinnitab osalemist ühel või kahel koosolekul 1979. aastal, ühel koosolekul 1980. aastal ja kahel koosolekul 1981. aastal. Tuleks siiski märkida, et komisjoni ametnike poolt Herculese töötaja B-ga peetud vestluse protokollist (erivastuväited, Hercules, lisa 7, lisand A) on selge töötaja kinnitus, et ta oli võib-olla osalenud veel kahel koosolekul 1979. aastal, veel kahel koosolekul 1980. aastal ja veel ühel koosolekul 1981. aastal. Samuti on hageja poolt vastuväiteteatisele antud vastusest selge, et hageja osales sageli koosolekutel alates 1982. aasta veebruarist, mis näitab, et ta osales koosolekutel, mis toimusid 1982. aasta veebruaris, märtsis ja aprillis (kokku viis koosolekut). Järelikult ei ole tema osalemine koosolekutel nende aastate jooksul nii juhuslik, nagu ta väidab, sest tema enda väidete kohaselt on võimalik, et enne 1982. aasta maid osales ta viieteistkümnel koosolekul kahekümne üheksast (st kakskümmend neli koosolekut, mida on nimetatud kõnealust ajavahemikku hõlmava otsuse tabelis 3, ning lisaks koosolekud, mis peeti samal ajavahemikul ja mida on nimetatud B-ga toimunud vestluse protokollis, aga millele ei ole osutatud otsuse tabelis 3), mitte viiel koosolekul kahekümne neljast koosolekust.

95. Suhteline juhuslikkus, mis iseloomustab hageja osalemist sel ajavahemikul toimunud koosolekutel, ei ole ainus asjaolu, mida tuleb tema osalemist polüpropüleenitootjate korrapärastel koosolekutel uurides arvesse võtta; samuti tuleb arvesse võtta kontakte, mis tal võisid teiste tootjatega olla. Seoses sellega tuleb märkida, et hageja osutas oma vastuses teabenõudele (erivastuväited, Hercules, lisa 1):

It does not appear that Mr B. was informed in such conversations about any action which it was proposed to take at such meetings. Mr B. did not make any commitment with respect to prices, volumes, or related matters, and did not authorize anyone to represent or act on behalf of Hercules at such meetings. On a number of occasions, but not invariably, Mr B. was informed after meetings as to what had transpired. On such occasions Mr B. did not make any commitments or express any intention, to follow or support any price changes that may have been agreed upon at such meetings. On occasion, Mr B. may have made general statements indicating Hercules' desire for higher polypropylene prices.”

(„B-d teavitati mitmel korral koosoleku toimumisest ja teda kutsuti osalema. Ei nähtu, et B-d teavitati selliste vestluste jooksul meetmetest, mida sellistel koosolekutel kavatseti võtta. B ei võtnud mingeid kohustusi hindade, koguste või nendega seotud küsimuste suhtes ega volitanud kedagi sellistel koosolekutel Herculest esindama või Herculese nimel tegutsema. Mitmel korral, ent mitte alati, teavitati B-d pärast koosolekuid sellest, mis oli toimunud. Sellistel puhkudel ei võtnud B mingeid kohustusi ega väljendanud kavatsust järgida või toetada hinnamuutusi, milles võidi sellistel koosolekutel kokku leppida. Mõnikord võis B teha üldisi märkusi, osutades Herculese soovile tõsta polüpropüleeni hindu.”).

96. Pidades silmas neid kontakte, mille abil sai B täiendada suurt hulka koosolekutel saadud teavet selle kohta, millise kaubanduspoliitika kavatsevad hageja konkurendid vastu võtta, leiab Esimese Astme Kohus, et suhteline juhuslikkus, mis iseloomustab hageja töötaja osalemist koosolekutel enne 1982. aasta maid, ei lükka ümber tema osalemist polüpropüleenitootjate korrapärastel koosolekutel sel ajavahemikul.

97. Esimese Astme Kohus leiab, et hageja oli korrapärane koosolekutel osaleja 1982. aasta maist 1983. aasta augusti lõpuni, nagu näitavad tema vastus teabenõudele, vastus vastuväiteteatisle ning 3. mai ja 1. juuni 1983. aasta koosolekute teated (põhivastuväiteteatis, lisad 38 ja 40), millest esimeses on märgitud: „*a fairly full attendance with only Hercules missing among usual participants*” („peaaegu täielik osavõtt, tavaliste osalejate hulgast puudub üksnes Herculese esindaja”) ning teises: „*usual participants except for Solvay + Hercules*” („tavalised osalejad, v.a Solvay ja Hercules”). Seoses sellega tuleb silmas pidada, et osa koosolekuteateid, näiteks 21. septembri 1982. aasta juhtide koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 30), näitavad, et hageja viibis neil koosolekutel, samas kui neid koosolekuid ei ole nimetatud vastuses teabenõudele, ning et järelikult tuleb vastust käsitada ebatäielikuna.

98. Komisjonil oli täielik õigus asuda seisukohale, mis põhines ICI vastusel teabenõudele ja mida kinnitavad mitmed koosolekuteated, et koosolekute eesmärk oli eelkõige kehtestada sihthinnad ja müüginahud. See vastus sisaldab tõesti järgmisi lõike:

„„Target prices” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...”

(„Iga peamise polüpropüleenikategooria põhisordi „sihthinnad”, mille kohta on tootjad aeg-ajalt teinud ettepanekuid alates 1. jaanuarist 1979, on sätestatud lisas [...]”);

ja

„A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings.”

(„Koosolekutel arutati mitmeid ettepanekuid eri tootjate mahu kohta”).

99. Lisaks näitab ICI vastus teabenõudele, selgitades turundusekspertide koosolekute ja juhtide koosolekute korraldamist alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest, et

arutelud sihthindade ja müügimahtude kehtestamise kohta muutusid aina konkreetsemaks ja täpsemaks, ent 1978. aastal olid nn juhid piirdunud sihthindade tegeliku mõiste väljatöötamisega.

100. Lisaks eelmistele lõikudele esineb ICI vastuses teabenõudele järgmine väide: „*Only 'Bosses' and 'Experts' meetings came to be held on a monthly basis*” („Üksnes juhtide ja ekspertide koosolekuid hakati pidama iga kuu”). Komisjonil oli täielik õigus sellest vastusest, samuti koosolekute ühesuguse laadi ja eesmärgi põhjal järeldada, et need olid osa korrapäraste koosolekute süsteemist.
101. Samuti tuleb märkida, et hageja töötaja väidetava passiivse osalemise koosolekul lükkavad ümber mitu tõendusmaterjali. Need on esiteks komisjoni viidatud kaks käsitsi kirjutatud teadet, millest teisel on 1983. aasta märtsi kuupäev (erivastuväited, Hercules, lisad 10 ja 11); selles osutatakse järgmisele: „*B. – Account leadership*” („B – Klientide juhtimine”) ja „*B.: Originator of „account leadership” concept (not working)*” („B: Klientide juhtimise mõiste autor (ei toimi)”), millest võib järeldada, et B tegi ettepaneku nn klientide juhtimise süsteemi kohta. Lisaks on olemas 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 33) ning hageja ja ICI töötaja vahel 3. detsembril 1982 toimunud telefonivestluse teade (põhivastuväiteteatis, lisa 88), mis koos näitavad, et töötaja edastas ICile Amoco, BP ja Herculese seisukohti kvootide kohta, mis olid neile eraldatud 2. detsembril 1982 toimunud koosolekul, isegi kuigi B ei avaldanud Herculese käivet.
102. Hageja väited, et B ülemused ei teadnud tema osalemisest koosolekul ja nad olid talle öelnud, et tema osalemine on vastuolus äriühingu poliitikaga, on väheusutavad järgmiste tegurite tõttu. Hageja ei ole esitanud ühtegi dokumenti koosolekul osalemise keelu kohta. Kõnealuse töötaja ülemustel oli kontakte teiste koosolekul osalejatega; seda näitab asjaolu, et juunis 1977 ja 29. juulil 1981 teavitasi need isikud B-d sellest, millest oli telefonivestluses räägitud (põhivastuväiteteatis, lisa 2) ja mis oli toimunud koosolekul, kus ta ei osalenud (erivastuväited, Hercules, lisa 18). Hercules Incorporatedi koostatud aruandes on kirjas, et B roll võis olla mitmele tema otsesele ülemusele teada (erivastuväited, Hercules, lisa 6). Lisaks näitab asjaolu, et hageja on Esimese Astme Kohtus teatanud, et B otsuseid piirkonna müügijuhtidele antavate hinnajuhiste kohta pidid heaks kiitma tema ülemused, et ta pidi oma otsuseid õigustama, selgitades ülemustele andmeid, millele ta nende puhul tugines, ja nende andmete päritolu.
103. Lisaks ei erinenud hageja töötaja koosolekul osalemine, mida ICI on kirjeldanud eelnimetatud 1983. aasta märtsi teates kui „mitteametlikku”, teiste osalejate osalemisest, seda kinnitab tema aktiivne osavõtt aruteludest ning asjaolu, et hageja poolt pärast koosolekuid antud hinnajuhiste summad ja jõustumiskuupäevad vastasid suures ulatuses neil koosolekul kehtestatud sihthindadele. Asjaolu, et ICI kirjeldas B osavõttu koosolekutest kui „mitteametlikku”, ei vähenda nende järelduste tähtsust, sest selle kirjelduse kasutamine ei tõenda, et teised tootjad teadsid, et hageja töötaja osales oma ülemuste teadmata või isegi nende soovi vastaselt või et tal ei olnud piisavalt volitusi seal olla. See kirjeldus näitab üksnes, et ta ei soovinud, et tema osalemine neil koosolekul oleks saanud väljaspool teatavaks.

104. Rääkides kõnealuse töötaja täidetud ülesannete tasemest hagejaks olevas äriühingus, näitab asjaolu, et hageja antud hinnajuhised vastavad koosolekute tulemustele, seda, et B-l olid volitused kujundada hageja hinnapoliitikat nii, et see kajastaks otseselt nende koosolekute tulemusi, kus ta osales, see näitab, et tal olid vajalikud volitused äriühingule kohustuste võtmiseks, või kui see polnud nii, siis oli tal kästud seda teha.
105. Sellest järeldub, et komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt, et hageja osales polüpropüleenitootjate korrapärase koosolekute süsteemis 1979. aasta algusest vähemalt 1983. aasta augustini, tal oli õigus seda järeldada hageja osalemisest koosolekutel ja kontaktidest, mis hagejal seoses nende koosolekutega olid; teiseks oli nende koosolekute eesmärk eelkõige kehtestada hindade ja müügitahvete sihid; ning kolmandaks, et hageja osalemisel neil koosolekutel oli selline tähtsus, mis on otsuses sellele omistatud.

C. Hinnaalgatused

a) Vaidlustatud otsus

106. Vastavalt otsusele (punktid 28–51) rakendati sihthindade kehtestamise süsteem hinnaalgatuste kaudu, millest kuus on suudetud kindlaks teha; esimene neist kestis 1979. aasta juulist detsembrini, teine 1981. aasta jaanuarist maini, kolmas 1981. aasta augustist detsembrini, neljas 1982. aasta juunist juulini, viies 1982. aasta septembrist novembrini ja kuues 1983. aasta juulist novembrini.
107. Seoses esimesega neist hinnaalgatustest märgib komisjon (otsuse punkt 29), et tal ei ole üksikasjalikke tõendeid 1979. aasta esimesel poolel toimunud koosolekute või kehtestatud hinnaalgatuste kohta. Ent 26. ja 27. septembril 1979 peetud koosoleku teade näitab, et oli kavandatud hinnaalgatust, tuginedes raffia hinnale 1.90 Saksa marka kilogrammi kohta, mida tuli kohaldada 1. juulist, ja 2.05 Saksa marka kilogrammi kohta alates 1. septembrist.
108. Kuid et uusi hinnatõuse oli keeruline saavutada, otsustasid tootjad 26. ja 27. septembril 1979 peetud koosolekul sihthinna rakendamise kuupäeva mitme kuu võrra, kuni 1. detsembrini 1979 edasi lükata ja uue kava kohaselt tuli n-õ hoida olemasolevat taset oktoobrikuu jooksul võimalusega tõsta novembris hind kohe 1.90 või 1.95 Saksa margani kilogrammi kohta (otsuse punkti 31 esimene ja teine lõik).
109. Seoses teise hinnaalgatusega kinnitab komisjon, tunnistades (otsuse punktis 32), et 1980. aasta kohta ei leitud koosolekuteateid, et sel aastal toimus vähemalt seitse tootjate koosolekut (viidatakse otsuse tabelile 3). Kuigi aasta alguses teatati erialases ajakirjanduses, et tootjad eelistasid 1980. aasta jooksul suurt hinnasurvet, toimus turul oluline hinnalangus 1.20 Saksa margani kilogrammi kohta või vähem, enne kui hinnad hakkasid umbes selle aasta septembris stabiliseeruma. Mitmete tootjate (DSM, Hoechst, Linz, Monte, Saga ja ICI) väljaantud hinnajuhised näitasid, et hinnatasemete taaskehtestamiseks kehtestati 1980. aasta detsembrist 1981. aasta jaanuarini sihid, mis põhinesid raffia hinnal 1.50 Saksa marka kilogrammi kohta, homopolümeeri hinnal 1.70 Saksa marka kilogrammi kohta ja kopolümeeri hinnal 1.95 kuni 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta. Solvay sisedokumendis on tabel, kus võrreldakse 1980. aasta

oktoobriks ja novembriks „saavutatud” hindu nende hindadega, millele on osutatud kui „hinnakirjahindadele” 1981. aasta jaanuariks – 1.50/1.70/2.00 Saksa marka kilogrammi kohta. Esialgse kava kohaselt pidi neid tasemeid kohaldama alates 1. detsembrist 1980 (koosolek peeti Zürichis 13.–15. oktoobrini), kuid see algatus lükati edasi 1. jaanuarini 1981.

110. Otsuses (punkti 33 kolmas lõik) on märgitud, et ei ole teada, kas Hercules viibis 1981. aasta jaanuaris peetud koosolekutel, kus otsustati, et 1980. aasta detsembris 1. veebruariks 1981 kehtestatud hinnatõus pidi toimuma kahes etapis, tuginedes raffia hinnale 1.75 Saksa marka kilogrammi kohta: 1. veebruari sihiks oli jääda 1.75 Saksa marga tasemele ning 1. märtsist pidi „eranditult” kehtestatama sihthind 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta. Koostati tabel kuue riigi vääringus kuue peamise liigi sihthindade kohta, mis pidid jõustuma 1. veebruaril ja 1. märtsil 1981. Otsuses on siiski märgitud, et Hercules osales eelmisel koosolekul 16. detsembril 1980.
111. Otsuse kohaselt (punkt 34) tundub, et plaan jõuda 1. märtsiks 2.00 Saksa margani kilogrammi kohta siiski ei õnnestunud. Tootjate ootused muutusid ja nad lootsid nüüd jõuda märtsiks 1.75 Saksa margani kilogrammi kohta. Ekspertide koosolek, mille kohta ei ole dokumente, toimus 25. märtsil 1981 Amsterdams, kuid kohe pärast seda andsid vähemalt BASF, DSM, ICI, Monte ja Shell juhised sihthindade (või „hinnakirjahindade”) tõstmiseks samaväärsele tasemele kui raffia hind 2.15 Saksa marka kilogrammi kohta, kehtivusega alates 1. maist. Hoechst andis samasuguseid juhiseid 1. maiks, ent oli sellega ligi neli nädalat teistest ees. Osa tootjaid lubas oma müügiesakondadel olla paindlik, kohaldades nn miinimum- või madalamaid hindu, mis olid veidi alla kokkulepitud sihtide. 1981. aasta esimesel poolel toimus märgatav hinnatõus, kuid hoog rauges vaatamata asjaolule, et 1. mai hinnatõusu olid tootjad oluliselt soodustanud. Aasta keskpaigaks ootasid tootjad hinnatasemete stabiliseerumist või teatavat langust, sest suvel nõudmine vähenes.
112. Kolmanda hinnaalgatuse kohta on otsuses (punkt 35) märgitud, et Shell ja ICI olid selle aasta juunis, kui ilmnnes esimese kvartali hinnatõusu aeglustumine, näinud ette juba järgmise hinnaalgatuse 1981. aasta septembris/oktoobris. Shell, ICI ja Monte kohtusid 15. juunil 1981, et arutada turul kõrgemate hindade rakendamise meetodeid. Mõne päeva jooksul pärast seda koosolekut andsid nii ICI kui ka Shell oma müügiesakondadele juhise valmistada turgu ette suuremaks hinnatõusuks septembris, tuginedes kavale tõsta raffia hind tasemele 2.30 Saksa marka kilogrammi kohta. Solvay märkis ka 17. juulil 1981 oma Beneluxi müügiesakonnale, et kliente hoiatataks olulise hinnatõusu eest, mis toimub 1. septembril ja mille täpne ulatus otsustatakse juuli viimasel nädalal, kui 28. juulil 1981 kavatakse pidada ekspertide koosolek. Esialgne kava kehtestada 1981. aasta septembris hind 2.30 Saksa marka kilogrammi kohta vaadati üle (tõenäoliselt sel koosolekul) ja augustiks kavandati raffia hinnaks taas 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta. Septembris pidi kehtima hind 2.20 Saksa marka kilogrammi kohta. Herculese ruumidest leitud 29. juuli 1981. aasta kuupäevaga (päev pärast koosolekut, millel Hercules ilmselt ei osalenud) käsitsi kirjutatud teates on loetletud need hinnad augusti ja septembri nn ametlike hindadena ja varjatult on osutatud teabeallikale. Lisakoosolekud peeti Genfis 4. augustil ja Viinis 21. augustil 1981. Pärast neid koosolekuid andsid tootjad uued juhised kehtestada 1. oktoobril hinnaks 2.30 Saksa marka kilogrammi kohta. BASF, DSM, Hoechst, ICI, Monte ja

Shell esitasid peaaegu samasugused hinnajuhised kehtestada need hinnad septembris ja oktoobris.

113. Otsuse kohaselt (punkt 36) oli nüüd kavas viia 1981. aasta septembri ja oktoobri jooksul „põhihinna” tase raffia puhul 2.20 Saksa margalt 2.30 Saksa margani kilogrammi kohta. Shelli dokumendis on osutatud, et esialgu oli vaieldud lisahinnatõusu üle 2.50 Saksa margani 1. novembriks, ent sellest loobuti. Eri tootjate aruanded näitasid, et septembri jooksul hinnad tõusid ja algatus jätkus oktoobris 1981, jõudes raffia puhul saavutatud turuhindadeni umbes 2.00 kuni 2.10 Saksa marka kilogrammi kohta. Herculese teade näitab, et 1981. aasta detsembri jooksul alandati sihthinda 2.30 Saksa marka kilogrammi kohta realistlikumale tasemele, s.o 2.15 Saksa margani, kuid selles kinnitatakse, et „*general determination got prices up to DM 2.05, the closest ever to published (sic) target prices*” („üldine määramine viis hinnad tasemele 2.05 Saksa marka, mis on kõige lähemal avaldatud (*sic!*) sihthindadele”). 1981. aasta lõpuks teatati erialases ajakirjanduses polüpropüleeni turuhindadest raffia puhul 1.95 kuni 2.10 Saksa marka kilogrammi kohta, mis oli umbes 20 penni tootjate sihthindadest madalam. Võimsuse rakendamine oli väidetavalt „sobival” tasemel, s.o 80%.
114. Neljas hinnaalgatus kestis 1982. aasta juunist juulini, kui pakkumine ja nõudmine turul tasakaalustusid. Selle algatuse kohta tehti otsus tootjate 13. mai 1982. aasta koosolekul, kus Hercules osales ja mille jooksul koostati üksikasjalik 1. juuni sihthindade tabel polüpropüleeni eri liikide kohta eri riikide vääringutes (2.00 Saksa marka kilogrammi kohta raffia puhul) (otsuse punktid 37, 38 ja punkti 39 esimene lõik).
115. Pärast 13. mai 1982. aasta koosolekut esitasid ATO, BASF, Hoechst, Hercules, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Shell hinnajuhised, mis vastasid mõningate ebaoluliste eranditega koosolekul kehtestatud sihthindadele (otsuse punkti 39 teine lõik). 9. juuni 1982. aasta koosolekul olid tootjad valmis teatama üksnes tagasihoidlikest hinnatõusudest.
116. Otsuse (punkt 40) kohaselt osales hageja ka viiendas, 1982. aasta septembri-novembri hinnaalgatuses, mille kohta tehti otsus 20. ja 21. juuli 1982. aasta koosolekul ja mille eesmärk oli saavutada hind 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta 1. septembriks ning 2.10 Saksa marka kilogrammi kohta 1. oktoobriks, sest ta oli kohal enamikul või isegi kõigil 1982. aasta juulist novembrini peetud koosolekutel, kus seda algatust kavandati ja jälgiti (otsuse punkt 45). 20. augusti 1982. aasta koosolekul lükati 1. septembriks kavandatud hinnatõus 1. oktoobrini edasi ja see otsus kinnitati 2. septembri 1982. aasta koosolekul (otsuse punkt 41).
117. Pärast 20. augusti ja 2. septembri 1982. aasta koosolekuid andsid ATO, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Shell hinnajuhiseid kooskõlas neil koosolekutel kehtestatud sihthindadega (otsuse punkt 43).
118. Otsuse kohaselt (punkt 44) toimus 21. septembri 1982. aasta koosolekul, kus hageja osales, varem kehtestatud sihthinna saavutamiseks võetud meetmete läbivaatamine ja ettevõtjad väljendasid üldist toetust ettepanekule tõsta 1982. aasta

novembriks-detsembriks hind 2.10 Saksa margani kilogrammi kohta. Seda hinnatõusu kinnitati 6. oktoobri 1982. aasta koosolekul.

119. Pärast 6. oktoobri 1982. aasta koosolekut andsid BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Shell ja Saga hinnajuhiseid, millega otsustatud hinnatõusud rakendati (otsuse punkti 44 teine lõik).
120. Nagu ATO, BASF, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Saga, esitas ka hageja komisjonile oma kohalikele müügiesakondadele antud hinnajuhised, mis summade ja tähtaegade puhul ei vastanud mitte üksnes üksteisele, vaid ka sihthindade tabelile, mis on lisatud 2. septembril 1982 peetud ICI ekspertide koosoleku aruandele (põhivastuväiteteatis, lisa 29) (otsuse punkti 45 teine lõik).
121. Otsuse kohaselt (punkti 46 teine lõik) sõlmiti 1982. aasta detsembri koosoleku tulemusel kokkulepe, et novembriks-detsembriks kavandatud tase tuleb saavutada 1983. aasta jaanuari lõpuks.
122. Otsuse kohaselt (punkt 47) osales hageja kuuendas, 1983. aasta juuli-novembri hinnaalgatuses. 3. mai 1983. aasta koosolekul lepidi kokku, et tootjad püüavad 1983. aasta juunis rakendada sihthinda 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta. Ent 20. mai 1983. aasta koosolekul lükati varem kehtestatud eesmärk septembrini edasi ja 1. juuliks kehtestati vahepealne sihthind (1.85 Saksa marka kilogrammi kohta). Seejärel kinnitasid 1. juuni 1983. aasta koosolekul viibinud tootjad taas, et nad kohustuvad täielikult tõstma hinna 1.85 Saksa margani kilogrammi kohta. Sel puhul lepidi kokku, et Shell esineb avalikult ECNis.
123. Otsuses (punkt 49) on märgitud, et pärast 20. mai 1983. aasta koosolekut andsid ICI, DSM, BASF, Hoechst, Linz, Shell, Hercules, ATO, Petrofina ja Solvay oma müügiesakondadele juhised rakendada alates 1. juulist hinnatabelit, mis põhines raffia hinnal 1.85 Saksa marka kilogrammi kohta. Otsus jätkub kinnitusega, et ATO ja Petrofina käest saadi üksnes osalised hinnajuhised, mis kinnitasid, et kõnealused tootjad rakendasid uusi hinnatasemeid, kuid Petrofina ja Solvay rakendasid neid pisut hiljem. Otsuses on tehtud järeldus, et on tõendatud, et kõik tootjad, kes osalesid koosolekutel ja olid lubanud toetada uut sihthinda 1.85 Saksa marka kilogrammi kohta, v.a Hüls, kelle puhul komisjon ei ole leidnud hinnajuhiseid 1983. aasta juuliks, on andnud juhiseid uue hinna rakendamiseks.
124. Samuti on otsuses (punkt 50) märgitud, et lisakoosolekud, millest võtsid osa kõik tavapärasel osalejad, sh Hercules, toimusid 16. juunil, 6. ja 21. juulil, 10. ja 23. augustil ning 5., 15. ja 29. septembril 1983. 1983. aasta juuli lõpus ja augusti alguses andsid BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Solvay, Monte ja Saga oma kohalikele müügiesakondadele hinnajuhised, mida pidi rakendama alates 1. septembrist, tuginedes raffia hinnale 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta, ent Shelli 11. augusti siseteade seoses tema hindadega Ühendkuningriigis näitas, et tema Ühendkuningriigi tütarettevõtja n-ö toetas seda, et põhihinnad jõustuksid 1. septembril vastavalt teiste tootjate kehtestatud sihtidele. Kuu lõpus soovitas Shell siiski oma Ühendkuningriigi tütarettevõtjal lükata täielik hinnatõus edasi, kuni teised tootjad on kehtestanud soovitud põhitaseme. Otsuses on kirjas, et väikeste eranditega olid need juhised liikide ja vääringute kaupa samasugused.

125. Otsuse kohaselt (punkti 50 viimane lõik) näitavad tootjatelt saadud juhised, et hiljem otsustati septembri muutuste hoog säilitada, tõstes edasiste etappidena raffial põhinedes hinda 2.10 Saksa margani kilogrammi kohta 1. oktoobril kuni 2.25 Saksa margani kilogrammi kohta 1. novembril. Lisaks on märgitud (punkti 51 esimene lõik), et BASF, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Solvay saatsid oma müügiosakondadele juhised, milles kehtestati samasugused hinnad oktoobriks ja novembriks, kusjuures Hercules kehtestas esialgu veidi madalamad hinnad.
126. Otsuse kohaselt (punkti 105 neljas lõik) kestis viimase koosoleku kuupäevast olenemata rikkumine 1983. aasta novembrini, sest kokkuleppe mõju kestis vähemalt selle ajani ja november oli viimane kuu, mille suhtes teadaolevalt sihthinnad kokku lepiti ja hinnajuhised välja anti.
127. Otsuses (punkti 76 teine lõik) püüab komisjon vastata üksikasjalikult Herculesele, kes on teda kritiseerinud (tema väite kohaselt) selles, et komisjon käsitles eri tootjate hinnajuhiseid samaaegsena, kui need ei olnud seda. Samuti keeldub komisjon otsuses (punkti 76 kolmas lõik) nõustumast, et Herculese esitatud uuringul tema hinnajuhiste ja koosolekutel kehtestatud hindade vaheliste seoste puudumise näitamiseks ei ole mingit tõenduslikku väärtust.
128. Komisjon viitab otsuses (punkti 77 esimene lõik) veel sellele, et osa tootjaid ei esitanud komisjonile kõiki hinnajuhiseid alates 1979. aastast, nagu neilt oli nõutud. Seega olid Herculese puhul dokumendid saadaval üksnes 1982. ja 1983. aasta kohta.

b) Poolte argumendid

129. Hageja väidab, et komisjon tegi teistelt tootjatelt pärit dokumentide põhjal vale järelduse, et ta oli toetanud nn sihthinnasüsteemi. Isegi kui tema töötaja osales mõnel koosolekul, kus arutati hindu, ei näita nende koosolekute protokollid ega ükski muu otsene tõend, et ta nõustus nende hindadega või kohustus neid rakendada. Kättesaadavad tõendid, eriti teiste tootjate tõendid, mille kohaselt B ei võtnud ühtegi kohustust, ja tema äriühingule kohustuste võtmise volituse puudumine tõendavad vastupidist.
130. Ta väidab, et komisjon käitus valesti, tuginedes oma järelduste puhul ettevõtja sisehinnajuhistes kasutatud mõistetele, sest neid mõisteid kasutati tavaliselt erialases ajakirjanduses.
131. Hageja kaebab, et komisjon ei võtnud arvesse süüdistatavate ettevõtjate tegelikku käitumist turul ja tugines otsuses täielikult ettevõtjate sisehinnajuhiste analüüsile ja oletusele, et need juhised kahjustasid tingimata konkurentsi. Hageja arvates on see komisjoni analüüs vale. Hageja selgitab, et tema hinnasüsteem toimis selliselt, et seda ei oleks saanud kasutada teiste tootjatega sõlmitud hinnakokkuleppe jõustamiseks. Esiteks jäeti piirkonna müügijuhile antud juhistega talle ulatuslikud volitused soovitatud hinnaeesmärkidest kõrvalekaldumiseks. Suuremal osal ajavahemikust 1982–1983 esitati need juhised keskmiste hindade eesmärkidena. Arvestades selle hinnasüsteemi paindlikkust, ei kehti Herculese puhul komisjoni argument, et kokkulepitud hinnad olid klientidega peetavate läbirääkimiste lähtepunkt. Teiseks oli

üldiste juhiste eesmärk säilitada tootmine maksimumtasemel ja suurendada sel eesmärgil müüki, isegi kui kasumimarginaale tuli vähendada.

132. Ta kinnitab, et see toodangu ja müügi „maksimeerimise” poliitika ei võimaldanud tal liituda nn sihthindade kokkulepitud süsteemiga. Hinnad, mille ta tegelikult turul kehtestas, ei vastanud sihthindadele, millega ta oli väidetavalt nõustunud. Herculese sõnul ilmneb see eelkõige Herculese poolt 1982. ja 1983. aastal tehtud 850 tehingu analüüsist neljas riigis, kus tal oli märkimisväärne käive (Saksamaa Liitvabariik, Ühendkuningriik, Prantsusmaa ja Itaalia). Samuti ei ole komisjon võtnud arvesse professor Albachi uurimust ega Coopers & Lybrandi läbiviidud auditit. Sihthindade ja erialases ajakirjanduses 1981. aasta septembrist 1983. aasta detsembrini esitatud hindade lihtne võrdlus, millega komisjon piirdus (otsusele lisatud tabel 9), ei ole iseenesest tõend ebaseaduslikust tegutsemisest turul. See võrdlus kinnitab vastupidi tootjate väiteid, et kehtestatud hinnad olid oluliselt madalamad kui avaldatud nn sihthinnad ja erinesid laialdaselt, eelkõige muude liikide kui raffia puhul, mis moodustasid suurema osa Herculese käibest.
133. Hercules väidab, et vastupidi komisjoni väidetele ei tõlgendanud ta hinnajuhiseid valikuliselt, sest ta kasutas viimaseid tegelikult antud juhiseid, erinevalt komisjonist, kes valis ebajärjekindlalt mitme juhise vahelt. Samuti väidab ta, et ei kasutanud nn sihthindade asemel muude liikide kui raffia nn mõttelisi näitajaid, nagu komisjon väidab. Komisjoni võrdlus hõlmas polüpropüleeniga iga sordi nn iga sihthinda igas vääringus. Asjaolu, et kuna muude toodete kui raffia puhul oli sihtide arv liiga väike, arvutas Hercules võrdluse eesmärgil täiendavad nn mõttelised sihthinnad, ent tegi seda täiesti järjepidevalt. Ta väidab, et hoopis komisjon on kasutanud vigaseid ja ebausaldusväärseid meetodeid, püüdes näidata eri tootjate antud hinnajuhiste samaaegsust ja samasust ning seostada neid juhiseid tootjate koosolekutega.
134. Seoses sellega väidab ta, et 1981. aasta augusti-detsembri hinnajuhiste puhul võttis komisjon Herculese hinnajuhistena arvesse teadet, mis oli üksnes ettevõtjasisene (erivastuväited, Hercules, lisa 18).
135. Ta väidab, et 1982. aasta juuni/juuli hinnajuhise puhul ei ole komisjon võtnud arvesse asjaolu, et kümme hinnajuhist seitsmeteistkümnest, mille ta välja andis, ei vasta väidetavalt kehtestatud sihthinnale, et komisjon võttis hageja hinnajuhiste hulgast arvesse *hinnakirjahindu*, et võrrelda neid teiste tootjate miinimumhindadega, kui ta oleks pidanud arvestama hageja kehtestatud miinimumhinda, mis oli madalam kui teistel tootjatel, ja et ta ei ole võtnud arvesse tema juhiseid Taani kroonides, mis olid homopolümeeri ja kopolümeeri puhul sihthindadest madalamad.
136. Ta väidab, et 1982. aasta septembri-novembri hinnaalgatuse puhul ei saa tema 26. juuli 1982. aasta hinnajuhist seostada 2. septembri 1982. aasta koosolekuga, mis oli juhiseist hilisem. Ta märgib ka, et tema hinnajuhis 1982. aasta oktoobriks anti välja 20. oktoobril, s.o teiste tootjate uute hindade jõustumiskuupäevast palju hiljem ja pärast seda, kui ECN oli avaldanud kavandatava sihthinna. Ka siinkohal väidab hageja, et komisjon on ajanud segamini tema hinnakirjahinnad ja miinimumhinnad ning ei ole võtnud arvesse teisi hinnajuhiseid, mille ta oli komisjonile esitanud ja mis ei toetanud tema kohtuasja.

137. Seoses 1983. aasta juuli-novembri hinnaalgatusega selgitab hageja, et andis oma hinnajuhise välja 29. juunil 1983, neli nädalat pärast koosolekut, kus komisjoni väitel kehtestati sihthind, ja palju hiljem, kui teised tootjad olid andnud välja oma hinnajuhised. Ta rõhutab ka, et tema hinnajuhised erinevad teiste tootjate omadest ja sihthindadest, mis on väidetavalt kehtestatud 1983. aasta septembriks ja oktoobriks, sest ta andis oma hinnajuhised välja pärast teisi tootjaid pärast sõltumatut analüüsi nende käitumise kohta turul.
138. Hageja sõnul kinnitab seda analüüsi asjaolu, et isegi teised tootjad asusid seisukohale, et ta ei teinud koostööd seoses hinnaalgatustega ja lõhestas turgu hinnaalandamisega, mida kajastab eelkõige 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 33). See seisukoht ei näita tema arvates mitte üksnes seda, et tema sisejuhised ei vastanud nn „sihthindadele”, vaid ka seda, kui ebaolulised need juhised igal juhul olid selle puhul, mida müügitöötajad tegelikult tegid.
139. Lisaks kinnitab hageja, et „otsuse artikli 1 punkti d tuleb tõlgendada järelalusena, et Hercules nõustus hinnajuhistega ja edastas need oma müügiosakondadele [...] osutamata selliste juhiste tulemusele”. [Mitteametlik tõlge.]
140. Komisjon selgitab, et ta on juba vastanud selle pealkirja all esitatud argumentidele ja et lisaks ei ole Herculesel midagi öelda asjaolu kohta, et otsuse artikli 1 punktis b käsitletakse nn sihthindade kehtestamist, mitte nende kohaldamist.
141. Komisjoni arvates käsitleb ainus asjakohane Herculese poolt seoses sellega esitatud argument tema hinnasüsteemi paindlikkust. Ent komisjon lükkab selle argumendi tagasi, kinnitades, et ta ei ole kunagi väitnud, et ühtsed hinnad tegelikult kehtestati; oluline on see, et nn sihthindadele vastavad juhised anti peakontoritest aluseks klientidega peetavatele läbirääkimistele. Kui hageja müügiosakondadel paluti järgida polüpropüleeni eri liikide kehtestatavaid keskmisi hindu, olid need keskmised arvutatud nn sihthindade põhjal ning hinnajuhistes olid määratud kindlaks jooksvad hinnad ja miinimumhinnad.
142. Komisjon kinnitab, et kui Hercules ei oleks koosolekutel avaldanud nõusolekut, ei oleks teised tootjad lubanud tema esindajal seal viibida, kui neil oli põhjust kahelda tema nõusolekus koosolekute eesmärgiks oleva hinna kehtestamisega.
143. Ta rõhutab uuesti ühemõttelisust Herculese poolt oma müügiosakondadele saadetud teleksites (komisjoni 29. märtsi 1985. aasta kiri, lisad, Hercules, E-I), kus oli kirjas:

„Hence on for October exclusively quoting full list price without exception and lower our presence in the market” ...

„Book soonest possible business at regular accounts which currently are at or practically at list prices. Initiate soonest list price negotiations on regular accounts which current too far away from list price. Thereby assuming competition going at similar list price levels” (G 8, pages 1 and 2).”

(„Kehtestades alates praegusest üksnes oktoobriks eranditult täieliku hinnakirjahinna ja vähendada meie osa turul” [...])

„Sõlmida kõige varasem võimalik tehing püsiklientidega, kelle suhtes kehtivad hinnakirjahinnad või peaaegu samaväärsed hinnad. Algatada võimalikult kiiresti hinnakirjahindade läbirääkimised püsiklientidega, kellele kehtivad hinnad on hinnakirjahinnast liiga erinevad. Seega eeldades, et konkurendid kasutavad samasugust hinnakirjahinna taset.” (G 8, lk 1 ja 2))

ja

„Will not refuse further volume provided it is at above list prices... In case of serious enquiry/biz opportunity from a typical historical prime customer where list for competitive reasons not obtainable we ready to discuss but don't assume flexibility beforehand.” (G 9)

(„Ei keeldu täiendavast mahust, kui see on hinnakirjahindadest kõrgem [...] Ammuse suurkliendi tõsise tellimuse/äri võimaluse korral, kui hinnakiri ei ole konkurentsi põhjustel kättesaadav, oleme valmis arutama, ent ei eelda eelnevat paindlikkust” (G 9)).

Komisjon märgib, et mõlemad need telesaadused olid saadetud ajavahemikul 1982–1983, mille jooksul Herculese väitel toimus tema keskmise hinna süsteem. Komisjoni arvates on seepärast selge, et selle süsteemiga ei muudetud olulisi sihthindu.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

144. Esimese Astme Kohus leiab, et polüpropüleenitootjate korrapäraste koosolekute protokollid näitavad, et neil koosolekutel osalenud tootjad nõustusid otsuses nimetatud hinnaalgatustega. Näiteks 13. mai 1982. aasta koosoleku teates (põhivastuväiteteatis, lisa 24) on kirjas:

„everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table.”

(„kõik arvasid, et on väga hea võimalus tõsta hinda enne pühi, ja pärast mõningast arutelu kehtestati tase 2.00 Saksa marka 1. juunist (Ühendkuningriigis 14. juunist). Iga riigi näitajad on esitatud lisatud tabelis.”)

145. Et hageja osalemist neil koosolekutel on kinnitatud õiguslikult piisavalt, ei saa ta kinnitada, et ta ei toetanud hinnaalgatust, mille kohta tehti otsus ning mida kavandati ja jälgiti neil koosolekutel, kui ta ei esita selle väite kinnitamiseks tõendeid. Selliste tõendite puudumisel ei ole põhjust uskuda, et hageja ei oleks neid algatust toetanud erinevalt teistest koosolekul osalejatest.

146. Seoses sellega tuleb silmas pidada, et hageja ei eita osalemist just teatavas hinnaalgatuses, vaid väidab, et ta ei ole kunagi kohustunud sihthindu järgima; seda kinnitab tema väitel tema töötaja staatus nii koosolekutel kui ka Herculeses ning tema sisene ja väline hinnapoliitika, mis ei sõltunud avaldatud sihthindadest ja mida need ei saanud mõjutada.

147. Ühtki neist argumentidest ei saa heaks kiita tõendina, mis saaks kinnitada hageja väidet, et ta ei nõustunud kokkulepitud hinnaalgatustega.
148. Seoses esimese argumendiga leiab Esimese Astme Kohus esiteks, et põhjustel, mille kohaselt ta asus seisukohale, et hageja järeldused B staatuse kohta äriühingus ei saa tõendada, et teda ei saaks kritiseerida tema osalemise eest koosolekul, samuti ei saa nende järeldustega tõendada, et hageja ei nõustunud neil koosolekul kokkulepitud hinnajuhistega.
149. Teise argumendi puhul – niivõrd kui see on seotud Herculese sisemise hinnapoliitikaga, st tema 1982. ja 1983. aasta hinnajuhistega ja hindade kehtestamise süsteemiga – oli otsuses osaliselt arvesse võetud hageja poolt haldusmenetluse jooksul tehtud kriitikat, millele ta oma hagiavalduses osutab, seoses tema hinnajuhiste sarnasuse ja samaaegsusega teiste tootjate juhistega ning 1982. ja 1983. aasta koosolekul kehtestatud sihthindadega. Otsuse tabelites 7A–7N on näidatud nii nende juhiste ja teiste tootjate juhiste või koosolekul kehtestatud sihthindade sarnasused kui ka erinevused. Järelikult on komisjon kirjeldanud hageja olukorda õigesti. Seoses sellega tuleb lisada, et komisjoni valik hageja eri hinnajuhiste hulgast ei ole kujutanud valesti hageja tegelikku olukorda, ent on omane sünteesile, mis on tehtud otsusele lisatud tabelites.
150. Näiteks hageja 1981. aasta septembri hindu käsitleva komisjoni analüüsi kriitikat on võetud arvesse otsuse punkti 35 teises lõigus ja tabelis 7F, mis osutavad selgelt sellele, et Hercules ei teinud selle ajavahemiku hinnajuhiseid komisjonile kättesaadavaks, vaid et on olemas 29. juuli 1981. aasta siseteade, milles on määratud kindlaks sihthinnad (erivastuväited, Hercules, lisa 18).
151. Samamoodi on hageja kriitika seoses 1982. aasta septembri-novembri hinnaalgatusega valesti suunatud, sest hageja 26. juuli (tegelikult 27. juuli) 1982. aasta hinnajuhised (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisad, Hercules, G2–G6) ei pea olema seotud mitte 2. septembri 1982. aasta koosolekuga, vaid 20. ja 21. juuli 1982. aasta koosolekuga (põhivastuväiteteatis, lisa 26), kus on kehtestatud 1. septembriks sihthind 2.00 Saksa marka kilogrammi kohta, nagu komisjon on tabeli 7I allmärkuses osutanud.
152. Lisaks leiab Esimese Astme Kohus, et hageja ei saa oma hinnajuhiste selgitamiseks tugineda avalikule hindadest teatamisele ECNis, sest 1. juuni 1983. aasta koosoleku teate (põhivastuväiteteatis, lisa 40) põhjal on selge, et sel ajal, kui hinnaalgatuse kohta otsus tehti, avaldati see ajakirjanduses. Selles teates on kirjas: „*Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead publicly in ECN.*” („Shell on väidetavalt tõusuga liitunud ja esineb avalikult ECNis”).
153. Seoses tagajärgedega, mida hageja soovib järeldada sellest, et tema 1982. ja 1983. aasta hinnajuhised ei olnud osaliselt samaaegsed, leiab Esimese Astme Kohus, et käesoleval juhul ei saa ka ajavahemiku pikkus hageja hinnajuhiste ning teiste tootjate hinnajuhiste ja koosoleku vahel, kus kehtestati sihthind, nõrgendada komisjoni esitatud tõendeid. Selle viivituse pikkuse põhjal ei saa teha järeldust, et hageja on andnud oma juhised välja sõltumatu turuhinnangu alusel, sest ta oli koosolekul saanud teada oma konkurentide kavandatavad hinnad.

154. Seoses 1982. ja 1983. aastal hageja väljaantud hinnajuhiste ning sihthindade ja tema konkurentide juhiste sarnasusega leiab Esimese Astme Kohus, et asjaolu, et hageja rakendas kokkulepitud hinnaalgatusi üksnes osaliselt, ei saa muuta asjaolu, et ta nõustus nendega koosolekul, eriti kui nende koosolekute teated ei kajasta nende algatuste puhul hageja ja teiste koosolekul osalenute seisukohtade erinevusi ja algatuse osaline rakendamine põhjustas teiste tootjate kriitika, nagu näitab 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 33), mis osutab Saksamaa ja Madalmaade tootjate kriitikale hageja suhtes. Hageja kinnitab, et ICI vastuses teabenõudele (põhivastuväiteteatis, lisa 8) oli selle kriitika põhjusena nimetatud tema hinnapoliitikat.
155. Hageja enda hinnakehtestamissüsteemi paindlikkus ei ole samuti asjaolu, mis võiks nõrgendada komisjoni järeldusi, sest kuigi müügiosakondadele antud hinnajuhised jätsid neile palju vabadust, mis võis olla isegi nii suur, et nad oleksid võinud käsitada neid juhiseid kuu keskmiste sihthindadena, jääb tõsiasi, et koosolekul kehtestatud sihthindasid kasutati müügiosakondade hinnangute alusena või kuu keskmiste sihthindade määramise alusena ja seega olid need klientidega peetavate läbirääkimiste aluseks, nagu on kirjas komisjoni teleksites (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisad, Hercules, E-I), mis pärinevad ajast, mil toimus hageja keskmiste hindade süsteem. Lisaks ei saa asjaolu, et nende teleksite sõnakasutus on sarnane erialases ajakirjanduses kasutatuga, seda järeldust nõrgendada.
156. Nimetatud hindade kehtestamise süsteemi paindlikkus on põhjuseks, miks hageja ei saa väita, et tema hinnajuhiste analüüsis on komisjon mõnikord võtnud arvesse tema hinnakirjahindu ja mõnikord miinimumhindu, isegi kui teiste tootjate puhul võttis ta arvesse üksnes nende miinimumhindu, sest see süsteem jättis tema müügiosakondadele ulatuslikult otsustusõigust.
157. Lisaks ei saa hageja tulemuslikult väita, et tema hinnajuhised olid üksnes sisesed, sest kuigi need olid tõesti üksnes sisesed selles suhtes, et peakontor saatis neid müügiosakondadesse, saadeti neid sellegipoolest eesmärgiga neid rakendada ja tekitada seega otseseid või kaudseid välismõjusid, see räägib vastu nende sisesele laadile.
158. Seoses teise argumendiga Herculese välise hinnapoliitikaga, st tema poolt turul kehtestatud hindadega seotud ulatuses ei sisalda otsus ühtegi väidet selle kohta, et hageja kehtestas hinnad, mis alati vastasid koosolekul kokkulepitud sihthindadele, see näitab, et vaidlustatud otsuses ei tugineda samamoodi koosoleku tulemuste rakendamisele hageja poolt, et teha kindlaks tema osalemist nimetatud sihthindade kehtestamises. Igasugune erinevus hageja poolt tegelikult turul kehtestatud hindade ja koosolekul kehtestatud sihthindade vahel, isegi kui see on tegelikult tõendatud, ei väära hageja osalust sihthindade kehtestamisel koosolekul, kuid võib äärmisel juhul näidata, et hageja ei jõustanud neil koosolekul tehtud otsuseid, nagu näitab taas kriitika, mida hageja koosolekul oma hinnapoliitika suhtes tunda sai.
159. Järelikult ei saa hageja käesoleval juhul oma sisesest ega välisest hinnapoliitikast tuletada ühtegi soodustavat argumenti tõestamiseks, et ta ei nõustunud hinnaalgatustega, mille kohta tehti otsus ning mida korraldati ja jälgiti koosolekul, kus ta osales.

160. Lisaks oli komisjonil täielik õigus järeldada ICT vastusest teabenõudele (põhivastuväiteteatis, lisa 8), kus ta kinnitas: „„*Target prices*” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...” („Polüpropüleeniga iga peamise kategooria põhisordi „sihthinnad”, mille kohta tootjad on aeg-ajalt alates 1. jaanuarist 1979 teinud ettepaneku, on sätestatud lisa [...])”, et need algatused olid hinnakehtestamissüsteemi osa.

161. Sellest järeldub, et komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel olid ühised kavatsused seoses otsuses nimetatud hinnaalgatustega, ja et need algatused olid osa süsteemist.

D. Meetmed, mille eesmärk on hõlbustada hinnaalgatuste rakendamist

a) Vaidlustatud otsus

162. Otsuses (artikli 1 punkt c ja punkt 27, vt ka punkti 42) kinnitab komisjon, et hageja nõustus teiste tootjate mitmesuguste meetmetega, mille eesmärk oli hõlbustada sihthindade rakendamist, nagu ajutised tootmispiirangud, üksikasjalik teave nende tarnete kohta, kohalike koosolekute pidamine ja alates 1982. aasta septembri lõpust nn kliendihaldussüsteem, mille eesmärk oli rakendada eri klientide suhtes hinnatõuse.

163. Seoses nn kliendihaldussüsteemiga, mille hilisem nimetus oli „*account leadership*” (klientide juhtimine) ja mis pärineb 1982. aasta detsembrist, nimetati hageja nagu kõik tootjad kooskõlastajaks või „juhiks” vähemalt ühe suurema kliendi puhul, kelle suhtes tal oli kohustus salaja kooskõlastada tema tehingud tarnijatega. Selle süsteemi kohaselt määrati kindlaks kliendid Belgias, Itaalias, Saksamaal ja Ühendkuningriigis ning igale neist määrati nn kooskõlastaja. 1982. aasta detsembris tehti ettepanek süsteemi üldisemaks vastuvõtmiseks ja iga suurema kliendi jaoks nimetati kliendijuht, kes pidi suunama, arutama ja korraldama hinnamuutusi. Teised tootjad, kes tegid kliendiga korrapäraseid tehinguid, nimetati võistlejateks ja nad pidid kõnealuse kliendi jaoks hindade määramisel kliendijuhiga koostööd tegema. Selleks, et kliendijuhti ja võistlejaid „kaitsta”, pidid kõik tootjad, kelle poole kliendid pöördusid, ütlema soovitud sihthinnast kõrgema hinna. Vaatamata ICI kinnitustele, mille kohaselt kukkus see kava juba pärast mõnekuist osalist ja tulutut toimimist kokku, väidab komisjon otsuses, et 3. mai 1983. aasta koosoleku täielik teade näitab, et sel ajal toimusid eri klientidega üksikasjalikud arutelud nende poolt igale kliendile pakutavate hindade või kohustuslike hindade üle ja tarnitud või tellimisel olevate mahtude üle.

164. Otsuses (punkt 20) kinnitatakse ka, et Hercules osales kohalikel koosolekutel, vähemalt neil, mis hõlmasid Beneluxi riike (punkti 78 kümnes lõik) ja mida peeti selleks, et arutada täiskogu istungitel kokkulepitud korra rakendamist riigi tasemel.

b) Poolte argumendid

165. Hageja eitab osalemist tarneid käsitlevas teabevahetuses ja kinnitab, et komisjon on seda selgelt väljendanud otsuse punktis 78. Tema ning Amoco ja BP visa keeldumine avaldamast andmeid turuosa kohta, mis kokkuliidetuna esindas suurt osa

EMÜ turust, pidi vähendama usaldust, mis teistel võis olla sellise üksnes osalise teabevahetuse tulemusena.

166. Ta väidab, et ei ole tõendeid, et ta nõustus toodangut piirama või müüki EMÜst välja suunama või et ta selliseid asju tegi. Vastuväiteteatises oli komisjon kinnitanud, et 21. septembri 1982. aasta koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 30) oli hageja esindaja nõustunud hinnaalgatuse toetamiseks tehase töö peatama. Ent sellele väitele räägivad vastu tehase tegevusaruanded ja asjaolu, et Herculese esindajal ei olnud volitusi tehase tootmist juhtida. 13. mai 1982. aasta koosoleku teadet (põhivastuväiteteatis, lisa 24) ei ole selles küsimuses kinnitanud sama koosoleku kohta Herculese koostatud teade (erivastuväited, Hercules, lisa 3).
167. Hageja väidab lisaks, et ühtki osa tema toodangust ei suunatud välisurgudele, vaatamata asjaolule, et komisjoni otsusega hõlmatud ajavahemikul oli tema müük välisurgudel parem kui EMÜs. Ta kinnitab ka, et tema turuosa EMÜs kasvas.
168. Ta kinnitab, et komisjon tugineb oma järeldustes seletamata päritolu ja kaheldava usaldusväärusega määratlemata dokumentidele, et määrata kindlaks tema osalemine nn kliendihaldussüsteemis. Ta kinnitab siiski, et ICI märkis oma vastuses teabenõudele, et Hercules oli süüdi süsteemi läbikukkumises (põhivastuväiteteatis, lisa 8). Ta väidab lisaks, et tema ei algatanud nn kliendihaldussüsteemi, mida esimest korda mainiti kohalikul koosolekul, nagu tema töötaja vestluse käigus kinnitas (erivastuväited, Hercules, lisa 7).
169. Hageja väidab, et ta ei osalenud 2. septembri 1982. aasta ja 3. mai 1983. aasta koosolekute teadetele lisatud tabelite koostamisel (põhivastuväiteteatis, lisad 29 ja 38). Tema arvates tõendab seda asjaolu, et teda ei ole nimetatud tema Ühendkuningriigi ja Saksamaa Liitvabariigi põhiklientide nn kliendijuhiks. Asjaolu, et teda on nendes tabelites nimetatud ühe teise kliendi nn kliendijuhiks, ei tõenda midagi, sest kõik tootjad teadsid, et ta oli selle kliendi põhitarnija.
170. Hageja kinnitab ka, et tema töötaja viibimine kohalikel koosolekutel oli juhuslik ja piirdus Belgiaga ega õigustanud komisjoni järeldust, et Hercules osales kõnealuse korra rakendamisel.
171. Hageja teeb järelduse, et kuna ei ole reaalne kujutada ette, et ta osales kokkuleppes selle rakendamise hõlbustamiseks ettenähtud meetmetes osalemata, tekitab see kahtlusi tema kokkuleppes osalemises.
172. Komisjon rõhutab, et ilmselgelt ei teinud ta järeldust, et Hercules oli osalenud müügiandmete vahetamises, nagu ta otsuse punkti 78 kümnendas lõigus selgelt viitas. Ta leiab, et Hercules osales rikkumises, mis hõlmas kokkulepet eri meetmete kohta, mille eesmärk oli hõlbustada sihthindade rakendamist, kuid ta ei teinud kindlaks, et neid meetmeid on rakendatud.
173. Komisjon väidab, et tema järeldus ei olnud see, et Hercules nõustus toodangut piirama, veel vähem, et selline piirang tegelikult olemas oli. Ent teatavate koosolekute, nagu 13. mai 1982. aasta (põhivastuväiteteatis, lisa 24) ja 21. septembri 1982. aasta (põhivastuväiteteatis, lisa 30) koosolekute teated näitavad, et see oli üks küsimusi,

milles jõuti üldisele kokkuleppele, ja et Hercules oli valmis oma toodangut piirama või suunama liigse toodangu välisturgudele.

174. Ta kinnitab, et Hercules ei paista vastu vaidlevat, et nn kliendihaldussüsteemi kohta sõlmiti kokkulepe, nagu on näha 2. septembri ja 2. detsembri 1982. aasta ning 1983. aasta kevade koosolekute teadetest (põhivastuväiteteatis, lisad 29, 33 ja 37). Pidades silmas selles süsteemis osalemise laadi, näitavad tema vastus teabenõudele, komisjoni ametnike ja tema töötaja vahelise vestluse protokoll ja kaks käsitsi kirjutatud teadet (erivastuväited, Hercules, lisad 1, 7, 10 ja 11), et B oli esimene, kes tegi ettepaneku sellise süsteemi kohta.
175. Seoses kohalike koosolekutega kinnitab komisjon lõpuks, et tema põhiargument tugineb asjaolule, et selliste koosolekute pidamises lepiti kokku, ja et ta kinnitab hoopis üksnes seda, et sellised koosolekud toimusid ja Hercules mõõnis oma vastuses teabenõudele, et ta neil aeg-ajalt osales.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

176. Esimese Astme Kohus leiab, et otsuse punkti 27 ei tule tõlgendada punkti 26 teist lõiku arvestades mitte nii, et sellega taotletakse kõikide tootjate nõustumist ise vastu võtma seal nimetatud meetmeid, vaid et sellega kinnitatakse, et eri aegadel on need tootjad võtnud neil koosolekutel koos teiste tootjatega teatavad otsuses nimetatud meetmed, mille eesmärk on luua hinnatõusu jaoks soodsad tingimused, eelkõige alandades kunstlikult polüpropüleen pakkumist, ja et asjaomaste eri meetmete rakendamine jagati ühisel kokkuleppel eri tootjate vahel vastavalt nende olukordadele.
177. Tuleb järeldada, et osaledes koosolekutel, kus võeti vastu mitmed meetmed (eriti 13. mai, 2. ja 21. septembri 1982. aasta koosolekud) (põhivastuväiteteatis, lisad 24, 29, 30), nõustus hageja sellega, sest ta ei ole esitanud tõendeid vastupidise tõendamiseks. Seoses sellega on nn klientide juhtimise süsteemi vastuvõtmine selge järgmisest lõigust 2. septembri 1982. aasta koosoleku protokollis:

„about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.'s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October.”

(„A seisukoht ohtude kohta, et igäüks võib kehtestada hinnaks täpselt 2.00 Saksa marka, kiideti heaks, kuid 2.00 Saksa marga tasemest madalama hinna kehtestamise asemel soovitati ja kiideti üldiselt heaks, et teised peale oma klientidega peamiste tootjate peaksid kehtestama mõni penn kõrgemad hinnad. Et klientide liikumist pidi ilmselgelt järgmise paari kuu jooksul vältima, siis tunnistati, et ettevõtjatel oleks väga raske keelduda üleüldse kvoote kehtestamast, kui tõenäoliselt püüdsid kliendid hoiduda oma tarnijatele kõrgema hinna maksmisest. Sellisel juhul kehtestaksid tootjad hinna, ent kõrgemal tasemel kui oktoobri miinimumtase.”)

Samuti kinnitati 21. septembri 1982. aasta koosolekul, kus hageja osales: „*In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily*” („Hinnamuutuse toetamiseks ütlesid BASF, Hercules ja Hoechst, et nad peatavad ajutiselt tehase töö”), ja 13. mai 1982. aasta koosolekul märkis Fina: „*Plant will be shut down for 20 days in August*” („Tehas suletakse 20 päevaks augustis”).

178. Seoses nn klientide juhtimise süsteemiga leiab Esimese Astme Kohus, et 2. septembri 1982. aasta (põhivastuväiteteatis, lisa 29), 2. detsembri 1982. aasta (põhivastuväiteteatis, lisa 33) ja 1983. aasta kevade (põhivastuväiteteatis, lisa 37) koosolekute (kus kõigil hageja osales) teadete põhjal on selge, et nendel koosolekutel nõustusid kohalolnud tootjad süsteemiga.

179. Pealegi on ICI ruumidest leitud teate põhjal, mis hageja sõnul pärineb 1983. aasta märtsist (erivastuväited, Hercules, lisa 11), selge, et tema töötajat peeti nn klientide juhtimise mõiste autoriks.

180. Asjaolu, et hagejat ei nimetatud tema suurimate klientide kliendijuhiks, on igal juhul ebaoluline. Oluline ei ole see, kas klient on tarnija seisukohast tähtis, vaid kas tarnija, käesoleval juhul Hercules, on kliendi seisukohast tähtis. Hageja ei ole tõepoolest kinnitanud ega tõendanud, et ta oli tegelikult peamine tarnija nende nn põhiklientide puhul, kelle kliendijuhiks teda ei nimetatud.

181. Seoses väitega, et hageja on piiranud oma toodangut ja suunanud toodangu välisurgudele, leiab Esimese Astme Kohus veel, et vastupidi tema kinnitustele tema enda teade 13. mai 1982. aasta koosoleku kohta (erivastuväited, Hercules, lisa 3) ei vähenda selle tähtsust, vaid kinnitab ICI sama koosoleku teadet (põhivastuväiteteatis, lisa 24) selles küsimuses toimunud arutelude kohta, isegi kui on tõsi, et Herculese teates ei ole esitatud tema enda väiteid. Seoses sellega on ICI teates järgmine märkus:

„Hercules – Export demand expected to continue strongly + would put any surplus overseas despite losing ground in W. Europe over last 2 months” („Hercules – ekspordinõudmine peaks oluliselt jätkuma + lisab välisarneid, kaotamata positsiooni Lääne-Euroopas viimase kahe kuu jooksul”).

182. Lisaks kinnitab Esimese Astme Kohus, et hageja ei vaidlusta osalemist kohalikel koosolekutel ja et nende koosolekute eesmärki kinnitab 12. augusti 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 27), mis näitab, et need koosolekud olid ette nähtud kohalikul tasemel teatava hinnaalgatuse rakendamise tagamiseks.

183. Tuleb lisada, et otsuse punkti 78 kümnendast lõigust on selge, et otsus ei põhinenud järeldusel, et hageja vahetas teavet oma käibe kohta.

184. Eelöeldust tuleneb, et komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkisid ühised kavatsused seoses meetmetega, mille eesmärk oli hõlbustada otsuses nimetatud hinnaalgatuste rakendamist.

E. Sihtkogused tonnides ja kvoodid

a) Vaidlustatud otsus

185. Otsuse kohaselt (punkti 31 kolmas lõik) kinnitati 26. ja 27. septembri 1979. aasta koosolekul, et „on vaja ranget kvoodisüsteemi”; selle koosoleku teade viitab kavale, mille kohta tehti ettepanek või mis lepidi kokku Zürichis ja mille kohaselt pidi kuukäivet piirama 80%-ni aasta esimese kaheksa kuu jooksul saavutatud keskmisest näitajast.
186. Otsuses (punkt 52) on lisaks osutatud, et enne 1982. aasta augustit kohaldati mitmesuguseid kavasid turu jagamiseks. Kuigi hinnanguline olemasolev müügiimaht protsentides oli tootjate vahel jagatud, ei toimunud selles etapis kogutoodangu süsteemset eelnevat piiramist. Seega tuli koguturu hinnangud jooksvalt üle vaadata ja iga tootja käivet (tonnides) kohandada, et see vastaks lubatud osakaalule.
187. Sihtkogused (tonnides) kehtestati 1979. aastaks, tuginedes osaliselt vähemalt kolme eelmise aasta käibe. ICI ruumidest leitud tabelid näitavad iga tootja puhul „muudetud sihtkoguseid” 1979. aastaks, võrreldes sel ajavahemikul Lääne-Euroopas saavutatud tegeliku käibega tonnides (otsuse punkt 54).
188. 1980. aasta veebruari lõpuks olid tootjad leppinud kokku 1980. aasta sihtkogused – jällegi tonnides, tuginedes oodatavale turumahule 1 390 000 tonni. Otsuse (punkt 55) kohaselt leiti ATO ja ICI ruumidest mitmeid tabeleid, kus on iga tootja jaoks 1980. aastaks „kokkulepitud sihid”. Esialgne hinnanguline olemasolev turumaht osutus liiga optimistlikuks ja iga tootja kvooti tuli alandada, et see vastaks aastasele kogutarbimisele üksnes 1 200 000 tonni. Kui ICI ja DSM välja arvata, oli eri tootjate saavutatud käive üldiselt kooskõlas nende sihtidega.
189. Otsuse kohaselt (punkt 56) toimusid turu jagamiseks 1981. aastal pikad ja keerulised läbirääkimised. 1981. aasta jaanuari koosolekutel lepidi kokku, et ajutise meetmena veebruari/märtsi hinnaalgatuse saavutamisele kaasaaitamiseks peab iga tootja piirama kuukäivet ühe kaheteistkümnendikuni 85%-st 1980. aasta sihtkogusest. Püsivama kava koostamiseks nimetas iga tootja koosolekul koguse (tonnides), mida ta lootis 1981. aastal müüa. Ent kokkuliidetuna ületasid need nn ootused suuresti prognoositavat kogunõudmist. Vaatamata mitmetele kompromisskavadele, mille kohta tegid ettepaneku Shell ja ICI, ei lepidud 1981. aasta lõplikus kvoodis kokku. Ajutise meetmena võtsid tootjad iga tootja eelmise aasta kvoodi kui teoreetilise õiguse ja teatasid oma iga kuu tegelikust käibest koosolekul. Sel viisil jälgiti tegelikku käivet olemasoleva turu mõttelise jaotusega võrreldes, tuginedes 1980. aasta kvoodile (otsuse punkt 57).
190. Otsuses (punkt 58) on märgitud, et 1982. aasta kava jaoks koostati keerulised kvoodiettepanekud, millega püüti sobitada mitmeid tegureid, nagu varasemad saavutused, püüdlused turul ja olemasolev võimsus. Kogu jagatav turumaht oli hinnanguliselt 1 450 000 tonni. Osa tootjaid esitas üksikasjalikud kavad turu jagamise kohta ja osa oli valmis edastama üksnes enda soovitud kogused tonnides. 10. märtsi 1982. aasta koosolekul püüdsid Monte ja ICI kokkuleppele jõuda. Otsuses (punkti 58 viimane lõik) on märgitud siiski, et nagu ka 1981. aastal, ei jõutud lõpliku kokkuleppeni, esimese poolaasta puhul teatati koosolekutel iga tootja kuukäive ja seda jälgiti eelmisel aastal saavutatud vastava osakaaluga võrreldes. Otsuse (punkt 59) kohaselt peeti 1982. aasta augusti koosolekul läbirääkimisi 1983. aasta kvootide kokkuleppimiseks ja ICI pidas iga tootjaga kahepoolseid arutelusid uue süsteemi üle.

Ent kuni sellise kvoodisüsteemi kehtestamiseni paluti tootjatel 1982. aasta teisel poolel seada eesmärgiks oma kuukäibe piiramine sama osakaaluni koguturust, mille igäüks neist oli saavutanud 1982. aasta esimese kuue kuu jooksul. Seega oli 1982. aastal saavutatud turuosade suhteline tasakaal ja need olid varasemate aastatega võrreldes enamiku tootjate puhul stabiilsed.

191. Otsuse (punkt 60) kohaselt palus ICI 1983. aastaks igal tootjal teatada oma kvoodisoovid ja soovitusel selle kohta, millist osakaalu igäühele tuleks lubada. Monte, Anic, ATO, DSM, Linz, Saga ja Solvay ning BASFi kaudu ka Saksa tootjad esitasid oma üksikasjalikud ettepanekud. Eri ettepanekuid töödeldi seejärel arvutiga, et saada keskmine näitaja, mida võrreldi iga tootja „loodetava” osakaaluga protsentides. Need sammud võimaldasid ICII teha ettepaneku uue, 1983. aasta raamkokkuleppe juhiste kohta. Neid ettepanekuid arutati 1982. aasta novembri ja detsembri koosolekutel. Esialgu aasta esimese kvartaliga piirdunud ettepanekut arutati 2. detsembri 1982. aasta koosolekul. ICI koostatud selle koosoleku teade näitab, et ATO, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Monte ja Solvay, samuti Hercules pidasid neile eraldatud kvoote vastuvõetavaks (otsuse punkt 63). Neid asjaolusid kinnitab ICI 3. detsembri 1982. aasta teade Herculesega peetud telefonikõne kohta.
192. Otsuses (punkti 63 kolmas lõik) on märgitud, et Shelli ruumidest leitud dokument kinnitab, et sõlmiti kokkulepe, sest ta püüdis kvooti mitte ületada. See dokument kinnitab ka, et mahukontrollikava jätkati 1983. aasta teises kvartalis, sest oma turuosa hoidmiseks teises kvartalis 11% lähedal paluti Shelli kontsernil käivet vähendada. Selle kokkuleppe olemasolu kinnitab 1. juuni 1983. aasta koosoleku teade, mis – kuigi selles ei nimetata kvoote – on seotud teabe vahetamisega eelmisel kuul iga tootja müüdü koguste kohta tonnides; see näitab, et toimis teatav kvoodisüsteem (otsuse punkt 64).
193. Otsuse kohaselt (punkti 66 viimane lõik; punkti 78 kümnes lõik; punkti 109 viies lõik) näitavad pärast 1982. aasta juunit peetud koosolekute protokollid, et sai tavaks eelmise kuu käibe teatamine iga tootja poolt, et võrrelda seda tema jaoks kehtestatud sihiga. Amoco, BP ja Herculese jaoks olid siiski kättesaadavad üksnes üldhinnangud. BP ja Amoco ei osalenud koosolekutel ja näib, et Hercules on olnud oma andmete avaldamisega tagasihoidlik. Herculesel oli siiski eelis, sest tal olid teiste tootjate andmed, ning sisedokumentide kohaselt oli tal täpne teave tarnete kohta igas liikmesriigis ja kõigi teiste tootjate turuosade kohta aastatel 1981 ja 1982.

b) Poolte argumendid

194. Hageja kinnitab esiteks, et mitmetes dokumentides, näiteks koosolekute protokollides või andmetabelites (põhivastuväiteteatis, lisad 25, 28, 31–33, 59, 65, 69, 70 ja 87) esineb Herculese nimi koos Amoco ja/või BP nimega, kui on tegemist müügiandmete ja eraldatud sihtkogustega. Tema arvates tõendab see, et ta ei avaldanud oma müügiandmeid, mida teised tootjad pidid seega hinnangute põhjal määrama.
195. Lisaks väidab ta, et tabelis „Tootjate käive Lääne-Euroopas”, mis sisaldab tulpa „Kokkulepitud sihtkogused 1979” (põhivastuväiteteatis, lisa 55), on vead tema müügiandmete hinnangu kohta, et selle on koostanud tundmatu isik ja et selles on

käsitsi tehtud parandusi, mis võivad olla hiljem lisatud. Lisaks kinnitab hageja arvates 1981. aasta jaanuari koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 17), et selles Herculese kohta esitatud andmed on teiste tootjate tuletatud.

196. Hageja väidab ka, et mitmed dokumendid ei ole temaga seotud, sest need on teiste tootjate sisedokumendid, kus on aeg-ajalt antud ülevaade kahepoolsetest aruteludest, milles Hercules ei osalenud (põhivastuväiteteatis, lisad 62, 63, 67, 68 ja 93), või teiste tootjate kvoodiettepanekutest (põhivastuväiteteatis, lisad 75 ja 76).
197. Lisaks väidab ta, et tema müüginäitajad on alati suures ulatuses ületanud niinimetatud kvote, mis olid talle väidetavalt eraldatud (põhivastuväiteteatis, lisad 28, 32, 33, 59 ja 65).
198. Üldisemalt teatab hageja, et komisjoni vastuväiteid ei saa kinnitada seoses hiljuti esitatud tõenditega, et Hercules keeldus vahetamast teavet seoses kvoodikorra sõlmimiseks ja elluviimiseks vajalike müügiandmetega. Komisjon tugineb oma järelduses dokumentidele, mis tunduvad olevat turujaotamiskavade projektid või kajastused. Ent mööda on vaadatud asjaolust, et on olemas vastuvaidlematu tunnistus ja dokumentaalsed tõendid selle kohta, et Hercules ei osalenud (põhivastuväiteteatis, lisa 8), ning et dokumentides, millele komisjon tugines, ei ole kvote jaotatud mitte üksnes Herculesele, vaid Herculesele koos Amoco ja/või BPga, s.o ettevõtjatega, kelle puhul komisjon oli tunnistanud, et ei ole piisavalt alust süüdistada neid EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumises.
199. Kohtuistungil väitis hageja veel esiteks, et 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teatel (põhivastuväiteteatis, lisa 33) on sõna „muudetud” kohe pärast Amoco, Herculese ja BP nimesid, mis näitab taas, et tootjatel olid valed andmed nende kolme ettevõtja tootmisvõimsuse kohta, ning teiseks, et Herculesele suunatud erivastuväidete lisast 43 ei saa järeldada, et 1982. aasta märtsis lasi Hercules talle eraldatud kvooti parandada, sest selles olnud parandus (125 kilotonni 100 kilotonni asemel) ei olnud seotud kvoodiga, vaid Herculese nimivõimsusega. Paranduse taotlusega ei tekkinud pealegi Herculesel kohustust suurendada või vähendada võimsust, vaid see oli üksnes viide valetabele, mis esines veel kahes, 8. ja 9. oktoobri 1980. aasta tabelis (põhivastuväiteteatis, lisad 57 ja 58).
200. Komisjon väidab teisest küljest, et Hercules osales koos teiste tootjatega kokkuleppes, mille kohaselt nad jagasid turu ära, eelkõige eraldades igale tootjale kvoodi või käibe-eesmärgi. Ei ole oluline, kas Hercules avaldas oma igakuised müügiandmed või mitte, sest ta osales kogu kokkuleppes, mille puhul need andmed on üksnes üks aspekt. Herculese osalemise ulatus sellises üldises kavas on kindlaks määratud otsuse punkti 52 lõpuosas ja punkti 53 kolmandas lõigus, mille kohaselt eraldati igale osalevale tootjale kvoot või siht tonnides või protsentides. Kvoodikava koostamisel tuli teha mõndus tootjate puhul, kes koosolekul mitteosalemise tõttu ei olnud osalenud üksikasjalikes aruteludes.
201. Komisjon kinnitab, et 1979. aastal, s.o ajavahemikul, mille kohta Hercules on tunnistanud koosolekul osalemist, oli tal oma kvoot, nagu näitab tabel „Tootjate käive Lääne-Euroopas” (põhivastuväiteteatis, lisa 55).

202. Seoses ajavahemikuga 1980–1982 märgib ta, et Herculesega seotud andmed olid eri tabelites esitatud koos BP ja/või Amoco andmetega (põhivastuväiteteatis, lisad 17, 59, 62, 68 ja 93).
203. Komisjon kinnitab taas, et sama Monte dokument 1982. aasta kvoodikava kohta, mis leiti ICI ruumidest, leiti ka Herculese juurest. Ta kinnitab, et Herculese esindajad väitsid, et nad ei mõista, millega võiks olla seotud selles esinev viide „kvoodile” (põhivastuväiteteatis, lisa 71).
204. Kohtuistungil rõhutas komisjon, et kuigi 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teatele (põhivastuväiteteatis, lisa 33) lisatud tabelis 2 „1983. aasta 1. kvartali plaan” on nimetatud kvoot 53 kilotoni Amoco, Herculese ja BP kohta kokku, on seal esitatud ka jaotus 21/21/11. Sellest järeldab komisjon, et Hercules kaitses koosolekutel hoolikalt oma huve. Ta kinnitab ka, et neis dokumentides olevad näitajad peavad esinema ka ICI ja Herculese töötaja vahelise 3. detsembri 1982. aasta telefonivestluse teates (põhivastuväiteteatis, lisa 88). 1982. aasta märtsi koosoleku teate (erivastuväited, Hercules, lisa 43) puhul leiab komisjon, et see näitab Herculese aktiivset osavõttu kvootide jagamisel. Tema arvates tõendab see, et suurema kvoodi saamiseks kandis Hercules hoolt, et muudetaks nimivõimsust, mis oli talle antud ja mida pidi kvootide arvutamisel kasutatama.
205. Lisaks leiab komisjon, et asjaolu, et Hercules ei pruukinud avaldada teistele tootjatele oma tootmis- või müüginäitajaid, ei vabasta teda süüst, sest ta teadis väga hästi, et teised tootjad said neid näitajaid (samuti Amoco ja BP andmeid) arvutada Fidese andmeid kasutades. Seega sai Hercules teavet mitte avaldades n-ö teha võimatut, teades, et see ei takista nõuetekohase hinnangu tegemist tema realistliku kvoodi tarbeks. Komisjon kinnitab ka, et kui hinnang oli vale, lasi Hercules seda muuta, nagu 1982. aasta märtsis.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

206. Juba on tehtud kindlaks, et alates 1979. aasta algusest osales hageja polüpropüleenitootjate korrapärastel koosolekutel, kus toimusid arutelud tootjate müügimahtude üle ja vahetati teavet sel teemal.
207. Seoses sellega tuleb esiteks märkida, et otsuses (punkti 66 viimane lõik, punkti 78 kümnes lõik, punkti 109 viies lõik) kinnitas komisjon, et hageja ei olnud esitanud andmeid oma müügimahtude kohta, kuid leidis ka, et kuna hageja osales koosolekutel, oli tal üksikasjalikku teavet teiste tootjate kuukäibe kohta.
208. Neil asjaoludel tuleks sihtkoguste kehtestamise süsteemis hageja osalemise uurimist alustada kogu selle süsteemi toimimise analüüsist.
209. Komisjoni esitatud, 1979. ja 1980. aastat käsitlevates dokumentides kasutatud mõisted („muudetud siht”, „ettepanekute tegemine”, „ettepandud kohandused”, „kokkulepitud sihid”) õigustavad järeldust, et tootjad olid saavutanud ühise eesmärgi.
210. Eelkõige 1979. aasta puhul, arvestades kogu 26. ja 27. septembri 1979. aasta koosoleku teadet (põhivastuväiteteatis, lisa 12) ja ICI ruumidest kaasavõetud tabelit, millel ei olnud kuupäeva ja mille pealkiri oli „Tootjate käive Lääne-Euroopas”

(põhivastuväiteteatis, lisa 55), milles oli sätestatud kõigi Lääne-Euroopa polüpropüleenitootjate 1976., 1977. ja 1978. aasta käibed kilotonnides, ning pealkirjade „1979. aasta tegelik”, „Muudetud siht” ja „79” all esitatud näitajaid, on ilmselge, et sellel koosolekul tunnistati vajadust karmistada 1979. aastaks kokkulepitud kvoodisüsteemi selle aasta viimaseks kolmeks kuuks. Mõiste „karm” loetuna koos piiranguga 80% ühest kaheteistkümnendikust kavandatud aastakäibest osutab sellele, et 1979. aastaks esialgu kavandatud plaani tuli viimaseks kolmeks kuuks karmistada. Seda teate tõlgendust kinnitab eelnimetatud tabel, sest selles on pealkirja „79” all viimases tulbas paremal pool tulbast „Muudetud siht” näitajad, mis peavad vastama esialgu kehtestatud kvootidele. Neid pidi piirama, sest need olid koostatud liiga optimistlike turuhinnangute põhjal, samuti nagu 1980. aastal. Otsuse punkti 31 kolmandas lõigus olev viide kavale, „mille kohta tehti ettepanek või mis lepiti kokku Zürichis, et piirata kuukäive tasemeni 80% aasta esimese kaheksa kuu keskmisest näitajast”, ei räägi nende järelduste vastu. Seda viidet loetuna koos otsuse punktiga 54 tuleb käsitada tähenduses, et 1979. aasta esimese kaheksa kuu kuukäibe puhul olid sihtkogused juba esialgu kehtestatud.

211. Vestluses komisjoni ametnikega (erivastuväited, Hercules, lisa 7, A) kinnitas B, et ta võis osaleda Zürichis 19. juunil 1979 toimunud koosolekul. 26. ja 27. septembri 1979. aasta koosoleku teates (põhivastuväiteteatis, lisa 12) on kirjas:

„Recognized that tight quota system [is] essential. Volume/go for 80% scheme an[d] for recent Zurich note.”

(„Tunnistati, et [on] vaja karmi kvoodisüsteemi. Maht/eesmärk 80% kavast ja viimasest Zürichi teatest.”).

212. Seoses 1980. aastaga leiab Esimese Astme Kohus, et ATO ruumidest leitud 26. veebruari 1980. aasta tabeli (põhivastuväiteteatis, lisa 60) põhjal, milles on tulp pealkirjaga „1980. aasta kokkulepitud sihid”, et müügitahu sihid olid kehtestatud kogu aasta kohta. Neid dokumente toetab 8. oktoobri 1980. aasta tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 57), milles võrreldakse kaht tulpa, millest ühes on esitatud tootjate „1980. aasta nimivõimsused” ja teises „1980. aasta kvoot”.

213. Seoses 1981. aastaga on tootjate vastu esitatud kaebus, et nad osalesid läbirääkimistes selle aasta suhtes kvoodikokkuleppe saavutamiseks ja seoses sellega teatasid järelikult oma nn ootustest ning kuni selle kokkuleppe sõlmimiseni leppisid ajutise meetmena kokku, et piiravad 1981. aasta veebruaris ja märtsis oma kuukäibe ühe kaheteistkümnendikuni 85%-st 1980. aastaks kokkulepitud sihtkogusest, et nad käsitlesid eelmise aasta kvooti kogu aasta vältel teoreetilise kohustusena, et nad teatasid iga kuu koosolekul oma käibe ning et nad jälgisid, et nende käive vastaks neile eraldatud teoreetilisele kvoodile.

214. Läbirääkimiste toimumist tootjate vahel kvoodisüsteemi kehtestamise saavutamiseks ning neil läbirääkimistel oma ootustest teatamist tõendavad mitmed tõendusmaterjalid, nagu tabelid, kus on iga tootja kohta esitatud tema nn tegelik ja sihtnäitaja aastateks 1979 ja 1980 ning tema ootused aastaks 1981 (põhivastuväiteteatis, lisad 59 ja 61); itaaliakeelne tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 62), kus on iga tootja kohta sätestatud tema 1980. aasta kvoot, teiste tootjate ettepanekud

talle 1981. aastaks eraldatud kvoodi kohta ning tema enda ootused 1981. aastaks, ning ICI siseteade (põhivastuväiteteatis, lisa 63), milles kirjeldatakse nende läbirääkimiste kulgu ja kus on kirjas:

„Taking the various alternatives discussed at yesterday's meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35% provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich.”

„Arvestades eisel koosolekul arutatud võimalusi, eelistaksime piirata jagatavat mahtu maksimaalselt turumahunni, mis eelduste kohaselt 1981. aastal saavutatakse, s.o 1,35 miljonit tonni. Kuigi Shelliga ei ole olnud rohkem arutelusid, võiksid neli peamist tootjat olla eeskujuks, kiites heaks 1980. aasta turuosasihi umbes 0,35%, tingimusel, et ambitsioonikamad väiksemad tootjad, nagu Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR, vähendaksid samuti oma nõudmisi. Tingimusel, et suuremad tootjad on üksmeelel, saaks anomaaliaid paremini käsitleda eraldi aruteludel tippjuhtide tasemel, võimaluse korral enne Zürichi koosolekut”.

Selle dokumendiga on kaasas kompromisettepanek, mida tõendavad arvud ja milles võrreldakse iga tootja tulemust võrreldes 1980. aastaga („protsent 1980. aasta eesmärgist”).

215. Ajutiste meetmete võtmine, mis seisneks 1981. aasta veebruaris ja märtsis kuukäibe vähendamises ühe kaheteistkümnendikuni 85%-st eelmiseks aastaks kokkulepitud sihist, on ilmne 1981. aasta koosolekute teatest, kus on kirjas järgmine:

„In the meantime [February-March] monthly volume would be restricted to 1/12 of 85% of the 1980 target with a freeze on customers.”

„Vahepeal [veebruaris-märtsis] piiratakse kuumahutu 1/12-ni 85%-st 1980. aasta sihist, hoides kliente kinni.”

216. Asjaolu, et iga tootja võttis oma eelmise aasta kvoodi ülejäänud aasta puhul teoreetiliseks kohustuseks ning jälgis, kas käive vastas sellele kvoodile, vahetades iga kuu andmeid oma käibenäitajate kohta, tõendavad järgmised kolm dokumenti: esiteks 21. detsembri 1981. aasta tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 67), milles on sätestatud iga tootja käive kuu lõikes, kusjuures kolm viimast tulpa, mis näitavad novembri, detsembri ja kogu aasta andmeid, on lisatud käsitsi; teiseks itaaliakeelne ilma kuupäevata tabel „Scarti per società” („Erinevused äriühingute kaupa”), mis leiti ICI ruumidest (põhivastuväiteteatis, lisa 65) ja milles on võrreldud iga tootja puhul nn tegelikku käivet „teoreetiliste” näitajatega ajavahemikul jaanuarist detsembrini 1981; ning kolmandaks ICI ruumidest leitud ilma kuupäevata tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 68), milles on võrreldud iga tootja käivet ja turuosa ajavahemikus jaanuarist novembrini 1981 aastate 1979 ja 1980 näitajatega, tehes prognoose aasta lõpu kohta.

217. Esimene tabel näitab, et tootjad vahetasid teavet oma kuukäibe kohta. Koos nende näitajate ja 1980. aasta tulemuste võrdlustega (võrdlused, mis on tehtud kahes teises tabelis, mis käsitlevad sama ajavahemikku) kinnitab sellise teabe vahetus, mida iga ettevõtja hoiaks rangelt salajas, otsuses tehtud järeldusi.
218. 1982. aasta puhul seisneb tootjate vastu esitatud kaebus selles, et nad osalesid läbirääkimistes, et jõuda kokkuleppele selle aasta kvootide suhtes; teatasid seoses sellega oma ootused mahtude suhtes (tonnides); jõudmata lõplikule kokkuleppele, teatasid koosolekul oma kuukäibed esimesel poolaastal, võrreldes neid eelmisel aastal saavutatud osakaaludega ning püüdes teisel poolaastal piirata oma kuukäivet sama osakaaluni turu kogumahust, mis saavutati selle aasta esimese kuue kuu jooksul.
219. Läbirääkimiste toimumist tootjate vahel eesmärgiga kehtestada kvoodisüsteem ja teatada nende läbirääkimiste jooksul oma ootustest tõendab esiteks dokument „1982. aasta kvoodisüsteemi arutelude kava” (põhivastuväiteteatis, lisa 69), milles on kõigi otsuse adressaatide kohta, v.a Hercules, kogus tonnides, millele igal tootjal oli enda arvates õigus, ning lisaks osa tootjate puhul (kõik tootjad, v.a Anic, Linz, Petrofina, Shell ja Solvay) kogus tonnides, mis nende arvates tuli eraldada teistele tootjatele; teiseks ICI teade „Polüpropüleen 1982, juhised” (põhivastuväiteteatis, lisa 70a), milles ICI on analüüsinud käimasolevaid läbirääkimisi; kolmandaks 17. veebruari 1982. aasta tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 70b), milles on võrreldud erinevaid käibe jaotamise ettepanekuid, millest ühesse, pealkirjaga „ICI esialgne kava”, on Monte veel ühe käsitsi kirjutatud tabeliga teinud väikseid parandusi, mis on tulbas pealkirjaga „Milliavacca 27/1/82” (Monte töötaja nimi) (põhivastuväiteteatis, lisa 70c), ning itaaliakeelne tabel (põhivastuväiteteatis, lisa 71), mis on kompleksne ettepanek (nimetatud otsuse punkti 58 teise lõigu lõpuosas).
220. Esimeseks poolaastaks võetud meetmed on kehtestatud 13. mai 1982. aasta koosoleku teatega (põhivastuväiteteatis, lisa 24), milles on muu hulgas kirjas:
- „To support the move a number of other actions are needed (a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales.”*
- („Et toetada muutusi, on vaja veel mitmeid meetmeid, a) piirata müügimahtu teatava kokkulepitud osani tavapärasest müügist.”).
- Nende meetmete rakendamist tõendab 9. juuni 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 25), millele on lisatud tabel, kus on iga tootja „tegelik” käibenäitaja jaanuarist aprillini 1982, võrreldes näitajaga, mis kirjeldab „teoreetilist käivet, tuginedes 1981. aasta keskm[isele] turuosale”, ning 20. ja 21. juuli 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 26) ajavahemiku kohta 1982. aasta jaanuarist maini ja 20. augusti 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 28) ajavahemiku kohta 1982. aasta jaanuarist juulini.
221. Teiseks poolaastaks võetud meetmeid tõendab 6. oktoobri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 31), milles on kirjas: *„In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt”* („Oktoobris tähendab see ka käibe piiramist jaanuari/juuni saavutatud turuosa tasemele hinnangulisest turumahust 100 kilotonni”) ning seejärel *„Performance*

against target in September was reviewed („Vaadati läbi septembri tulemused vastavalt seatud sihtidele”). Sellele teatele on lisatud tabel „Septembri esialgne käive *versus* seatud eesmärgid (tuginedes jaanuari-juuni turuosale vastavalt hinnang[ulisele] nõudmisele 120 kilotonni)”. Nende meetmete jätkumist kinnitab 2. detsembri 1982. aasta koosoleku teade (põhivastuväiteteatis, lisa 33), millele on lisatud tabel, milles võrreldakse 1982. aasta novembri puhul „tegelikku” müüki „teoreetiliste” näitajatega, mis on arvatud „j-juuni osakaal 125 kilotonnist”.

222. Esimese Astme Kohus leiab, et seoses 1981. aastaga ja 1982. aasta kahe poolaastaga oli komisjonil õigus järeldada korrapärastel koosolekutel kuukäivet piirava süsteemi rakendamise vastastikusest jälgimisest seoses eelnenud ajavahemikuga, et osalejad olid selle süsteemi koosolekutel vastu võtnud.

223. 1983. aasta puhul leiab Esimese Astme Kohus esiteks, et komisjoni esitatud dokumentidest on selge (põhivastuväiteteatis, lisad 33 ja 74–87), et 1982. aasta lõpus ja 1983. aasta alguses arutasid polüpropüleenitootjad 1983. aasta kvoodisüsteemi.

224. Seoses küsimusega, kas need läbirääkimised 1983. aasta kahe esimese kvartali puhul tegelikult õnnestusid, nagu on väidetud otsuses (punkti 63 kolmas lõik ja punkt 64), on 1. juuni 1983. aasta koosoleku (kus hageja ei osalenud) teate põhjal selge (põhivastuväiteteatis, lisa 40), et sel koosolekul esitas kümme tootjat oma maikuu käibenäitajad. Lisaks on Shelli kontserni 17. märtsi 1983. aasta sisekoosoleku teates (põhivastuväiteteatis, lisa 90) järgmine lõik:

„... and would lead to a market share of approaching 12% and well above the agreed Shell target of 11%. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies.”

(„[...] ja viiks turuosani, mis läheneks 12%-le ja oleks oluliselt üle Shelli kokkulepitud eesmärgi, s.o 11%. Sellele vastavalt kehtestasid ühinenud ettevõtjad järgmise vähendatud läbimüügi eesmärgi.”).

Esitatud on uued kogused tonnides, mille järel on märgitud:

„this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members.”

(„See oleks 11,2% turust mahuga 395 kilotonni. Olukorda jälgitakse hoolikalt ning selle kokkulepitud plaani muudatusi arutatakse eelnevalt PIMSi liikmetega”).

225. Esimese Astme Kohus leiab seoses sellega, et komisjonil oli õigus teha nende kahe dokumendi põhjal järeldus, et tootjate läbirääkimiste tulemuseks oli kvoodisüsteemi kehtestamine. Shelli kontserni siseteade näitab, et ta ei palunud oma kodumaistel müügiettevõtetel käivet vähendada mitte selleks, et vähendada kogu Shelli kontserni müügimahtu, vaid selleks, et piirata kontserni osakaal koguturust 11%-ni. Sellist turuosana väljendatud piirangut saab selgitada üksnes seoses kvoodisüsteemiga. Peale selle on 1. juuni 1983. aasta koosoleku teade lisatõend sellise süsteemi olemasolust, sest tootjate kuukäibe kohta teabe vahetamise peamine eesmärk on jälgida võetud kohustuste täitmist.

226. Shelli turuosa 11% ei esine mitte üksnes Shelli siseteates, vaid veel kahes dokumendis – ICI siseteates, kus ICI kinnitab, et Shell on selle näitaja ettepaneku teinud enda, Hoechsti ja ICI kohta (põhivastuväiteteatis, lisa 87), ja ICI koostatud teates 29. novembril 1982. aastal toimunud ICI ja Shelli kohtumise kohta, kus osutati eelmisele ettepanekule (põhivastuväiteteatis, lisa 99).
227. Mitmesuguste müüginäitajate piiramise meetmete ühesuguse eesmärgi tõttu vähendada survet, mida avaldab hindadele liigne pakkumine, oli komisjonil õigus teha järeldus, et need meetmed olid osa kvoodisüsteemist.
228. Seoses hageja osalemisega selles süsteemis eitab ta igasugust osalemist ja viitab seoses sellega esiteks otsuse punkti 66 viimasele lõigule, punkti 78 kümnendale lõigule ja punkti 109 viiendale lõigule ning teiseks teabenõudele esitatud ICI vastusele (põhivastuväiteteatis, lisa 8), mille kohaselt Hercules „*refused even to consider any quota system*” („keeldus kvoodisüsteemi isegi kaalumast”), „*even when Hercules did attend meetings they would not report their figures*” („isegi kui Hercules osales koosolekul, ei teatanud ta oma näitajaid”) ja „*the sales volume [of Amoco/Hercules/BP] was calculated by deducting from known total sales for West Europe (derived from Fides data) the total sales made by other producers which had declared detail of their sales volume*” („[Amoco/Hercules/BP] käive arvutati, arvates Lääne-Euroopa teadaolevast kogukäibest (Fidese andmed) maha teiste (oma müüginäitajate andmed teatanud) tootjate kogukäive”). Hageja leiab, et selliseid tõendeid kinnitavad vead, mis esinevad tema müüginäitajate puhul tabelis „Tootjate käive Lääne-Euroopas” (põhivastuväiteteatis, lisa 55), ning asjaolu, et 1981. aasta jaanuari koosolekute teadetes (põhivastuväiteteatis, lisa 17) on kirjas, et Herculese kohta esitatud andmed on ligilähedased, asjaolu, et dokumentides on tema andmed esitatud koos Amoco ja BP andmetega, ning lisaks asjaolu, et ta ületas alati oma avaldatud kvote.
229. Komisjon ei pidanud neid asjaolusid piisavaks (kuigi ta ei ole neid vaidlustanud), et vähendada selle tõendi tähtsust, et Hercules ei osalenud kvoodisüsteemis, võttes eelkõige arvesse asjaolu, et Hercules oli 1982. aasta märtsis peetud koosolekul (erivastuväited, Hercules, lisa 43) lasknud oma nimivõimsust kohandada, ning asjaolu, et 2. detsembri 1982. aasta koosoleku (kus hageja osales) teatele (põhivastuväiteteatis, lisa 33) lisatud tabelis 2 „1983, 1. kvartal, ettepanek” on nimede „Am./Herc./BP” järel märkus „*seems O.K. to Herc. on 20/20/13 split. Subsequently amended to 21/21/11*” („Herculesele tundub jaotus 20/20/13 sobiv. Hiljem muudetud 21/21/11”). Komisjoni arvates on see viimane lõik isegi selgem tõend Herculese aktiivsest rollist kvooditeemalistel läbirääkimistel, kui seda osutab hageja töötaja (märgistatud tema initsiaalidega) ja ICI vahelise 3. detsembri 1982. aasta telefonivestluse teates (põhivastuväiteteatis, lisa 88) sisalduv märkus: „*F.B. phoned to say he has spoken to Geneva and they are willing to play along with 21 kt for 1st quarter, so are Hercules provided BP accepts the balance proposed. As far as the total for the whole year is concerned, Amoco feel that their share is a bit low if their cop. line is included... F.B. also narked by German Dutch attitude to his presence. Quite prepared to stay away unless he is accepted.*” („FB helistas ja ütles, et ta rääkis Genfiga ning et nad soovivad osaleda 21 kilotonniga 1. kvartalis, samuti soovib Hercules osaleda, kui ta kiidab heaks kavandatud tasakaalu. Terve aasta kogunäitaja puhul leiab Amoco, et tema osa on pisut madal, kui hõlmata nende kop. toodangut [...] FBd ärritas ka Saksa-

Hollandi seisukoht tema kohalviibimise suhtes. Üsna valmis kõrvale jääma, kui teda ei aktsepteerita”). Lisaks sellele tõendile osutab komisjon, et Monte 1982. aasta turujaotuskava leiti hageja ruumidest (põhivastuväiteteatis, lisa 71) ning seda Hercules selgitada ei suutnud.

230. Seoses 1982. aasta märtsile eelnenud ajavahemikuga leiab komisjon esiteks, et osaledes alates 1979. aastast polüpropüleenitootjate korrapärastel koosolekutel, võttis hageja osa läbirääkimistest, mille tulemusel kehtestati müüginahuh sihid, ning teiseks, et ilma et hageja oleks sellele vastuväiteid esitanud, eraldati talle kvoot, mis on arvatud Fidesest kättesaadavate andmete põhjal.

231. Seoses ajavahemikuga pärast 1982. aasta märtsi leiab Esimese Astme Kohus, et hageja osales aktiivselt kvote käsitlevates aruteludes, isegi kuigi tema nimi ei esine dokumendis „1982. aasta kvoodisüsteemi arutelude kava” (põhivastuväiteteatis, lisa 69). Tema ruumidest leiti tõepoolest Monte kava 1982. aasta üldise turujaotuse kohta (põhivastuväiteteatis, lisa 71), mida ta oli muutnud 1982. aasta märtsi koosolekul, et kõrvaldada vead seoses tema nimivõimsusega; selle eesmärk sai olla ainult soodsama kvoodi saamine (erivastuväited, Hercules, lisa 43). Esimese Astme Kohus leiab ka, et 13. mai ja 21. septembri 1982. aasta koosolekutel (põhivastuväiteteatis, lisad 24 ja 30) esitas hageja teavet oma tulevase toodangu kohta ning et 2. detsembri 1982. aasta koosolekul (põhivastuväiteteatis, lisa 33), kus ta osales, jättis ta mulje, et võiks nõustuda enda, BP ja Amoco suhtes kehtestatud ühiskvoodiga (teate autor kirjutab „tundub sobiv”). Lisaks leiab Esimese Astme Kohus, et päev pärast seda koosolekut võttis ta kontakti ICIga, et teada saada BP ja Amoco reaktsioon kavandatud kvoodi suhtes ja kinnitada oma kokkulepet (põhivastuväiteteatis, lisa 88).

232. Arvestades neid mitmesuguseid üksikasjalikke järeldusi, tuleb sedastada, et komisjon on õiguslikult piisavalt kinnitanud, et hageja osales kvoodisüsteemis – isegi kui ta ei pruukinud sõnaselgelt nõustuda kvoodiga, mille teised tootjad olid talle 1979. ja 1980. aastaks eraldanud, või tema kuukäibe piiranguga 1981. ja 1982. aastaks kooskõlas varasema ajavahemikuga –, kuivõrd ta hankis teavet müüginahuh piirangute kohta, mida tema konkurendid pidasid vajalikuks, nende varasemate müüginahuhitajate kohta ja müüginahuh sihtide kohta, mille nad üksteisele määrasid, osaledes koosolekutel ning mitte esitades vastuväiteid talle eraldatud kvoodi suhtes, jättis oma konkurentidele mulje, et ta võtab arvesse kogu seda teavet ja kvooti, määraes kindlaks poliitika, mida ta kavatses turul järgida, ning toetas seega ühiseesmäärke, milles osalejad koosolekutel kokku leppisid. Komisjon on lisaks õiguslikult piisavalt kinnitanud, et hageja osales aktiivselt läbirääkimistel, mis käsitlesid 1982. aasta märtsi kvote, ning oli üks polüpropüleenitootjatest, kes leppisid kokku ühiseesmärgis seoses müüginahuhitajate eesmärkide kehtestamisega 1983. aasta esimeseks pooleks.

2. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine

A. Õiguslik kirjeldus

a) Vaidlustatud otsus

233. Otsuse kohaselt (punkti 81 esimene lõik) moodustasid kõik korrapäraste ja institutsioonidena korraldatud koosolekute raames otsustatud kavad ja korrad ühe jätkuva „kokkuleppe” artikli 85 lõike 1 tähenduses.
234. Käesoleval juhul osalesid tootjad, nõustudes ühiskavaga reguleerida hindu polüpropüleeniturul, üldises kokkulepperaamistikus, mille väljundiks oli aeg-ajalt väljatöötatud mitu üksikasjalikumalt allkokkulepet (otsuse punkti 81 kolmas lõik).
235. Otsuses (punkti 82 esimene lõik) on seejärel märgitud, et üldise kava üksikasjalikul väljatöötamisel jõuti mitmes valdkonnas sõnaselgele kokkuleppele, näiteks eri hinnaalgatuste ja aastakvoodikavade puhul. Osal juhtudel ei pruukinud tootjad jõuda kokkuleppele lõplikus kavas, näiteks 1981. ja 1982. aasta kvootide puhul. Ent nende poolt ajutiste meetme vastuvõtmine, mis hõlmas teabevahetust ja tegeliku kuukäibe jälgimist teatavate varasemate võrdlusperioodide saavutustega võrreldes, ei hõlmanud mitte üksnes sõnaselget kokkulepet kehtestada ja kasutada neid meetmeid, vaid näitas ka kaasnevat kokkulepet säilitada võimalikult suures ulatuses tootjate vastavat positsioonid.
236. Seoses eelkõige 1977. aasta detsembri algatusega on otsuses (punkti 82 kolmandas lõigus) märgitud, et isegi klientide ees EATP koosolekutel rõhutasid sellised tootjad nagu Hercules, Hoechst, ICI, LINZ, Rhône-Poulenc, SAGA ja Solvay vajadust kooskõlastatud tegevuse järele hindade tõstmiseks. Tootjate vahel olid veel hinnateemalisi kontakte väljaspool EATP koosolekuid. Nende ülestunnistatud kontaktide põhjal leiab komisjon, et kulutasuvuse ebapiisava taseme üle kaevanud ja ühismeetmete ettepaneku teinud ühe või mitme tootja plaani taga, samal ajal kui teised väljendasid sellistele tegudele „toetust”, on kehtiv hinnakokkulepe. Ta lisab, et isegi edasiste kontaktide puudumisel võib selline plaan siiski viidata piisavale üksmeelele kokkuleppe suhtes artikli 85 lõike 1 tähenduses.
237. Järeldust, et oli üks jätkuv kokkulepe, ei muutnud asjaolu, et osa tootjaid paratamatult igal koosolekul ei osalenud. Iga „algatust” kavandati ja rakendati mitu kuud ning ei ole erilist vahet tootja osalemise suhtes, kui ta aeg-ajalt puudus (otsuse punkti 83 esimene lõik).
238. Otsuse (punkti 86 esimene lõik) kohaselt tähendas ühisel ja üksikasjalikul kaval põhineva kartelli toimimine „kokkuleppe” olemasolu EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.
239. Otsuses on märgitud (punkti 86 teine lõik), et mõisted „kokkuleppe” ja „kooskõlastatud tegevus” on erinevad, kuid võib esineda juhtumeid, kus kokkumängul on mõlema keelatud koostöövormi elemente.
240. Kooskõlastatud tegevus on seotud koostööga ettevõtjate vahel, mis teadlikult asendab praktilist koostööd konkurentsiriskide puhul, isegi kui ei ole jõutud etappi, kus on sõlmitud nn korralik kokkulepe (otsuse punkti 86 kolmas lõik).
241. Otsuse kohaselt (punkti 87 esimene lõik) on asutamislepingus kooskõlastatud tegevuse puhul eraldi mõiste loomise eesmärk olnud ennetada võimalust, et ettevõtjad hoiduvad artikli 85 lõike 1 kohaldamisest, mängides konkurentsivastaselt kokku, sõlmimata lõplikku kokkulepet, näiteks teatades üksteisele seisukohtadest, mida nad

kavatsevad võtta, nii et igäüks saaks oma äritegevust korraldada teadmisega, et tema konkurendid käituvad samamoodi (vt eespool viidatud Euroopa Ühenduste Kohtu otsust kohtuasjas 48/69: Imperial Chemical Industries Ltd v. komisjon).

242. Euroopa Ühenduste Kohus on oma eespool viidatud otsuses liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 (Suiker Unie v. komisjon) sedastanud, et tema kohtupraktikas sätestatud kooskõlastamis- ja koostöökriteeriumeid, mis ei nõua mingil viisil tegeliku kava väljatöötamist, tuleb käsitleda, arvestades asutamislepingu konkurentsivõimetusse kuuluvat mõistet, millega kooskõlas peab iga ettevõtja kaubanduspoliitikast sõltumata kindlaks määrama, mida ta kavatseb ühisturul kasutada. See sõltumatus nõue ei võta ettevõtjalt õigust kohandada mõistlikult enda tegevust vastavalt oma konkurentide hetke- või eeldatavale käitumisele, ent sellega keelatakse rangelt igasugused nendevahelised otsesed või kaudsed kontaktid, mille eesmärk või mõju on turul tegeliku või võimaliku konkurendi teguviisi mõjutamine või teatamine sellisele konkurendile enda teguviisist, mida ta on otsustanud või kavatseb turul kasutada (otsuse punkti 78 teine lõik). Selline teguviis võib olla artikli 85 lõike 1 kohane „kooskõlastatud tegevus” isegi siis, kui pooled ei ole jõudnud eelnevale kokkuleppele ühise kava suhtes, milles on määratud kindlaks nende tegevus turul, kuid võtavad vastu vahendid või lepivad kokku vahendites, mis hõlbustavad nende kaubanduskäitumise kooskõlastamist (otsuse punkti 87 kolmanda lõigu esimene lause).
243. Samuti on otsuses märgitud (punkti 87 kolmanda lõigu kolmas lause), et keerulises kartellis ei pruugi osa tootjaid mõnikord väljendada oma kindlat nõusolekut teatava asjade käigu kohta, milles teised on kokku leppinud, ent siiski avaldavad kõnealusele kavale üldist toetust ja käituvad vastavalt. Teatavatel puhkudel võib seega jätkuv koostöö ja tootjate kokkumäng üldkokkuleppe rakendamisel olla kooskõlastatud tegevusele omaste joontega (otsuse punkti 87 neljanda lõigu teine lause).
244. Vastavalt otsusele (punkti 87 viies lõik) ei tulene kooskõlastatud tegevuse mõiste olulisus niivõrd kooskõlastatud tegevuse ja kokkuleppe eristamisest, kui artikli 85 lõikes 1 sätestatud kokkumänguvormide ja lihtsalt paralleelse käitumise eristamisest, millel ei ole kooskõlastamisele omaseid jooni. Seega ei sõltu käesoleval juhul ükski asjaolu sellest, mis kujul kokkumäng toimus.
245. Otsuses (punkti 88 esimene ja teine lõik) on kinnitatud, et enamik tootjaid, olles haldusmenetluse jooksul väitnud, et nende käitumine seoses avaldatud hinnaalgatustega ei olnud ühegi „kokkuleppe” tulemus artikli 85 tähenduses (vt otsuse punkti 82), kinnitasid samuti, et see ei saa olla ka aluseks järeldusele kooskõlastatud tegevuse kohta. Nad väitsid, et see mõiste nõuab teatavat „avatud tegevust” turul, mis käesoleval juhul väidetavasti täielikult puudus: ei olnud hinnakirju ning klientidele ei ole teatatud „sihthindadest”. See argument lükatakse otsuses tagasi: kui käesoleva kohtuasja puhul tuleb tugineda tõenditele kooskõlastatud tegevuse kohta, oli täielikult täidetud nõue ühiseesmärgi saavutamiseks võetavate teatavate sammude kohta. Eri hinnaalgatused olid dokumentides kirjas. Samuti ei saanud eitada, et eri tootjad võtsid paralleelseid meetmeid nende rakendamiseks. Tootjate poolt nii eraldi kui ka ühiselt võetud meetmed olid ilmsed tõendavate dokumentide põhjal: koosolekute aruanded, siseteated, juhised ja ringkirjad müügiosakondadele ning kirjad klientidele. Oli täiesti ebaoluline, kas „avaldatud” hinnakirjad olid olemas või ei. Hinnajuhised ise ei olnud

mitte üksnes parimad olemasolevad tõendid iga tootja poolt ühiseesmärgi saavutamiseks võetud meetmete kohta, vaid nende sisu ja koostamise aeg kinnitasid kokkumängu olemasolu.

b) Poolte argumendid

246. Hageja väidab, et ta ei osalenud üheski kokkuleppes ega kooskõlastatud tegevuses, ning püüab näidata, et tegureid, mille puhul esineks kokkulepe ja kooskõlastatud tegevus, käesoleval juhul ei ole.
247. Esiteks väidab ta, et ta ei osalenud üheski kokkuleppes. Tema arvates peab isikul, kes võtab kokkuleppe alusel kohustusi, olema kavatsus võtta kohustus, ta peab olema väljendanud nõusolekut kohustuse võtmise kohta, ta peab olema pädev seda tegema ja lisaks peavad arvamused ühtima.
248. Teiseks väidab ta, et ta ei olnud seotud ka kooskõlastatud tegevusega. Kuigi äriühingu töötajatel oli konkurentidega kontakte, ei olnud nende kontaktide eesmärk ega tagajärg selline, mis oleks mõjutanud konkurendi teguviisi turul või pannud Herculese oma teguviisi avaldama. Herculese teguviis ei vastanud kriteeriumidele, millega määratakse kindlaks kooskõlastatud tegevus, s.o „tegevus”, kusjuures kooskõlastamine ja koostöö (vt eespool viidatud Euroopa Ühenduste Kohtu otsust Suiker Unie kohtuasjas, punktid 173 ja 174) ning paralleelne käitumine ei ole iseenesest kooskõlastatud tegevus (eespool viidatud Euroopa Ühenduste Kohtu otsus kohtuasjas 48/69: ICI v. komisjon, punkt 66).
249. Lisaks asub hageja seisukohale, et selleks, et mõistetel „koostöö” ja „kooskõlastamine” oleks mingi tähendus, peaks nendega kaasnema käitumise vastastikuste ootuste mõõde, isegi kui selliste ootuste puhul ei esine „kokkulepet” (eespool viidatud otsus kohtuasjas 48/69: ICI v. komisjon, punkt 118). Käesoleval juhul on tõendite põhjal selge, et teistel tootjatel ei olnud selliseid ootusi ning põhjendatult ei oleks nad saanud selliseid ootusi kujundada, pidades silmas Herculese töötaja käitumist koosolekul ja Herculese käitumist turul. Samuti ei tekitanud teiste tootjate käitumine turul ootusi, et arutelude jooksul kehtestatud sihte tegelikult järgitakse. See nähtus, mida B oli valmis järgima, tõi kaasa tema ilmajäämise igasugusest ootusest, et teised tootjad kooskõlastaksid oma tegevust tema omaga.
250. Komisjon osutab sellele, mida ta varem hageja töötaja koosolekul osalemise kohta kinnitas. Ent seoses Herculese osalemisega kooskõlastatud tegevuses kinnitab ta ka, et kuna tõendid näitavad, et Hercules osales koosolekul ning tal ei olnud kontakte, mille jooksul arutati hindu ja kvoote, seega avaldades oma huvi ja toetust selliste arutelude suhtes, ei saa ta püüda vastutusest pääseda, isegi kinnitades, et ta ei andnud kunagi või andis harva teistele tootjatele teatavat laadi teavet või et ta ei üritanud kunagi sõnaselgelt veenda oma konkurente teataval viisil turul käituma.
251. Komisjoni arvates esineb kooskõlastatud tegevus alati, kui on kooskõlastatud meetmed, mille eesmärk on piirata ettevõtjate sõltumatust üksteisest, isegi kui tegelikke tegusid ei ole turul avastatud. Tema arvates keerutatakse seda argumenti sõna „tegevus” tähenduse ümber. Ta esitab hageja esitatud argumendile vastuväite, et

sõnal on kitsas tähendus „teguviis turul”. Tema arvates saab see sõna hõlmata üksnes kontaktipidamist, tingimusel, et selle eesmärk on ettevõtjate sõltumatuse piiramine.

252. Komisjon jätkab argumendiga, et kui kaks nõuet – kooskõlastatud meetmed ja teguviis turul – on vajalikud kooskõlastatud tegevuse olemasoluks, nagu väidab hageja, ei kuulu artikli 85 alla terve hulk tegevusi, mille eesmärk, ent mitte tingimata tagajärg on konkurentsi kahjustamine ühisturul. Seega nurjatakse osa artikli 85 eesmärgist. Lisaks ei ole see hageja väide kooskõlas Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktikaga seoses kooskõlastatud tegevusega (eespool viidatud otsus kohtuasjas 48/69: ICI v. komisjon, punkt 66; eespool viidatud otsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73: Suiker Unie v. komisjon, punkt 26; ning eespool viidatud otsus kohtuasjas 172/80: Zuechner v. Bayerische Vereinsbank AG, punkt 14). Kuigi kõigis neis otsustes on nimetatud tegevust turul, ei ole neid nimetatud rikkumist põhjustava tegurina, nagu hageja väidab, vaid faktilise tegurina, mille põhjal võib teha järelduse kooskõlastatud tegevuse olemasolu kohta. Nimetatud kohtupraktika kohaselt ei ole vaja tegelikku teguviisi turul. Nõutud on üksnes kontakt ettevõtjate vahel, mis iseloomustab neile vajalikust sõltumatusest loobumist.

253. Komisjoni arvates ei ole tingimata vajalik, et artikli 85 rikkumise puhul oleks ettevõtjad võtnud kasutusele teguviisi, mida nad on koos arutanud. Artikli 85 lõike 1 kohane õigusrikkumine on toimunud, kui kavatsus hakata konkurentsiriskide asemel kasutama koostööd on koostööna teoks tehtud, ning ei ole vajalik, et pärast seda sündmust esineks turul teguviis, mida saab avastada.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

254. Komisjon kirjeldas iga faktilist asjaolu, mille ta hageja vastu on avastanud, kokkuleppena või kooskõlastatud tegevusena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses. Otsuse punkti 80 teisest lõigust, punkti 81 kolmandast lõigust ja punkti 82 esimesest lõigust neid koos lugedes on selge, et komisjon on iga eri asjaolu kirjeldanud eelkõige „kokkuleppena”.

255. Samuti on otsuse punkti 86 teise ja kolmanda lõigu, punkti 87 kolmanda lõigu ja punkti 88 põhjal neid koos lugedes selge, et komisjon kirjeldas alternatiivina rikkumise elemente „kooskõlastatud tegevusena”, kui need elemendid ei võimalda teha järeldust, et pooled on jõudnud kokkuleppele enne ühist kava, milles on määratud kindlaks nende tegevus turul, ent on võtnud kasutusele või kavatsevad võtta kasutusele kokkumängu, mis võimaldab nende kaubanduskäitumist kooskõlastada, või kartelli keerulisuse tõttu ei võimalda teha kindlaks, et osa tootjaid on väljendanud oma kindlat nõusolekut teiste poolt kokkulepitud teatava asjade käigu kohta, kuigi nad on väljendanud oma üldist toetust kõnealusele kavale ja vastavalt käitunud. Otsuses järeldatakse seega, et teatavates küsimustes võib tootjate jätkuv koostöö ja kokkumäng üldkokkuleppe rakendamisel olla kooskõlastatud tegevuse omadustega.

256. Et Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktikast on selge, et kokkuleppe esinemiseks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses piisab, kui kõnealused ettevõtjad on väljendanud oma ühist kavatsust käituda turul teataval viisil (vt otsust kohtuasjas 41/69: ACF Chemiefarma N.V. v. komisjon, EKL 1970, lk 661, punkt 112, ja otsust liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78: Heintz van Landewyck Sàrl v. komisjon,

EKL 1980, lk 3125, punkt 86), leiab Esimese Astme Kohus, et komisjonil oli õigus käsitleda hageja ja teiste polüpropüleenitootjate ühiseid kavatsusi, mille olemasolu on komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud ja mis olid seotud hinnaalgatustega, hinnaalgatuste rakendamise hõlbustamiseks ettenähtud meetmetega ning 1983. aasta esimese poole müügiimahtude sihtidega, EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses kokkulepetena.

257. Lisaks oli komisjonil täielik õigus, olles õiguslikult piisavalt kinnitanud, et hinnaalgatuste mõju kestis 1983. aasta novembrini, asuda seisukohale, et rikkumine kestis vähemalt 1983. aasta novembrini. Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktikast on selge, et artiklit 85 kohaldatakse ka kokkulepete suhtes, mis enam ei kehti, kuid mille mõju kestab pärast seda, kui nad vormiliselt enam ei kehti (otsus kohtuasjas 243/83: Binon & Cie S.A. v. Agence et Messagerie de la Presse S.A., EKL 1985, lk 2015, punkt 17).

258. Kooskõlastatud tegevuse mõiste määratlemiseks tuleb viidata Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktikale, mis näitab, et selle kohtu poolt varem sätestatud kooskõlastamis- ja koostöökriteeriumeid tuleb mõista EMÜ asutamislepingu konkurentsivõimete esineva mõiste põhjal, mille kohaselt peab iga ettevõtja määrama sõltumatult kindlaks poliitika, mida ta kavatses ühisturul järgida. Kuigi see sõltumatuse nõue ei võta ettevõtjalt õigust kohandada mõistlikult enda tegevust oma konkurentide hetke- ja eeldatava teguviisiga, keelatakse sellega siiski rangelt igasugused otsesed või kaudsed kontaktid nende vahel, mille eesmärk või mõju on turul tegeliku või võimaliku konkurenti käitumise mõjutamine või teatamine sellisele konkurentile enda teguviisist, mida nad on otsustanud või kavatses turul kasutada (eespool viidatud otsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73: Suiker Unie jt v. komisjon, punktid 173 ja 174).

259. Käesoleval juhul osales hageja koosolekul, kus käsitleti hinna ja müügiimahu sihtide kehtestamist, mille jooksul vahetasid konkurendid teavet hindade kohta, mida nad soovivad turul kehtestada, hindade kohta, mida nad kavatses kehtestada, oma kulutasuvuse läve kohta, müügiimahu piirangute kohta, mida nad pidasid vajalikuks, oma müüginäitajate kohta ja klientide isiku kohta. Osalemisega neil koosolekul osales ta koos konkurentidega kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada nende teguviisi turul ja avaldada üksteisele teguviisi, mida iga tootja enda väitel turul kasutada kavatses.

260. Järelikult hageja mitte üksnes ei taotlenud seda, et juba enne kõrvaldada ebakindlus konkurentide tulevase käitumise kohta, vaid määrates kindlaks poliitika, mida ta kavatses turul järgida, ei saanud ta jätta ka otseselt või kaudselt arvesse võtmata teavet, mida ta nendel koosolekul sai. Samuti pidid tema konkurendid, määrates kindlaks poliitika, mida nad kavatsesid järgida, arvestama teavet, mida hageja avaldas teguviisi kohta, mille suhtes ta oli otsuse teinud või mille kasutamist turul ta kaalus.

261. Komisjonil oli seega vastupidi õigus, võttes arvesse nende eesmärke, liigitada polüpropüleenitootjate korrapärased koosolekud, kus hageja osales ajavahemikul 1979. aasta algusest 1983. aasta augustini, ning tema osalemine 1979.–1982. aasta müügiimahu sihtide kehtestamisel kooskõlastatud tegevuseks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

262. Seoses küsimusega, kas komisjonil oli õigus otsustada, et toimus üks rikkumine, mida otsuse artiklis 1 on kirjeldatud kui „kokkulepet ja kooskõlastatud tegevust”, kinnitab Esimese Astme Kohus, et nende samasugust eesmärki arvestades olid eri kooskõlastatud tegevused, mida järgiti, ja sõlmitud kokkulepped osa korrapärase koosolekute süsteemist, sihthindade kehtestamisest ja kvootide kehtestamisest.
263. Need kavad olid osa pingutustest, mida kõnealused ettevõtjad tegid taotledes ühtset majanduseesmärki – moonutada polüpropüleeniturul hindade tavapärasest kujunemist. Seepärast oleks kunstlik teha vahet sellisel pideval teguviisil, mida iseloomustab ühtne eesmärk, käsitledes seda, nagu koosneks see mitmest eri rikkumisest. On tõsiasi, et hageja osales mitme aasta jooksul mitmes kavas, mis moodustasid ühe rikkumise, mis väljendus järk-järgult nii õigusvastastes kokkulepetes kui õigusvastases kooskõlastatud tegevuses.
264. Komisjonil oli ka õigus iseloomustada seda üht rikkumist „kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevusena”, sest rikkumine hõlmas korraga faktilisi asjaolusid, mida saab iseloomustada kokkulepetena, ja faktilisi asjaolusid, mida saab iseloomustada kooskõlastatud tegevusena. Arvestades nii keerulist rikkumist, ei tule otsuse artiklis 1 komisjoni esitatud kahest iseloomustust mõista mitte nii, et selleks on korraga ja kumulatiivselt vaja tõendit, et iga faktilise asjaoluga kaasnevad nii kokkuleppe kui kooskõlastatud tegevuse elemendid, vaid et sellega viidatakse ühtsele tervikule, mis koosneb mitmetest faktilistest asjaoludest, millest ühtesid saab iseloomustada kokkulepetena ja teisi kooskõlastatud tegevusena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses, milles ei ole sätestatud seda laadi keerulise rikkumise eriliiki.
265. Järelikult tuleb hageja vastuväide tagasi lükata.

B. Piirav mõju konkurentsile

a) Vaidlustatud otsus

266. Otsuses on märgitud (punkti 90 esimene ja teine lõik), et artikli 85 lõike 1 kohaldamiseks ei ole kokkuleppe avalikku konkurentsivastast objekti arvestades rangelt vaja, et tõendataks kahjulikku mõju konkurentsile. Ent praegusel juhul näitavad tõendid, et kokkuleppe avaldas tegelikult märgatavat mõju konkurentsitingimustele.

b) Poolte argumendid

267. Hageja väidab, et teod, milles teda süüdistatakse, ei saanud iseenesest konkurentsi piirata. Ta väidab, et komisjon otsustas eeldada, et toimus märkimisväärne konkurentsimoonus, võtmata arvesse tõendit, et niinimetatud hinnaalgatused ei olnud turul kunagi kehtinud ja järelikult oli nende mõju ostjatele ebaoluline või olematu. Lisaks ei saanud isegi oletades, et olid olemas paralleelsed hinnajuhised, olla täidetud tingimus, mille kohaselt pidi olemas olema mõju konkurentsile, sest puudub põhjuslik seos koosolekute ning ühelt poolt paralleelsete hinnajuhiste ja teiselt poolt kehtivate hindade muutuse vahel (Euroopa Ühenduste Kohtu otsused kohtuasjas 56/65: *Société Technique Minière v. Maschinenbau Ulm GmbH*, EKL 1966, lk 235, ja eespool viidatud liidetud kohtuasjades 56 ja 58/64: *Consten ja Grundig v. komisjon*).

268. Komisjon vastab, et Herculese osalemine rikkumises mõjutas konkurentsi ja eriti hindu; ent see ei ole Herculese tegevus, millel peab olema märgatav mõju konkurentsile, vaid kartelli tegevus tervikuna, millele Hercules on kaasa aidanud mitte just väikeses ulatuses.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

269. Herculese argumentidega püütakse näidata, et tema osalemine polüpropüleenitootjate korrapärastel koosolekutel ei kuulu EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 alla, sest tema konkurentsikäitumine turul näitas, et seda osalemist ei iseloomustanud konkurentsivastane eesmärk või tagajärg.

270. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 on keelatud ühisturuga kokkusobimatuna kõik ettevõtjatevahelised kokkulepped või kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires, iseäranis need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihindad või muud tehingutingimused ning jagatakse turge või tarneallikaid.

271. Esimese Astme Kohus kordab, et tema hinnangust seoses komisjoni järeldustega selle kohta, et korrapäraste koosolekute eesmärk, kus hageja koos konkurentidega osales, oli piirata konkurentsi ühisturul, eelkõige kehtestades hinna ja müügi mahu sihid, ning et järelikult oli tema koosolekutel osalemise eesmärk konkurentsivastane eesmärk EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

272. Lisaks tuleb hageja argument, et tema tegevus ei saanud mõjutada turgu, igal juhul tagasi lükata, sest asjaomane küsimus ei ole selles, kas hageja enda osalemine sai turgu mõjutada, vaid selles, kas rikkumine, milles ta osales, sai turgu mõjutada. Ettevõtjaid, kes osalesid rikkumises, käsitleti otsuses, nagu nad esindaksid peaaegu kogu seda turgu, mis näitaks selgelt, et rikkumine, mille nad koos toime panid, oleks pidanud turgu mõjutama.

273. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

C. Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele

a) Vaidlustatud otsus

274. Otsuses on märgitud (punkti 93 esimene lõik), et tootjatevaheline kokkulepe võis liikmesriikidevahelist kaubandust oluliselt mõjutada.

275. Käesoleval juhul pidi peaaegu kogu EMÜ (ja teiste Lääne-Euroopa riikide) kaubandust hõlmav kokkumängu kokkuleppe läbitungiv laad automaatselt tekitama kaubanduse kõrvalejuhtimise kanalitest, mis oleks tekkinud sellise kokkuleppe puudumisel (otsuse punkti 93 kolmas lõik). Kokkuleppe alusel kunstlikul tasemel hindade kehtestamine, selle asemel, et lasta turul saavutada tasakaal, kahjustas konkurentsistruktuuri kogu ühenduses. Ettevõtjad vabastati otsesest vajadusest vastata turujõududele ning tegelda väidetava liigse võimsuse probleemiga (otsuse punkti 93 neljas lõik).

276. Otsuse punktis 94 leiab komisjon, et iga liikmesriigi puhul sihthindade kehtestamine, olles siiski sunnitud osaliselt arvesse võtma valitsevaid kohalikke tingimusi – mida on riikide koosolekul üksikasjalikult arutatud –, pidi moonutama kaubanduse struktuuri ja tootjate tulemuslikkuse erinevuste mõju hinnatasemetele. Nn klientide juhtimise süsteem, millega paigutati kliendid teatava tootja alla, suurendas mõju hinnakokkuleppele. Komisjon tunnistab, et kehtestades kvoodid või sihid, ei teinud tootjad jaotust liikmesriigiti või piirkonniti. Ent kvoodi või sihtmärgi olemasolu piirab tootja võimalusi.

b) Poolte argumendid

277. Hageja väidab, et teod, milles teda süüdistatakse, ei oleks iseenesest saanud mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (eespool viidatud Euroopa Ühenduste Kohtu otsused kohtuasjas 48/69: ICI v. komisjon, punkt 64, ja liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73: Suiker Unie jt v. komisjon, punktid 172 ja 173).

278. Komisjon viitab siinkohal sellele, mida ta on öelnud otsuse punktides 93 ja 94.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

279. Vastupidi hageja väidetele ei pidanud komisjon tõendama, et tema osalemine kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses oli avaldanud märgatavat mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 nõutakse üksnes seda, et konkurentsivastased kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus võiksid mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust. Seoses sellega tuleb teha järeldus, et avastatud konkurentsipiirangud moonutasid tõenäoliselt kaubanduse struktuuri võrreldes sellega, milline see muidu oleks olnud (vt eespool viidatud Euroopa Ühenduste Kohtu otsust liidetud kohtuasjades: 209–215 ja 218/78: Van Landewyck jt v. komisjon, punkt 172).

280. Sellest järeldub, et komisjon on kinnitanud õiguslikult piisavalt otsuse punktides 93 ja 94, et rikkumine, milles hageja osales, võis mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, ning et ta ei pidanud tõendama, et hageja osalemine mõjutas liikmesriikidevahelist kaubandust.

281. Hageja vastuväidet ei saa seega rahuldada.

D. Kollektiivne vastutus

a) Vaidlustatud otsus

282. Otsuse kohaselt (punkti 83 esimene lõik) ei muuda järeldust, et esines üks jätkuv kokkulepe, asjaolu, et osa tootjaid paratamatult igal koosolekul ei osalenud. Iga „algatus” kavandati ja rakendati mitu kuud ning ei ole erilist vahet tootja osalemise suhtes, kui ta aeg-ajalt puudus. Igal juhul oli tavaks puudujate teavitamine koosolekul tehtud otsustest. Kõik ettevõtjad, kellele otsus on adresseeritud, osalesid üldistes kavades ja üksikasjalikes aruteludes ning nende vastutuse ulatust ei mõjuta see, et nad aeg-ajalt teatavalt istungilt puudusid (või puudusid kõigilt täiskogu istungitelt nagu Shell).

283. Seejärel sedastatakse otsuses (punkti 83 teises lõigus), et käesoleva juhtumi puhul on tootjad pika aja jooksul ühise eesmärgi nimel ühinenud ning iga osaline ei pea vastutama mitte üksnes enda otsese rolli eest, vaid ka kogu kokkuleppe toimimise eest. Iga tootja hõlmatuse astet ei ole seega määratud kindlaks vastavalt ajavahemikule, mille puhul tema hinnajuhised juhtusid kättesaadavad olema, vaid kogu ajavahemiku suhtes, mille jooksul ta oli ühise ettevõtmisega liitunud.

284. See järeldus kehtib ka Anici ja Rhône-Poulenci puhul, kes lahkusid polüpropüleenisektorist enne komisjoni uurimise kuupäeva. Nende kahe ettevõtja puhul ei olnud kättesaadavad ühedki hinnajuhised müügiosakondadele. Nende viibimist koosolekutel ning nende osalemist sihtkoguses ja kvoodikavas saab siiski teha kindlaks tõendavate dokumentide põhjal. Kokkulepet tuleb vaadelda tervikuna ja nende osalemine tuleb teha kindlaks, isegi kui nende juurest ei leitud hinnajuhiseid (otsuse punkti 83 kolmas lõik).

b) Poolte argumendid

285. Hageja väitel on järeldused, mille komisjon kättesaadavate tõendite põhjal teeb, suures osas valed. Tema arvates ei ole komisjon õigustatud võtma vastu käsitlusviisi „süüdi osalemise tõttu” ning ta peab seega tõendama Herculese osalemist kõigis otsuse artiklis 1 osutatud rikkumistes, nagu Euroopa Ühenduste Kohus on osutanud oma otsuses ACNA kohtuasjas, milles ta tunnistas erirolli, mis sellel ettevõtjal kartellis oli, ning seega vähendas talle määratud trahvi (otsus kohtuasjas 57/69: Azienda Colori Nazionali – ACNA S.p.A. v. komisjon, EKL 1972, lk 933, punkt 75 leheküljel 955). Hageja väidab ka, et komisjon ei saa luua uut õigusrikkumist artikli 85 lõike 1 alusel, mis seisneb üksnes teiste poolt toime pandud rikkumistest teadmisel. Seetõttu peab ta tõendama Herculese konkreetset osalemist, mitte üksnes „passiivset nõustumist” teiste poolt toime pandud rikkumistega.

286. Komisjon vastab, et otsuses ei süüdistata ühtegi ettevõtjat selles, et nad on osalenud artiklis 1 kirjeldatud rikkumise igas aspektis. Otsuse kohaselt on iga ettevõtja rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, osaledes ühes jätkuvas kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses, mille alusel tootjad üldiselt tegelesid artiklis 1 kirjeldatud tegevustega, nagu on näha otsuse artikli 1 nõuetekohasel lugemisel koos otsuse punkti 81 kolmanda lõiguga ja punktiga 83. Polüpropüleenikartelli tuleks käsitleda üldise „raamkokkuleppena”, millel on lisaaspektid. Ettevõtja ei saa seega kartellikokkulepet osadeks jagada ja vaidlustada enda osalemist eri osades.

287. Komisjoni sõnul näitavad lisatõendid, et kartelli raames tehtud eri teod on üksnes ühe terviku tahud, mis on seotud süsteemsete, korrapäraste ja sagedaste eri tasemel koosolekute raamistikuga. Et Hercules on seotud „raamkokkuleppega”, ei saa ta vastutusest vabaneda, ning järelikult on tal mõttetu püüda näidata, et ta oli rikkumise teatava aspektiga vähem seotud kui teised tootjad. Komisjoni arvates ei pea iga osaleja seetõttu vastutama mitte üksnes enda otsese osaluse eest, vaid kogu kokkuleppe täitmise eest. Herculese viide Dyestuffsi kohtuasjale ei ole asjakohane, sest on vahe, kas ei ole üldse teatavates algatustes osaletud, nagu ACNA puhul, või on osaletud aktiivselt üksnes nende teatavates aspektides, nagu Herculese puhul.

288. Lisaks väidab komisjon, et Herculese poolt on vale uskuda, et ta saab öelda, et komisjon süüdistab teda peamiselt teiste toimepandud rikkumistest teadmises või „passiivses nõusolekus”. Hercules möönab, et üks tema töötajatest osales koosolekul, kus arutati hindu ja kvoote. Samuti nõustub ta, et sai oma nn konkurentidelt olulist teavet, kuigi ta väidab, et ta ise andis vähe või ei andnud üldse teavet. Ta andis hinnajuhiseid kooskõlas koosolekute tulemusega. Lisaks ei saa ükski tema argumentidest, millega ta püüab näidata, et ta oli seoses kvoodisüsteemiga vähem abivalmis kui teised, vabastada end vastutusest üldise kava eest, sest kvoodisüsteem ei olnud muud kui hinnakehtestamise pingutuste tugimehhanism ning seega kõrvaline küsimus.

c) Esimese Astme Kohtu hinnang

289. Esimese Astme Kohtu hinnangust komisjoni järelduste ning komisjoni poolt EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamise kohta järeldub, et hageja puhul on komisjon oma otsuses õiguslikult piisavalt kinnitanud kõiki hageja vastu avastatud rikkumise aspekte ja seega ei ole ta omistanud hagejale vastutust teiste tootjate käitumise eest.

290. Otsuse punkti 83 teine ja kolmas lõik ei ole selle järeldusega vastuolus, sest see on peamiselt seotud rikkumise järelduse õigustamisega ettevõtjate suhtes, kelle puhul ei ole komisjon avastanud hinnajuhiseid kogu ajavahemiku jooksul, mil nad osalesid korrapärastel koosolekudel.

291. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

3. Järeldus

292. Kõigist eespool esitatud järeldustest tuleneb, et kõik hageja vastuväited seoses komisjoni järeldustega ning komisjoni poolt EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamisega tuleb tagasi lükata.

Võrdse kohtlemise põhimõte

293. Hageja väidab, et üksnes asjaolu, et üks tema töötajatest osales aeg-ajalt koosolekul, ei ole piisav, et väita, et ta on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, kui Amocot ja BPd, kellel on samuti olnud kontakte teiste tootjatega, ei süüdistata rikkumises. Hageja arvates oleks komisjon pidanud, arvestades nende kolme ettevõtja puhul kindlakstehtud keeldumist toetada turujagamise kavu, jõudma järeldusele, et ükski neist kolmest ettevõtjast ei ole nõustunud hinnakokkulepetega ega neis osalenud.

294. Komisjon kinnitab, et otsuse punktis 78 on selgelt osutatud, et põhjus, miks Amoco ja BP ei kuulunud otsuse adressaatide hulka, on see, et „tõendid ei ole piisavad, et kindlalt kinnitada nende osalemist artikli 85 lõike 1 rikkumises”. Asjaolu, et ei olnud tõendeid nende kahe ettevõtja koosolekul osalemise kohta, oli muidugi oluline, sest see muutis keerukamaks nende kartellis osalemise tõendamise. Komisjoni arvates ei süüdistata Herculest mitte ainult koosolekul osalemises või nende koosolekute kohta teabe saamises, millel ta ei osalenud, vaid vastuväide esitatakse kogu tema teguviisile, sest mitmetest tõendusmaterjalidest on selgelt näha, et ta osales kartellis (andes

eelkõige hinnajuhiseid, mis kajastavad koosolekul kehtestatud sihthindu). Seepärast ei ole Herculesel mõtet oma vastutuse vähendamiseks osutada juhtudele, mil tema esindaja koosolekul ei osalenud, isegi kui komisjon ei ole kunagi väitnud, et ta nendel osales.

295. Esimese Astme Kohus märgib ka, et selleks, et oleks tegemist võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega, peab võrreldavaid olukordi olema käsitletud erinevalt. Käesoleval juhul on hageja olukord Amoco ja BP omast erinev, sest erinevalt neist kahest ettevõtjast osales Hercules korrapäraste koosolekute süsteemis, kus kehtestati hinnad ja müügitahud sihid ja kus konkurendid vahetasid oma tulevase teguviisi kohta ulatuslikult teavet. Järelikult ei saa olla tegemist võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega.

Põhjendused

1. Ebapiisavad põhjendused

296. Hageja märgib, et igasugune otsus, mis on tehtud, rikkudes kohustust nimetada asutamislepingu artiklis 190 sätestatud põhjendused, tuleb tühistada. Tema arvates ei ole kõnealust otsust piisavalt põhjendatud, sest komisjon ei ole oma uurimist täielikult läbi viinud ja on oma järeldustes tuginenud ebapiisavatele tõenditele. Eelkõige on puudulik põhjendamine seotud asjaomaste asjaolude uurimata jätmisega ja tootjate väidetava teguviisi turule avaldatava mõju uurimata jätmisega, samuti komisjoni keeldumisega võtta arvesse väga olulist teavet ning asjaoluga, et ta valis ebaõiglasel ja ebajärjepideval viisil üksnes sellised tõendid, mis tema seisukohta toetasid.

297. Komisjon leiab, et Herculese hagiavaldus ei ole selles küsimuses nõuetekohaselt põhjendatud. Mõned näited, millele Hercules tugineb, et näidata komisjoni uurimise ebatäielikkust, ei ole tema arvates otsustavad.

298. Esimese Astme Kohus leiab, et tema hinnangust komisjoni poolt rikkumise tõendamiseks tehtud järelduste kohta on selge, et komisjon on nõuetekohaselt uurinud ja teinud kindlaks asjakohased asjaolud, tuginedes piisavatele tõenditele, ning et ta on õiguslikult piisavalt selgitanud oma otsuse põhjendusi.

299. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

2. Ärakuulamise eest vastutava ametniku aruandele viitamata jätmine

300. Hageja väidab, et komisjoni otsusest küsida ärakuulamise eest vastutava ametniku seisukohta ning ärakuulamise eest vastutava ametniku pädevuse kirjeldusest on selge, et kui komisjon võtab oma otsuse vastu, peab ta võtma arvesse ärakuulamise eest vastutava ametniku arvamust, isegi kui ta ei ole kohustatud seda järgima. Käesoleval juhul ei ole otsuses sellele arvamusele siiski osutatud, rikkudes sellega EMÜ asutamislepingu artiklit 190.

301. Komisjon kinnitab, et ärakuulamise eest vastutava ametniku aruanne ei ole arvamus, mida on vaja EMÜ asutamislepingu artikli 190 kohaselt, sest selle sättega viidatakse üksnes asutamislepingu või selle kohaselt vastuvõetud teiseste õigusaktide

alusel nõutud arvamustele; ära kuulamise eest vastutava ametniku arvamus on ette nähtud üksnes komisjoni koostatud pädevuse kirjelduses.

302. Esimese Astme Kohus märgib esiteks, et konkurentsipoliitika kolmeteistkümnele aruandele lisatud ära kuulamise eest vastutava ametniku pädevuse kirjelduse asjaomased sätted on järgmised [mitteametlik tõlge]:

„Artikkel 2

Ära kuulamise eest vastutav ametnik tagab ära kuulamise nõuetekohase toimumise ning aitab sel viisil kaasa ära kuulamise ja selle põhjal tehtud otsuste objektiivsusele. Ta püüab eelkõige hoolitseda selle eest, et komisjoni otsuste eelnõude koostamisel konkurentsiküsimustes võetaks nõuetekohaselt arvesse kõiki asjakohaseid fakte, olenemata sellest, kas need on asjaosalistele soodsad või ebasoodsad.

Oma kohustuste täitmisel jälgib ta, et järgitaks kaitseõigusi, võttes arvesse vajadust kohaldada mõjusalt konkurentsieeskirju kooskõlas kehtivate määrustega ja Euroopa Ühenduste Kohtu sätestatud põhimõtetega.

Artikkel 5

Ära kuulamise eest vastutav ametnik esitab konkurentsi peadirektorile aruande ära kuulamise ja selle põhjal tehtud järelduste kohta. Ta võib teha märkusi menetluse edasise käigu kohta. Nimetatud märkused võivad muude asjaolude seas osutada vajadusele saada lisateavet, tagasi lükata teatavad vastuväited või sõnastada lisavastuväited.

Artikkel 6

Kui ära kuulamise eest vastutav ametnik peab vajalikuks, võib ta artiklis 2 määratletud kohustuste täitmisel edastada oma märkused otse konkurentsivaldkonna eest vastutavale komisjoni liikmele sel ajal, kui otsuse eelnõu esitatakse sellele ametnikule, et esitada see konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitlevale nõuandekomiteele tutvumiseks.

Artikkel 7

Asjakohasel juhul võib konkurentsivaldkonna eest vastutav komisjoni liige otsustada ära kuulamise eest vastutava ametniku ettepanekul lisada ära kuulamise eest vastutava ametniku lõpparuandele komisjonile esitatud otsuse projekti, et tagada kogu teabe nõuetekohane arvessevõtmine teatava juhtumi kohta otsuse tegemisel.”

303. Ära kuulamise eest vastutava ametniku pädevuse kirjelduse sõnastusest on selge, et tema aruannet ei pea edastama nõuandekomiteele ega komisjonile. Ei ole sätteid, mille kohaselt tuleks aruanne edastada nõuandekomiteele. Kuigi on tõsi, et ära kuulamise eest vastutav ametnik esitama aruande konkurentsi peadirektorile (artikkel 5) ning kui ta peab vajalikuks, võib ta esitada oma märkused otse konkurentsivaldkonna eest vastutavale komisjoni liikmele (artikkel 6), kes võib ära kuulamise eest vastutava ametniku palvel lisada ära kuulamise eest vastutava ametniku lõpparuande komisjonile

esitatud otsuse eelnõule (artikkel 7), ei ole sätteid, mille kohaselt nõutakse, et ärakuulamise eest vastutav ametnik, konkurentsi peadirektor või konkurentsivaldkonna eest vastutav komisjoni liige peaks edastama ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande komisjonile. Sellest järeldub, et ärakuulamise eest vastutava ametniku aruanne ei ole EMÜ asutamislepingu artikli 190 tähenduses arvamus, mida komisjon peab EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt otsuse tegemisel küsima.

304. Neil asjaoludel ei ole alust rahuldada hageja poolt vastuste esitamise etapis esitatud nõuet, et Esimese Astme Kohus peaks kontrollima ärakuulamise eest vastutava ametniku aruannet.

305. Järelikult tuleb vastuväide, milles väidetakse, et on rikutud EMÜ asutamislepingu artiklit 190, tagasi lükata.

Trahv

306. Hageja kaebab, et komisjon on rikkunud määruse nr 17 artiklit 15, jättes otsuses nõuetekohaselt hindamata hageja poolt väidetavalt toime pandud rikkumise kestuse ja tõsiduse.

1. Aegumistähtaeg

307. Hageja väidab, et tuleb kohaldada aegumistähtaja eeskirja, mis on sätestatud nõukogu 26. novembri 1974. aasta määruses (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades ettenähtud menetluste ja sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT L 319, lk 1). Komisjon leidis, et on tegemist katkematu teguviisiga alates 1977. aasta miinimumhinna kokkuleppest. Ent kuigi Hercules teadis sellest kokkuleppest, ei osalenud ta selles, ning tema teguviisi pärast seda ei saa kirjeldada 1977. aastal alanud katkematu teguviisi osana.

308. Komisjon rõhutab taas, et hagejat süüdistatakse selles, et ta osales ühes jätkuvas kokkuleppes, mis välistab käesoleval juhul aegumistähtaja eeskirjade kohaldamise.

309. Euroopa Kohus märgib, et määruse nr 2988/74 artikli 1 lõike 2 kohaselt algab viieaastase aegumistähtaja kulgemine, mida kohaldatakse komisjoni õigusele määrata trahve, jätkuvate või korduvate eeskirjarikkumiste puhul rikkumise lõppemise päevast.

310. Käesoleval juhul tuleneb Esimese Astme Kohtu hinnangutest seoses rikkumise tõendamiseega, et hageja osales ühes rikkumises, mis algas 1977. aasta novembris, kui ta nõustus kokkuleppega kehtestada 1. detsembriks 1977 sihthind, ja jätkus 1983. aasta novembrini. Seoses sellega tuleks silmas pidada, et rikkumise kestmist alates selle kokkuleppe sõlmimisest kuni pärast 1979. aastat avastatud kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuseni kinnitavad kontaktid teiste tootjatega, mida hageja pidas katkematult alates 1977. aastast.

311. Järelikult ei saa hageja tugineda aegumistähtajale seoses trahvide kehtestamisega.

2. Rikkumise kestus

312. Hageja väidab, et rikkumise kestus ei mänginud arvatavasti olulist rolli trahvisumma määramisel, kuigi trahvide arvutamise viisi ei ole komisjon selgitanud. Ent enne 1979. aastat ei ole tema puhul rikkumisi avastatud.
313. Komisjon vastab, et ta on piisavalt kinnitanud rikkumise kestust ja et ta märkis otsuse punkti 107 kolmandas lõigus, et rikkumise tõsisemaid aspekte ei ilmnenu enne 1979. aasta algust, ning et ta võttis seda trahvisumma määramisel arvesse.
314. Esimese Astme Kohus kinnitab, et on juba sedastanud, et komisjon on nõuetekohaselt hinnanud ajavahemiku kestust, mille jooksul hageja EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 rikkus.
315. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

3. Rikkumise tõsidus

A. Hageja piiratud roll

316. Hageja kinnitab, et kehtestatud trahvisumma on liiga suur seoses võimaliku hooletusega, mis võib olla tõendatud, ning et seega tuleks see tühistada või seda oluliselt vähendada.
317. Ta väidab vastupidi komisjoni kinnitustele, et teda ei saa pidada kujuteldavalt vastutavaks kartelli kogu tegevuse eest. Seepärast ei tohi komisjon jätta kindlaks määramata, kas hageja oli teatavate allkõkkulepete osaline, sest isegi kui neid viidi ellu üldise konkurentsivastase eesmärgi või kokkuleppe raames, tuleks iga osalise kohta teha otsus või igale osalisele määrata trahv tema vastava tegevuse põhjal (Euroopa Ühenduste Kohtu eespool viidatud otsus ACNA kohtuasjas, punkt 75). Samal põhjusel ei saa hagejale omistada teiste tootjate tegevust, mis leidis aset enne kuupäeva, mil on tõendatud hageja töötaja osalemine õigusvastases tegevuses.
318. Seoses rikkumise tõsidusega väidab hageja, et komisjon käitus valesti, kui jättis eristamata muud tootjad kui nn suur nelik. Et ei saa eeldada iga tootja õiguslikku vastutust kõigi käitumise eest, oleks komisjon pidanud arvestama teatavaid iga ettevõtjaga seotud asjaolusid, et hinnata iga poole süüdistatavust, nagu Euroopa Ühenduste Kohus on osutanud oma otsuses Suiker Unie kohtuasjas (viidatud eespool, punkt 622).
319. Hageja usub, et kui komisjon oleks sel viisil käitunud, oleks ta vähendanud tema suhtes kehtestatud trahvi, võrreldes teistele tootjatele määratud trahvidega, kes erinevalt hagejast osalesid koosolekutel sagedamini ja pikema aja vältel, osalesid aktiivselt kohalikel koosolekutel, esitasid konkurentidele teavet oma müüginäitajate kohta ja viitasid oma kokkuleppes nn sihthindadele või müügikvootidele.
320. Hageja kinnitab, et tema kohtlemine on eriti ebaõiglane, kui võrrelda seda Amoco ja BP kohtlemisega, kelle teguviis oli sarnane ja kes olid teiste tootjate arvates Herculesega seotud „kõrvalseisjatena”.
321. Komisjon väidab, et on juba piisavalt uurinud hageja rolli ja et iga trahvisumma määramisel on ta selgelt arvestanud iga ettevõtja osaluse ulatust, võttes arvesse

proportsionaalsusega seotud kaalutlusi (otsuse punkt 109). Tema arvates oli hageja osalemine kartellis piisav, et õigustada talle määratud trahvi. Euroopa Ühenduste Kohus on sedastanud, et iga konkreetne osalemine rikkumises – isegi passiivne nõusolek, mis võimaldab rikkumist – on piisav, et õigustada trahvi määramist (otsused kohtuasjas 19/77: Miller International Schallplatten GmbH v. komisjon, EKL 1978, lk 131, ja liidetud kohtuasjades 32/78 ja 36–82/78: BMW Belgium S.A. jt v. komisjon, EKL 1979, lk 2435).

322. Komisjon kinnitab, et on juba vastanud diskrimineerimise väitele seoses Amoco ja BPga.
323. Esimese Astme Kohus leiab, et tema hinnangutest rikkumise tõendamise kohta on selge, et komisjon on hageja rolli rikkumises õigesti kindlaks teinud ning et komisjon on otsuse punktis 109 osutanud, et ta võttis seda rolli trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse.
324. Esimese Astme Kohus leiab ka, et kindlakstehtud asjaolud – eriti hinna- ja müüginahku sihtide kehtestamine – näitavad oma sisulise tõsidusega, et hageja ei käitunud järelemõtlematult ega hooletult, vaid tahtlikult.
325. Pealegi – et ühelt poolt hageja ja teiselt poolt Amoco ja BP olukorrad ei ole võrreldavad, ei saa rääkida hageja diskrimineerimisest seoses nende kahe ettevõtjaga.
326. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

B. Ebasoodsate turutingimuste nõuetekohaselt arvesse võtmata jätmine

327. Hageja kinnitab, et see, et ei ole arvestatud tegelikke turutingimusi ega polüpropüleenisektori majandusraskusi, ei ole kooskõlas teiste komisjoni viimasel ajal vastu võetud otsustega, milles trahvisumma oli palju väiksem (6. augusti 1984. aasta otsus, Zinc Producer Group, EÜT 1984, L 220; 2. novembri 1984. aasta otsus, peroksiid, EÜT 1985, L 35).
328. Komisjon väidab, et kuigi ta ei ole trahvi määramisel konkurentsioiguse rikkumise eest kohustatud võtma arvesse keerulisi majandustingimusi, tunnistas ta karistuste leevendamisel, et asjaomased ettevõtjad on märkimisväärse aja jooksul kannatanud olulist kahju seoses polüpropüleenitehingutega kaasnenud kahjumitega (otsuse punkt 108).
329. Samuti kinnitab ta, et käesoleval juhul karistusi kehtestades tegutses ta kooskõlas väljakujunenud poliitikaga ja Euroopa Ühenduste Kohtu väljendatud trahvimääramise põhimõtetega. Ta märgib, et alates 1979. aastast on ta konkurentsieeskirjade jõustamisel kohaldanud järjepidevat poliitikat, kehtestades karistuste hoiatava mõju tugevdamiseks suuremaid trahve, eriti ühenduse õiguses selgelt välja kujunenud rikkumiste kategooriate puhul ja eriti tõsiste rikkumiste puhul nagu käesoleval juhul. Selle poliitika on heaks kiitnud Euroopa Ühenduste Kohus (otsus liidetud kohtuasjades 100–103/80: Musique Diffusion Français S.A. jt v. komisjon (Pioneer kohtuasi), EKL 1983, lk 1825, punktid 106 ja 109), kes on samuti mitmel juhul tunnistanud, et karistuste määramisega kaasneb väga paljude tegurite keeruline hinnang (eespool viidatud otsus Pioneer kohtuasjas, punkt 120, ning otsus liidetud kohtuasjades 96–102,

104, 105, 108 ja 110/82: IAZ International Belgium N.V. jt v. komisjon, EKL, 1983, lk 3369, punkt 52).

330. Komisjon kinnitab, et ta on eriti hästi põhjendanud sellise hinnangu andmist, mille puhul tema väitel ei saa liialdada, v.a tõsise fakti- või õigusliku vea korral. Lisaks on Euroopa Ühenduste Kohus kinnitanud, et komisjoni otsused selle kohta, milliseid karistusi on vaja, võivad eri juhtudel erineda, isegi kui sellised kohtuasjad hõlmavad sarnaseid olukordi (eespool viidatud otsus liidetud kohtuasjades 32/87 ja 36–82/78: BMW v. komisjon, punkt 53, ja eespool viidatud otsus kohtuasjas 322/81: Michelin v. komisjon, punktid 111 jj).
331. Euroopa Kohus leiab, et selle argumendi hindamiseks tuleb esiteks uurida viisi, millega komisjon hageja suhtes kehtestatud trahvisumma kindlaks määras.
332. Komisjon määratles esialgu kriteeriumid otsuse adressaatidest ettevõtjatele määratava trahvi üldise taseme kehtestamiseks (otsuse punkt 108) ning seejärel kriteeriumid, et saavutada õiglane tasakaal igale ettevõtjale määratud trahvide vahel (otsuse punkt 109).
333. Euroopa Kohus leiab, et otsuse punktis 108 sätestatud kriteeriumid õigustavad küllaldaselt otsuse adressaatideks olevate ettevõtjate suhtes kehtestatud trahvide üldist taset. Seoses sellega tuleb rõhutada asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise selget laadi ning eelkõige selle sätte punkte a, b ja c, mille tingimused olid suurima saladuskatte all tegutsenud polüpropüleenitootjatele teada.
334. Esimese Astme Kohus leiab ka, et otsuse punktis 109 nimetatud neli kriteeriumi on asjakohased ja piisavad, et saavutada õiglane tasakaal iga ettevõtja suhtes kehtestatud trahvide vahel.
335. Seoses sellega tuleb kinnitada, et komisjon ei olnud kohustatud isikustama ega selgitama viisi, millega ta võttis arvesse polüpropüleenitööstuse eri tootjate kannatatud olulisi kahjumeid, sest see oli üks otsuse punktis 108 nimetatud teguritest, mis aitas kaasa trahvide üldtaseme määramisele, mida Esimese Astme Kohus on pidanud õigustatuks.
336. Pealegi ei saa asjaolu, et eelmistel juhtudel on komisjon faktilisi asjaolusid arvestades leidnud, et tuli võtta arvesse kõnealust majandusvaldkonda mõjutavat kriisi, kohustada komisjoni võtma seda olukorda käesoleval juhul samamoodi arvesse, sest on õiguslikult piisavalt tõendatud, et otsuse adressaadist ettevõtjad panid tahtlikult ja suure saladuskatte all toime asutamislepingu artikli 85 lõike 1 eriti tõsise rikkumise.
337. Sellest järeldeb, et hageja esitatud vastuväidet ei saa heaks kiita.

C. Rikkumise mõjude nõuetekohaselt arvesse võtmata jätmine

338. Hageja väidab, et rikkumine ei mõjutanud turgu. Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktika kohaselt (eespool viidatud otsus Suiker Unie v. komisjon, punkt 612) peaks trahvide summa olema seotud majandustingimustega, milles rikkumine on toimunud.

339. Komisjon vastab esiteks, et kartell ei mõjutanud tegelikke hindu, ning teiseks, et trahvisummade hindamisel võttis ta arvesse asjaolu, et üldiselt ei saavutatud hinnaalgatustega oma eesmärki täielikult (otsuse punkt 108). Tema arvates oli see juba enam, kui ta oli kohustatud tegema, sest EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt ei tuleks karistada mitte üksnes konkurentsivastase mõjuga kartelle, vaid ka konkurentsivastase eesmärgiga kartelle.
340. Esimese Astme Kohus märgib, et komisjon on eristanud kaht mõju, mille rikkumine tekitas. Esiteks esines asjaolu, et pärast sihthindade kokkuleppimist koosolekul palusid kõik tootjad oma müügiosakondadel seda hinnataset rakendada; „sihthinnad” olid seega aluseks hinnaläbirääkimistel klientidega. Selle põhjal jõudis komisjon järeldusele, et käesoleval juhul näitasid tõendusmaterjalid, et kokkulepe ei avaldanud tegelikult märgatavat mõju konkurentsitingimustele (otsuse punkti 74 teine lõik viitega punktile 90). Teine mõju seisnes asjaolus, et eri klientidele kehtestatud hindade muutused vastavate hinnaalgatuste raames kehtestatud sihthindadega võrreldes olid kooskõlas ICI ja teiste tootjate ruumidest leitud, hinnaalgatuste rakendamist käsitletud dokumentides esitatud ülevaadetega (otsuse punkti 74 kuues lõik).
341. Esimest laadi mõju on komisjon tõendanud õiguslikult piisavalt paljude hinnajuhistega, mille eri tootjad on välja andnud ja mis on kooskõlas nii üksteisega kui ka koosolekul kehtestatud sihthindadega, mille eesmärk oli ilmselgelt olla aluseks klientidega peetavatel hinnaläbirääkimistel.
342. Asjaolu, et hageja hinnajuhised ei vastanud alati täpselt koosolekul kehtestatud sihthindadele, ei nõrgenda seda järeldust, sest komisjoni arvessevõetud mõju trahvide üldtaseme määramisel ei tulene tegelikust teguviisist, mille teatav ettevõtja on enda väitel vastu võtnud, vaid sellest, mis tuleneb kogu rikkumisest, milles ettevõtja koos teistega osales.
343. Seoses teist laadi mõjuga ei olnud komisjonil põhjust kahelda koosolekul tootjate endi läbiviidud analüüsi täpsuses (vt eelkõige 21. septembri, 6. oktoobri, 2. novembri ja 2. detsembri 1982. aasta koosolekute teateid, põhivastuväiteteatis, lisad 30–33). Need näitavad, et koosolekul kehtestatud sihthinnad saavutati turul suures osas ning et isegi kui Coopers & Lybrandi audit ja teatavate tootjate tellitud majandusuuringud pidid tõendama, et koosolekul tootjate endi tehtud analüüsid olid valed, ei aita see asjaolu kaasa trahvi vähendamisele, sest komisjon on osutanud otsuse punkti 108 viimases taandes, et ta võttis karistuste vähendamisel arvesse asjaolu, et hinnaalgatused üldiselt ei olnud oma eesmärki täielikult saavutanud ning et viimase abinõuna ei olnud võetud piiravaid meetmeid, et tagada kvootide või muude meetmete järgimine.
344. Et otsuse põhjendusi seoses trahvisummade määramisega tuleb lugeda koos otsuse teiste põhjendustega, tuleb teha järeldus, et komisjon tegi õigesti, kui võttis esimest laadi mõju täielikult arvesse ning teist laadi mõju piiratust arvesse. Seoses sellega tuleb märkida, et hageja ei ole osutanud, mil viisil ei ole teist laadi mõju piiratust võetud arvesse trahvisummade vähendamisel.
345. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

D. Varasemate rikkumiste puudumine

346. Hageja kinnitab, et ta ei ole kunagi olnud hõlmatud üheski konkurentsioiguse rikkumise menetluses. Käesolev juhtum on tema väitel äärmiselt erandlik ja kahetsusväärne näide sellest, et valesti käitunud töötaja rikub mõnel koosolekul osaledes äriühingu poliitikat; seda kinnitavad hageja võetud kiired ja jõulised meetmed uurimisel koostöö tegemiseks ja selliste rikkumiste ärahoidmiseks.
347. Komisjoni arvates ei saa varasemate rikkumiste puudumine olla trahvisumma vähendamise põhjus, sest hageja ei saa eitada, et ta oli teadlik oma teguviisi ebaseaduslikkusest. Ent komisjon jätab Esimese Astme Kohtu otsustada, kas suurendada varem rikkumistes süüdi mõistetud ettevõtjatele määratud trahve.
348. Esimese Astme Kohus sedastab, et asjaolu, et komisjon on juba varem tunnistanud ettevõtja süüdi konkurentsieeskirjade rikkumises ja teda selle rikkumise eest karistanud, võib käsitada raskendava asjaoluna selle ettevõtja vastu, kuid varasemate rikkumiste puudumine on tavapärane asjaolu, mida komisjon ei pea arvesse võtma leevendava asjaoluna, eriti kuna käesolev juhtum hõlmab EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 eriti selget rikkumist.
349. Järelikult tuleb see vastuväide tagasi lükata.

E. Leevendavad asjaolud

350. Hageja väidab lisaks, et komisjon ei ole arvesse võtnud mitmeid leevendavaid asjaolusid. Ta rõhutab, et ta on vabatahtlikult rikkumise peatanud. Seoses sellega vaidlustab ta komisjoni oletuse, et ilma komisjoni sekkumiseta oleks rikkumised jätkunud. See oletus on vale vähemalt Herculese puhul, sest tema töötaja osalemine koosolekutel või kontaktid selle töötaja ja teiste tootjate vahel on tõendatud üksnes 1983. aasta augustini, st enne komisjoni sekkumist.
351. Ta väidab, et meetmeid, mida ta viivitamata võttis äriühingu poliitika uute tulevaste rikkumiste ärahoidmiseks, nagu mõne tema töötaja osalemine tootjate koosolekutel, oleks pidanud innustama ühenduse konkurentsipoliitika huvides, nagu komisjon tegi National Panasonicu puhul (7. detsembri 1982. aasta otsus, National Panasonic, EÜT 1982, L 354). Komisjon oleks pidanud oma otsuses selgitama, miks ta käesoleval juhul sellist teguviisi ei tunnustanud.
352. Hageja väidab, et komisjon jättis arvesse võtmata ka asjaolu, et ta tegi uurimise jooksul tavapärasest rohkem koostööd, näiteks saates vabatahtlikult komisjonile otsustava tähtsusega dokumente (põhivastuväiteteatis, lisa 2, ja erivastuväited, Hercules, lisa 18). Sellist siirast koostööpingutust oleks pidanud tunnustama, mitte laitma. Komisjoni väide, et ta võttis arvesse osa tootjate koostööd, on ebapiisav, sest ta ei ole nimetanud kõnealuseid tootjaid ega viisi, kuidas ta seda koostööd arvesse võttis.
353. Komisjon märgib esiteks, et otsuse punktides 50 ja 51 on ta kinnitanud, et Hercules osales rikkumises ajavahemikul 1983. aasta juunist novembrini ning komisjoni uurimine toimus sama aasta 13. ja 14. oktoobril.

354. Seoses sellega, et hageja võttis pärast rikkumise avastamist kasutusele vastavuskava, kinnitab komisjon, et Euroopa Ühenduste Kohtu kohtupraktika kohaselt (otsus liidetud kohtuasjades 240–242, 261, 262, 268 ja 269/82: Stichting Sigarettenindustrie jt v. komisjon, EKL 1985, lk 3831, punktid 97 ja 98) ei vähenda pingutused muu käitumise konkurentsioigusega vastavusseviimisel rikkumisega seoses määratud trahvide õigustust. Komisjon kinnitab ka, et Herculese varasem vastavuskava, mis oleks pidanud hoidma ära tema töötaja ebakohase tegevuse, ei teinud seda ega hoidnud Herculest osalemast EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumises.
355. Komisjon kinnitab, et ta võttis trahvisumma määramisel igal juhul arvesse Herculese koostööd uurimisel. Samuti rõhutab ta, et see ei ole koostöö halvustamine, kui ta märgib, et see algas suhteliselt hilises järelepärimise etapis, pärast seda, kui komisjon oli avastanud teatavad süüdistuse aluseks olevad dokumendid. Tagasiulatuv koostöö ei saa muuta asjaolu, et rikkumine on toimunud.
356. Esimese Astme Kohus leiab esiteks, et vastupidi hageja kinnitustele ei lõpetanud ta rikkumises osalemist 1983. aasta augustis, sest 30. septembril 1983 andis ta oma müügiosakonnale hinnajuhiseid, mis jõustusid alates 1983. aasta novembrist, st pärast komisjoni sekkumist, ning mis raffia (2.25 Saksa marka kilogrammi kohta) ja homopolümeeri (2.35 Saksa marka kilogrammi kohta) korral olid samasugused nagu BASFi, Hülsi, ICI, Linzi, Monte ja Solvay hinnajuhised ja Hoechsti hinnajuhised (üksnes raffia korral) (otsuse tabel 7N). Järelikult ei lõpetanud hageja rikkumist vabatahtlikult 1983. aasta augustis või vähemalt enne komisjoni sekkumist, sest viimast hinnaalgatust, mille hageja tegi ja mida komisjon tõendina kasutas, rakendati samal ajal, kui komisjoni ametnikud viisid 13. ja 14. oktoobril 1983 läbi uurimist. Seda ei saa seepärast käsitleda leevendava asjaoluna, mida komisjon oleks pidanud hagejale määratud trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtma.
357. Teiseks, et on tõepoolest oluline, et hageja võtaks edaspidi meetmeid ühenduse konkurentsioiguse uute töötajatepoolsete rikkumiste ärahoidmiseks, ei muuda see asjaolu fakti, et käesoleval juhul on rikkumine kindlaks tehtud. Esimese Astme Kohus märgib seda fakti arvestades, et ta on juba sedastanud, et otsuse punktis 108 sätestatud kriteeriumid õigustavad kehtestatud trahvide üldist taset ning et kriteeriumid, mille põhjal saavutada õiglane tasakaal otsuse punktis 109 sätestatud asjaomastele ettevõtjatele määratud trahvide vahel, on piisavad ja hästi põhjendatud. Seoses sellega tuleb siinkohal taas lisada, et asjaolu, et varasemal juhul on komisjon arvestanud, et faktilisi asjaolusid silmas pidades tuleks võtta arvesse kõnealuse ettevõtja astunud samme ühenduse konkurentsioiguse uute rikkumiste ärahoidmiseks tulevikus, ei saa kohustada teda samalaadseid meetmeid samal viisil käesoleval juhul arvesse võtma, sest komisjon on otsuses (punkt 108) rõhutanud, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumine oli eriti tõsine ning on pandud toime tahtlikult ja eriti salajaselt.
358. Kolmandaks ei saa heaks kiita hageja argumenti seoses uurimisel tehtud koostöö arvesse võtmata jätmisega. Isegi kui oleks olnud soovitatav määrata kindlaks, millistele ettevõtjatele on otsuse punkti 109 viimases lõigus osutatud, on komisjon Esimese Astme Kohtus toimunud menetluse jooksul osutanud, et see lõik viitas üksnes hagejale ja ICIIle. Ei hageja ega ükski teine ettevõtja, kes on otsuse peale kaevanud, ei ole seda kinnitust vaidlustanud.

359. Ent sellest ei järeldu, et komisjon oli kohustatud osutama täpselt ulatusele, milles ta on võtnud arvesse seda lisakriteeriumi eri ettevõtjatele määratud trahvide kaalumisel, et vähendada uurimise jooksul koostööd teinud ettevõtjatele määratud trahve. Seda kriteeriumi tuli kaaluda koos muude otsuse punktis 109 osutatud otsustuskriteeriumidega. Hageja ei ole vaidlustanud, et nende kriteeriumide kohaldamine on käesoleval juhul tekitanud ebaõiglase tulemuse, samuti ei ole Esimese Astme Kohus seda kinnitanud.

360. Kõigist eelnimetatud kaalutlustest järeldub, et hageja suhtes kehtestatud trahv on asjakohane, võttes arvesse hageja toimepandud ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise kestust ja tõsidust.

Kohtukulud

361. Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel tehakse menetluse kaotanud poolele ettekirjutus maksta kohtukulud, kui võitja seda oma hagis nõuab. Et hageja on kohtuvaidluse kaotanud ja komisjon on palunud kohtukulud hagejalt välja mõista, mõistetakse kohtukulud välja hagejalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja hagejalt.

Cruz Vilaça

Schintgen

Kirschner

Lenaerts

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. detsembril 1991 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça